

Täysistunto

Tiistai 11.10.2016 klo 13.59—18.47

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.47.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (13.59—15.59 ja 18.22—18.47) ja toinen varapuhemies Arto Satonen (15.59—18.22).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksista (ministerit Risikko, Berner ja Mykkänen)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 3/2016 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

14.01 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää osana valtion talousarviota opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamista. Hallitusohjelman mukaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennetaan 190 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Säästö toteutetaan määräämällä ammatillisen koulutuksen rahoituksen enimmäismäärän perusteella oleva opiskelijamäärä 12,44 prosenttia järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Menettely

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

mahdollistaa säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, joko tehostamalla toimintaa, vähentämällä kiinteistöjen määrää tai vähentämällä investointeja. Opiskelijapaikkojen määrää ei tulla vähentämään.

Haluan painottaa, että koulutustakuu toteutuu jatkossakin. Jokaiselle peruskoulunsa päättävälle nuorelle löytyy jatkokoulutuspaikka lukioista tai ammatillisesta koulutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön virkatyönä koulutuksen järjestäjille tekemän selvityksen mukaan oppilaitokset eivät aio toteuttaa ensi vuoden säästöjä vähentämällä aloituspaikkojen määrää. Ministeriön selvityksen mukaan opiskelijapaikkojen määrä pysyy hyvällä tasolla suhteessa nuorisoihluokkaan ja työikäiseen aikuisväestöön myöskin tulevinä vuosina.

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseksi... (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa ministeri, raivaisin kernaasti juuri teidän äänellenne enemmän tilaa ja siinä tarkoituksessa pyydän, että muut salissa olisivat hivenen hiljempaa.

Kiitoksia. — Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseksi ja heidän ohjaamiseen koulutuksen piiriin hallitus turvaa myös ensi vuonna etsivän nuorisotyön ja työpaja-toiminnan rahoituksen. Rahoitus säilyy ensi vuonna samalla tasolla, 26 miljoonassa eurossa, kuten tänäkin vuonna. Pidän tätä tärkeänä päätöksenä, sillä etsivän nuorisotyön avulla pystymme tavoittamaan kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevat nuoret.

Maahanmuuttajien koulutuspolkujen tukemiseen ja ammatillisen koulutuksen suorittamiseksi talousarvioon on varattu 21 miljoonaa euroa vuodelle 2017. Maahanmuuttajille suunnattua ammatillista koulutusta olisi mahdollista ensi vuonna rahoittaa valtionavustuksilla, joilla tuetaan noin 2 000 maahanmuuttajan pääsyä ammatilliseen koulutukseen ja heidän opiskeluaan tukevien palveluiden piiriin.

Arvoisa puhemies! Koulutus on paitsi paras keino kotoutumiseen ja integroitumiseen uuteen yhteiskuntaan myös tehokas tapa vahvistaa työllistymistä. Siksi hallitus jatkaa nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoittamista ensi vuonna 25 miljoonalla eurolla, jotta vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien nuorten aikuisten pääsyä koulutukseen ja työelämään voidaan tukea.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus kytketään vuosittaisen laskentapäivän sijasta läsnäolokuukausien määrään ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden aikuisten perusopetuksen rahoitus suoritettujen kurssien määrään. Rahoituksen määräytyminen yhden laskentapäivän mukaan siis loppuu. Uudistus kannustaa kuntia järjestämään hyvät ja joustavat koulutuspolut, sillä jatkossa valmistavan opetuksen rahoitus vastaa nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrää.

Kilpailukykyopimuksen mukaisen lomarahojen väliaikaisen alentamisen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien rahoitus alenisi vuoden 2017 osalta noin 23 miljoonaa euroa. Muutos toteutetaan kuntien ja kuntayhtymien kannalta pääosin kustannusneutraalisti. Samaa aikaan eduskunnan käsiteltäväksi annetaan perusopetuslain muutos, jolla uudistamme aikuisten perusopetusta.

Museoihin, teattereihin ja orkestereihin, jotka saavat valtionosuutta, kohdistuu edellisen hallituksen päättämän laskevan rahoituskehyksen johdosta määrärahojen vähennyksiä. Tämän hallituksen ohjelmassa ei ole kulttuuria koskevia suoria säästöpäätöksiä.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Rahoituslaki muuttuu 1.1.2017. Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, tämä ministerin puheenvuoro ja tämä tärkeä asia saattaa virityttää muutaman vastauspuheenvuoron. Pyydänkin niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. Käymme lyhyen debatin.

14.06 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöhästyin jonkun sekunnin ministerin puheenvuorosta, mutta jos ymmärsin oikein, niin ei tullut huomioiduksi meidän taloustieteen Nobelin saanut Bengt Holmström. Mielestäni Suomen eduskunta voi kyllä onnitella tästä äärimmäisen hienosta palkinnosta nobelistia. Enkä tässä yhteydessä tietystikään voi olla huomioimatta sitä, miten taloustieteen nobelisti on kiinnittänyt huomiota hallituksen koulutusleikkauksiin. Hän jopa totesi, että "älyllinen loukkaus koko tiedeyhteisöä kohtaan", viitaten nyt erityisesti yliopistojen suuntaan, mutta ylipäätään hän on pitänyt hallituksen kaavailemia säästöjä käsittämättömän suurina. (Puhemies koputtaa) Näin Nobel-palkittu antaa kylmää kyytiä hallituksen koulutus- ja sivistyspolitiikalle. Palaan tähän ammatillisen koulutuksen puoleen varaamassani ensimmäisessä puheenvuorossa, kun se käynnistyy.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Gustafsson, aika ylittyi aika reilusti. Toivon, että nyt pysytään mahdollisimman lähellä vastauspuheenvuorolle sallittua aikaa, joka on siis minuutti. — Edustaja Alanko-Kahiluoto.

14.08 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tästä esittelypuheenvuorosta. Jäin kuitenkin pohtimaan sitä, kun mainitsitte etsivän nuorisotyön ja tämän nuorten työpajatoiminnan, että nyt kun ensi vuonna hallitus leikkaa valtavasti sieltä toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta, 190 miljoonaa euroa, niin oletteko ottaneet ollenkaan huomioon sitä, kuinka paljon nuorten syrjäytyminen ja pudokkuus tulee näiden teidän leikkauksienne takia kasvamaan ja kuinka paljon lisäystä tästä syystä olisi nimenomaan siellä moniammatillisessa työssä, jota tehdään etsivässä nuorisotyössä yhteistyössä työpajojen ja muiden toimijoiden kanssa.

14.09 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, tämä esitys on ihan puhdas säästölaki eli kyse on leikkauksesta eikä mistään rakenteellisesta uudistuksesta. Koulutuksen järjestäjät itse ovat arvioineet, että isoissa kaupungeissa nämä säästöt tulevat näkymään siinä, että lähiopetusta vähennetään, ryhmäkoot kasvavat ja henkilöstöäkin vähennetään, kun taas haja-asutusalueilla säästöjä tehdään myöskin vähentämällä aloituspaikkoja, mikä tulee tarkoittamaan sitä, että koulutuksen alueellinen saataavuus heikkenee entuudestaan. Vasemmistoliiton näkemyksen mukaan nämä säästöt ovat selvästi ylimitoitettuja. Tällaisena aikana kannattaisi nimenomaan panostaa koulutukseen ja nuorten hyvinvointiin, mutta minä toivon, että me vihdoinkin tänään voisimme saada ministeriltä vastauksen siihen, että kun kerran haluatte säästää, miksi näitä säästöjä tehdään tällä tavalla, tässä marssijärjestyksessä, jossa ensin viedään rahat ja vasta sitten tehdään tämä lainsäädännöllinen reformi. Tähän kysymykseen ei ole vielä saatu ministeriltä vastausta.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

14.10 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi sanoa, että valtiontalouden kuntoon laittaminen edellyttää, että me teemme ikäviä säästöjä — voi sanoa, että tässä tapauksessa voidaan puhua ikävistäkin säästöistä, kun ne kohdistuvat nyt koulutuspuolelle. Sekin on tunnustettava, että olisi parempi, jos olisi voitu tehdä niin, että uudistetaan ja tehdään reformi ennen kuin lähdetään leikkaamaan. Mutta nyt haluan korostaa kuitenkin sitä, että koulutuksen järjestäjillä on kuitenkin se päätösvalta ja avaimet kädesään, että tehdään nämä leikkaukset niin, että se ei kohdistu sinne lähiopetukseen ja ettei kävisi niin, että opetuksesta ja niistä oppilaiden resursseista lähdetään viemään nämä leikkaukset ensi sijassa — nimittäin Opetushallitus on tutkinut, että toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa kyllä on tiivistämisenkin varaa, se lisäisi nimenomaan opiskelijoiden motivaatiota, että voitaisiin nykyistä tiiviimmin järjestää (Puhemies koputtaa) toisen asteen ammatillinen koulutus.

14.11 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama kysymys. Tiedetään, että tämä reformi on kaiken kaikkiaan vaikea, koska säästöt toteutuvat ensi vuonna ja sitten muu lainsäädäntö tulee vasta vuonna 2018, mutta tässä vaiheessa muutama kysymys, arvoisa puhemies. Miten turvataan alueellista tasa-arvoa tavalla, joka mahdollistaa koko ikäluokan koulutusoikeuden myös esimerkiksi Etelä-Suomessa ja muissa kasvukeskuksissa? Miten turvataan ruotsinkielisen koulutuksen saatavuutta ja saavutettavuutta ottaen huomioon ruotsinkielisen koulutuksen pienet yksiköt laajalla alueella korkeampine kustannuksineen? Onko kielellistä vaikutusarviointia tehty?

Talman! Några frågor: Hur trygga regional rättvisa, det vill säga att alla unga har rätt till en utbildning, också de som bor i Södra Finland och andra tillväxtområden, samt hur trygga tillgången till utbildning på svenska? Har en språklig konsekvensbedömning gjorts?

14.12 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä leikkaus on kova, sitä ei ole kieltäminen, mutta taustalla piilee kuitenkin hallituksen laajempi linjaus ammatillisen peruskoulutuksen uudistamisesta eikä pelkkä säästötavoite. Näiden säästötoimenpiteiden ja uudistusten edessä on hyvä muistaa, että edelliselläkin hallituskaudella leikattiin koulutuksesta, valitettavasti todella paljon. (Eero Heinäluoma: Siksihän kaikki lupasivat, että ne loppuvat!) Siksi on nyt tärkeää kysyä ministeriltä vielä kerran, vaikuttaako nuorisotakuuseen tämä säästö, eli taataanko peruskoulun päättävälle nuorille jatkossa se koulutuspaikka.

14.13 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota tähän taitamattomasti tehtyyn 190 miljoonan leikkaukseen ennen kuin reformilainsäädäntö saadaan paikoilleen ja tietenkin, totta kai, leikkauksen suureen määrään. Tähän moni muukin kollega on täällä puuttunut. Mutta toisin myöskin esille alueellisen huolen, nimittäin tällä hetkellä Itä- ja Pohjois-Suomessa olevilla alle 16-vuotiailla nuorilla on jo pisimmät välimatkat toisen asteen oppilaitoksiin, ja nyt on pelättävissä, että mahdollisesti säästöpainneitten kohdalla tehdään näitten erilaisten toimipisteitten lopettamispäätöksiä ja keskitetään aloituspaikkoja suurempiin keskuksiin. Sitä kautta on vaara, että erityisesti nuorilla miehillä, joista olemme kantaneet tässä salissa huolta, syrjäytymiskehitys saattaa kiihtyä siitä, että sitä toisen asteen oppilaitosta joutuu hakemaan yhä pidempien matkojen päästä ja

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

kenties tulee jäätyä sinne kotikonnuille. Eli miten tähän alueelliseen (Puhemies koputtaa) tasapainoon voidaan kiinnittää huomiota?

14.14 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Säästöä ei sinänsä puhumalla pois saa, mutta lähinnä kysymys kuuluu sitten, millä tavalla säästö toteutetaan. Säästö toteutetaan sillä tavalla, että annetaan päätösvalta oppilaitokselle katsoa se paras mahdollinen tapa, jolla tämä säästö voidaan tehdä sillä tavalla, ettei vahingoiteta itse opetuksen laatua mutta yhtä lailla pidetään huolta, että jokainen nuori, joka on siellä oppilaitoksen ovella, myöskin pääsisi tulevaisuudessa opiskelemaan.

Samaan aikaan katse on tulevaisuudessa. Tiedämme, että reformi tulee, sitä tehdään osallistaen, sitä tehdään huolella, siellä pohditaan, millä puretaan turhaa byrokratiaa, annetaan aikaa opetukseen, millä tavalla tehdään laaja-alaisia tutkintoja nykyisten hyvin eksaktien pienten tutkintojen sijaan. Siltä osin voi sanoa, että on tässä hallitun askelluksen merkkejä olemassa.

14.15 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se oppilaitosten päätösvalta, jota muun muassa edustaja Lauslahti äsken peräänkuulutti, tarkoittaa käytännössä sitä, että oppilaitokset joutuvat säästämään joko opettajien määrässä, 3 800 opettajaa, tai opetustuntien määrässä — tällä säästöllä enää 2,5 päivää viikossa olisi lähiopetusta oppilaille — tai sitten miinus 18 000 opiskelupaikkaa. Tämäkö on sitä päätösvaltaa, jota hallituspuolueet peräänkuuluttavat? Miten ammatillisen koulutuksen reformi voi enää näiden säästöjen jälkeen pystyä mitään korjaamaan ja reformoimaan?

Samaan aikaan puhutaan luovasta tuhosta, siitä, että jopa 37 prosenttia ammateista tulee tulevien vuosien aikana loppumaan, ja juuri tähän kovaan työelämän muutostarpeeseen meidän koulutusjärjestelmän pitäisi vastata. Miten tällainen koulutusjärjestelmä pystyy vastaamaan enää yhtään mihinkään muutostarpeeseen?

14.16 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellisellä hallituskaudella leikattiin liikaa koulutuksesta, ehdottomasti liikaa. Sen vuoksi itse puheenjohtajana olin monissa paneeleissa, joissa jokainen puolue lupasi, että koulutuksesta ei enää leikata. Ministeri Grahn-Laasonen, te lupasitte vielä vaalien jälkeenkin vappupuheessanne, että koulutuksesta ei enää leikata, ja nyt meillä on käsissä massiivinen leikkaus ammatilliselle toiselle asteelle.

Arvoisa puhemies! Toisella asteella erityisesti ammatillisella puolella jo nyt keskeyttäminen on suuri ongelma — se, että nuoria syrjäytetään koulutuksesta ja sitä kautta työelämästä. Tätä on paikattu työpajatoiminnalla, etsivällä nuorisotyöllä, nuorten aikuisten osamishohjelmalla, jotka ovat kaikki hyviä, ja niillä paikataan näitä ongelmia, mutta, arvoisa puhemies, miksi te leikkaatte lähiopetuksesta, (Puhemies koputtaa) mikä johtaa siihen, että kaikkiin näihin joudutaan panostamaan entistä enemmän? Eikö olisi parempi huolehtia, että valmistutaan koulusta, eikä jälkikäteen laittaa laastaria päälle?

14.17 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täällä salissa sillä tavalla aivan oikeasta asiasta ollaan huolissaan, että koulutus on Suomen tulevaisuuden merkittävin investointi. Tämä reformi, jota nyt toteutetaan toiselle asteelle, on syytä tehdä huolella, enkä epäile, etteikö hallitus sitä tarkoin pohtisi ja miettisi myös siitä näkökulmasta, mitkä ovat suomalaisen tulevaisuuden työelämän koulutuksen todelliset tar-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

peet, että osaammehan varmasti katsoa riittävän kauas myös siltä osin, mihin ammatteihin ja minkälaiseen työelämään esimerkiksi toisen asteen ammatillinen koulutus ihmisiä tulevaisuudessa valmistaa.

Haluan kiittää tässä valmistelussa sitä, että on osattu reagoida ajassa — niin kuin vain välttämätöntä onkin — maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen osalta ja ylipäättään ottaen maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvän koulutuksen osalta, niin että toimitaan nyt eikä liian myöhään. Pidän tärkeänä, että tässä maahanmuuttajien koulutuskokonaisuudessa myös huomioitaisiin alueellisesti kattavasti koko Suomi mutta myös ne pitkään maassa olleet, kouluttamattomat maahanmuuttajanaiset, jotka ovat ehkä peräti (Puhemies koputtaa) vailla kielitaitoa edelleen maassamme.

14.18 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessahan on tehty erittäin pitkäjänteistä, monen vuoden työtä ammatillisen koulutuksen arvostuksen nostamiseksi, mistä hyvä esimerkki on se, että ikäluokasta melkein puolet valitsee ammatillisen koulutuksen reitin suhteessa lukiokoulutukseen. Ja mikä tärkeintä: se lasikatto, joka ennen oli ammatillisessa koulutuksessa päästä jatko-opintoihin, on myös poistettu. Tässä katsantokannassa työmarkkinoiden tarpeitten kannalta on tietysti huono asia, että ammatillisesta koulutuksesta tehdään säästöjä, koska se kokemus, mikä minulla on käytyäni tosi monessa ammattikoulussa, on se, että laatu kärsii, etäisyydet kasvavat ja opetuksen merkitys tässä suhteessa oppilaille tulee heikkenemään. Olisiko siis kuitenkin pystytty arvioimaan sekä tätä rakennemuutosta että mahdollisia säästöjä yhtä aikaa eikä erikseen? Tämä kuulostaa tosi ongelmalliselle rakenteelle. Samoin se, että me emme pitäisi huolta siitä, että tämä jatko-opintokelpoisuus säilyy tulevaisuudessakin ammatillisen koulutuksen ihmisille.

14.19 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan minäkin yhtyä niihin onnitteluihin, mitä täälläkin salissa on kuultu siitä, että suomalainen tiedemies sai taloustieteen Nobelin. Onnittelut Bengt Holmströmille. Uskon, että kaikki tässä salissa siihen yhtyvät.

Korkeatasoinen taloustieteellinen keskustelu on edellytys myös hyvälle päätöksenteolle, ja tieteen ja sivistyksen arvostuksen pitää olla suomalaisen yhteiskunnan ytimessä. Asiantuntijat ovatkin olleet hyvin huolissaan siitä, että hallitus on leikannut korkeakouluista ja tutkimuksesta ja tuotekehityksestä niin paljon, että tieteen tulevaisuus on siinä mielessä vaakalaudalla ja moni nuori lahjakas tutkija joko on lähtenyt tai harkitsee lähtöä ulkomaille. Tunnen heitä paljon ja heidän kanssaan olen käynyt keskusteluja, ja jos haluaa urallaan edetä, niin moni joutuu tätä vakavissaan miettimään.

Näin ollen kysyn nyt ministeriltä: Eikö nyt olisi aika perua nämä korkeakoululeikkaukset? Helsingin yliopistoon, Suomen maineikkaimpaan yliopistoon, kohdistuu lisää leikkauksia apteekkikompensaation poiston myötä ensi budjetissa, joten voitaisiinko lisätä rahoitusta korkeakouluihin, ja miten te näette, että tätä korkeakoulujen tilannetta voidaan parantaa?

14.20 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin onnittelen Bengt Holmströmiä talouden Nobelist ja edustaja Gustafssonin tavoin totean, että hänellä on erittäin paljon erittäin hyviä ajatuksia. Jo mainittujen koulutussäästöjen vahingollisuuden ohella hän on kiinnittänyt huomiota muun muassa työmarkkinoiden uudista-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

miseen ja paljon myös työnteon kannustimiin. Toivottavasti edustaja Gustafsson näistäkin on samaa mieltä. (Olavi Ala-Nissilä: On varmaan!) Useat kansalaiset pitävät toimintaamme täällä pelkkänä poliittisena pelinä. Sitä se ei ole, mutta on se osin sitä: Mielestäni on poliittista peliä se, että tässä salissa nyt demarit vastustavat näitä säästöjä, vaikka vielä kesäkuussa 15 puheenjohtaja Rinne oli näiden kannalla. Mielestäni poliittista peliä on se, että vihreät nyt täällä vastustavat näitä säästöjä, vaikka hyväksyessään edellisessä hallituksessa rakennepoliittisen ohjelman olivat sisällyttämässä tähän rakennepoliittiseen ohjelmaan juuri nämä samat säästöt, jotka jäivät edelliseltä hallitukselta tekemättä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Östman, Krista Kiuru ja Ala-Nissilä, ja sen jälkeen ministerille puheenvuoro.

14.21 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ihmettelee monien professorien, dosenttien ja Nobel-palkinnon saajan tapaan ammatilliseen koulutukseen kohdistettujen rajujen säästöjen ajoittamista jo ensi vuodelle, vaikka reformilainsäädäntö tulee voimaan vasta vuoden 2018 alussa. Säästöjä hän on mahdotonta tehdä hallitusti ja strategisesti kestäväällä tavalla, kun reformin linjaukset eivät vielä ole tiedossa. Aivan niin kuin edustaja Essayah totesi, kiireellisesti toteutetut leikkaukset johtavat harkitsemattomiin ja aluepoliittisesti vahingollisiin ratkaisuihin. Päätös vaikuttaa myös heikentävästi työllisyysilanteeseen. Onko hallitus oikeasti pohtinut, miten Suomella olisi varaa toteuttaa näin huono esitys tässä tilanteessa?

14.22 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä vanha ohjenuorahan on se, että hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Nyt kun tätä menoa tässä ollaan seurattu kohta puolitoista vuotta, niin tämän ammatillisen koulutuksen reformin suhteen ei kyllä voi sanoa, että näin olisi. Minä olen erityisen huolissani siitä, tietääkö kukaan Suomessa, mihin tämä esitys, joka nyt on jaettu tähän pöydälle, johtaa. Me olemme valtiovaroissa ja sivistysjaostossa erityisesti kiinnittäneet tähän huomiota, kuinka paljon aloituspaikkoja todellisuudessa nyt lähtee. Tässä esityksessä sanotaan, että se voi olla pahimmillaan 18 000 — 18 000 — aloituspaikkaa. Minä en tiedä, onko eduskunta ajatellut, että se on siis kolmannes nuorisoiäluokan aloituspaikoista, tai jos ei se ole niistä pois, niin se on koko aikuiskoulutuksen ikäluokasta pois.

Minä olen todella pahoillani, ministeri, että te samaan aikaan, kun hallitus pyrkii lisäämään työllisyyttä ja työllisyysastetta, lisäätte työttömyyttä. On käsittämätön ajatus, että ei tässä tilanteessa (Puhemies koputtaa) mietitty, voidaanko aloituspaikkoja lopettaa, vaan annoitte kentälle mahdollisuuden aloituspaikkojen (Puhemies koputtaa) lopettamiseen. Miksi näin?

14.24 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Budjetin toiseksi suurimmassa pääluokassa opetus- ja kulttuuriministeriössä on jouduttu tekemään säästöjä. Ja niin kuin edustaja Zyskowiec totesi, ei tässä ole enää poliittisen pelin paikka, vaan nyt pitää mennä eteenpäin. Tässä eduskunnassa on hyvin tärkeitä katsoa näitten päätösten vaikuttavuutta niin valiokunnassa kuin jaostossa. Myöskin tämä opetuksen tiivistäminen on yksi mahdollisuus. Meidän pitää myöskin katsoa sitä, että kun monilla aloilla toisen asteen koulutuksessa on isoja vaatimuksia — esimerkiksi Turun suunnassa, kun siellä

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

laivakauppa käy ja varasto vaihtuu, se vaikuttaa aina Lokalahdella Loimaalle saakka — niin siinä on tärkeätä nyt myöskin saada metallialan koulutusta riittävästi, koska kysyntää on, ja nuoria sinne töihin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ennen ministeriä edustaja Henriksson.

14.24 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! I går upplevde vi alla en stor glädje när finländaren Bengt Holmström tilldelades Nobelpriset i ekonomi, och Holmström har också förtjänstfullt påtalat vikten av att vi slutar skära i utbildningen.

Arvoisa puhemies! Saimme eilen, ja saamme tänäänkin, ylpeillä siitä, että Suomi on saanut tuoreen Nobelin palkinnon saajan elikkä professori Bengt Holmströmin, ja hän on muistuttanut meitä kaikkia siitä, että nyt ei pitäisi leikata koulutuksesta. Kuitenkin meillä on nyt edessä tilanne, jossa toisen asteen koulutuksesta leikataan rajusti, ja se, mikä on pahinta, on, että leikataan ilman selkeää tiekarttaa: millä tavalla nämä leikkaukset tullaan toteuttamaan ja miten tässä tulee käytännössä käymään? Ministeri Grahn-Laasonen, onko teillä selkeä suunnitelma siitä, miten tämä tehdään niin, että eriarvoisuus ei tule lisääntymään niin, että myös taataan se, että jokaisella suomalaisella nuorella on mahdollisuus saada toisen asteen ammatillinen koulutus (Puhemies koputtaa) tulevaisuudessa riittävän lähellä omaa kotipaikkaansa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri puhujakorokkeelta, 3 minuuttia.

14.26 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Lämpimät onnittelut taloustieteilijä Bengt Holmströmille ansaitusta, kansainvälisesti arvostetusta tunnustuksesta. Meillä on paljon opittavaa häneltä. Ja itse asiassa hallitus käynnisti jo Bengt Holmströmin ja kahden muun talousviisaan suositusten mukaisesti valmistelun yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen pääomittamisesta — se tulevan kehysriihen yhteydessä. Olemme tänään julkistaneet työryhmän, joka esitystä valmistelee, se on itse asiassa aloittanut työnsä joitakin viikkoja sitten, ja tulen esittämään hallitukselle, että Suomi pääomittaisi yliopistojaan ja vahvistaisi sitä kautta myöskin luottamusta hallituksen visioon siitä, että Suomi on jatkossakin korkean osaamisen ja koulutuksen ja tutkimuksen maa. (Ben Zyskowiec: Erinomainen uutinen! Hyvä!)

Ammatillisen koulutuksen säästöistä on pakko todeta se, että ne ovat perua edelliseltä hallitukselta. Tämä on käyty tässä salissa monta kertaa jo läpi, mutta edellinen hallitus päätti 260 miljoonan euron säästöistä ammatilliseen koulutukseen sosialidemokraattisen opetusministerin johdolla, ja silloin koko hallitus tietysti sitoutui rakennepoliittisen ohjelman myötä siihen, niin että kaikki eduskunnassa mukana olevat puolueet ovat näihin säästöihin sitoutuneet.

Valitettavasti tämä rakenteellinen uudistus jäi edellisellä hallituskaudella kokonaan tekemättä ja säästöt siirtyivät sitten seuraavan hallituksen murheeksi ja minun pöydälleni, ja me olemme nyt valmistelemassa ammatillisen koulutuksen reformia, jolla pyritään parantamaan ammatillisen koulutuksen valmiuksia vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin pur-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

kamalla sääntelyä, vahvistamalla koulutuksen osaamisperusteisuutta, lisäämällä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, vähentämällä koulutuksen keskeyttämistä ja niin edelleen. Ja korostan sitä, että tämän esityksen myötä koulutustakuu ei ole vaarassa. Eli jokaiselle toisen asteen päättäneelle nuorelle turvataan koulutuspaikka toiselta asteelta, joko lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta, myöskin tämän esityksen jälkeen. Ja jos joku tässä salissa on vähentänyt aloituspaikkoja, niin se on kyllä edustaja Krista Kiuru. Tämän esityksen myötä sen tiedon mukaan, mitä olemme koulutuksen järjestäjiltä saaneet, koulutuksen järjestäjät eivät tule näitä säästöjä toteuttamaan vähentämällä merkittävästi aloituspaikkoja vaan hakemalla säästöjä rakenteista ja seinistä ja myöskin koulutuksen toteuttamisen tavoista.

Hallitus turvaa myöskin etsivän nuorisotyön ja työpajojen rahoituksen, ja pyritään sitä kautta ehkäisemään syrjäytymistä.

Ja tosiaan uuden rahoitusmallin myötä sitten 2018 esimerkiksi koulutuksen keskeyttämistä voidaan vähentää, minkä tavoitteena on se, että meillä olisi jatkossa tulevaisuudessa vähemmän nuoria koulutuksen ja työelämän ulkopuolella.

Kaikkein tärkein asia on saada Suomen työllisyys ja talous nousuun, jotta näiltä leikkauksilta voidaan tulevaisuudessa välttyä. Se on se isoin kysymys ja asia, mihin meidän täytyisi kaikkien kiinnittää täällä ihan erityistä huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaaha, tämä ei herättäne enempää keskustelua. Tai taitaa sittenkin. Otetaan muutama vastauspuheenvuoro. Ensimmäisenä edustaja Kiuru, Krista Kiuru.

14.29 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän siitä, että saan vastata näihin ministerin syytöksiin. Onkin hyvä, että nostitte esiin sen, että tätä uudistusta tehtiin jo viime kaudella, ja hyvä todeta, että eduskunta päätti työnsä viime kaudella siihen, että seitsemästä puolueesta kaikki seitsemän paitsi kokoomus äänestivät täällä salissa sitä vastaan, että ammatillisen koulutuksen säästöt olisi tehty aloituspaikkoja lopettamalla. Minusta se on aika suuri viesti tälle uudellekin hallitukselle varsinkin, kun silloiset kaksi oppositiopuoluetta ovat nykyään hallituksessa. Kokoomuksen halua säästää aloituspaikoista en yhtään ihmettele, koska äänestitte sen puolesta jo viime hallituksessa, mutta täällä eduskunnassa otettiin kantaa, että aloituspaikkoja vähentämällä ammatillisen koulutuksen uudistamista ei tehdä. Ja nyt, ministeri, me olemme peränneet sitä, miksi te esititte sitä, että 190 miljoonaa tulee ensin ja vasta sen jälkeen kehitetään. Uudistaminen ja kehittäminen ei ole sitä, että säästetään. Jostain syystä nämä kaksi sanaa liittyvät teidän toimintaan erityisellä tavalla. Uudistaminen on tullut teille vain säästämiseksi, ja näin ei pitäisi olla. (Puhemies koputtaa) Nyt kysyn vielä: miksi aloituspaikoista säästetään?

14.30 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on useassa puheenvuorossa nostettu esille tämä epäsuhta tai epäjärjestys siinä, että mennään leikkaukset edellä ja sen jälkeen reformi. On aika ilmeistä ainakin täältä päin katsottuna, että siinä meillä on semmoinen harmaa alue leikkausten ja reformin välillä, mistä kukaan ei pysty kunnolla ennustamaan, mitä sillä välillä tapahtuu ja mikä sen välin tapahtumien seuraus on. Nyt kun tuodaan tämä huoli esille, niin itse ainakaan en koe, että ministeri ottaisi kunnolla koppia siitä huolesta, jos ministerillä esimerkiksi on sellaista tietoa, millä tämä huoli voidaan hälventää tai poistaa hyvin konkreettisesti. Vai onko kysymys siitä, että hallitus on valmis näitä riskejä ottamaan ja katsomaan, miten siinä harmaalla alueella ja välillä käy?

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Toinen asia, arvoisa puhemies, jonka halusin vielä nostaa esiin: edustaja Saarikko toi aikaisemmassa puheenvuorossa, kun puhuttiin maahanmuuttajista ja ammatillisesta koulutuksesta, esiin tärkeän pointin kotona olevista naisista. Viesti on hirveän selkeä, että kotona on vielä paljon naisia, jotka saattavat olla jopa luku- ja kirjoitustaidottomia, ja olisi tärkeätä, että myös ammatillisen koulutuksen puolella mietittäisiin, miten tätä ryhmää voidaan tavoittaa niin kielikoulutuksen kuin myöskin (Puhemies koputtaa) ammatillisen taidon näkökulmasta.

14.32 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Grahn-Laasonen kertoi, että näitä säästöjä nyt on pakko tehdä, koska edellisen hallituksen rakennepoliittinen kokonaisuus kaatui. Jos näin on, niin miksi te ette kertonut tästä vaaleissa? Miksi te menitte tässä välissä lupaamaan, että koulutuksesta ei enää leikata, kun hyvin oli tiedossa silloin, että se edellinen kokonaisuus kaatui viime hallituskauden loppupuolella?

Sitten tässä edustaja Lauslahti aikaisemmin sanoi, että on myös kyse siitä, miten säästöt toteutetaan. Juuri näin. Nyt te toteutate sitä mahdollisimman huonolla tavalla, kun säästöjä tehdään vuosi ennen kuin ammatillisen koulutuksen sisällöllinen reformi astuu voimaan, mikä tarkoittaa, että koulutuksen järjestäjillä ei ole välineitä toteuttaa näitä leikkauksia mitenkään muutoin kuin leikkaamalla aloituspaikkoja, lähiopetusta tai henkilöstöä.

14.32 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahdeksassa vuodessa meille on kertynyt 70 miljardia euroa velkaa, ja on todella ikävää, että edellinen hallitus siirsi nämä säästöt nyt meille, koska tämä reformi on erittäin haastava tehdä. Tämän hetken ammatillinen koulutus ei vastaa työelämän tarpeisiin ja työelämän muutoksiin. Esimerkiksi metallialalla on pula työntekijöistä ja opiskelijoista. Kysyisinkin arvoisalta ministeriltä: Millä tavalla nyt yritykset tulevat myös mukaan tähän reformiin, koska meidän pitää saada ammatillinen koulutus sille ansaitsemalleen tasolle, ottaen huomioon, (Puhemies koputtaa) miten Euroopassa ammatillinen koulutus on arvostettua? Meillä ei Suomessa olla vielä siinä.

14.33 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn onnitteluihin nobelisti Bengt Holmströmille — eilinen päivä oli todella hieno päivä — ja hänen sanomisissaan on paljon tutkimisen arvoista, mutta tämä hänen pitkäaikainen huolensa koulutuksen ja tutkimuksen merkityksestä on kyllä sellainen, joka luo erityistä merkitystä. Viime vaalikaudella sain olla eduskunnan puhemiehen vaativassa tehtävässä ja seurata sekä salin että valiokuntien työtä, ja kun vaalikausi päättyi, niin mieleeni jäi, että eduskunnan sivistysvaliokunnassa kokouksesta poistumalla estettiin tämän ammattikoulutuksen rakennemuutoksen käsittely. Valiokunnan kokouksesta poistumalla estettiin käsittely, jolloin tämä raukesi. Käsittääkseni sieltä poistuivat sekä keskustan että perussuomalaisen edustajat, (Eduskunnasta: Ohhoh! — Voi voi!) ja nyt kyllä hieron silmiäni, että voiko olla totta, että tämä lakiesitys on täällä sen jälkeen, kun keskustan ja perussuomalaiset ovat hallituksessa. Tänne se tulee, ja lähes 200 miljoonaa viedään. Luotan siihen, että edustaja Puumala (Puhemies koputtaa) agitoi joukot poistumaan jälleen sivistyslautakunnan kokouksesta.

14.35 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksen, erityisesti nyt ammatillisen koulutuksen, säästöt ovat erittäin harmillisia, mutta tämä halli-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

tuksen esitys ei ole sama kuin edellinen. Me emme lähde ensimmäiseksi esittämään, että koulutuksen aloituspaikkoja pitää vähentää, (Vasemmalta: Ei kun päinvastoin!) vaan koulutuksen järjestäjät pystyvät itse miettimään, miten toteuttaa vuonna 2017 säästöt. Istun itse Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymässä, ja meillä on selvät sävelet, miten säästöt toteutetaan. Ne ovat kipeitä tietysti, tarkoittavat yt-neuvotteluita, (Vasemmalta: No niin, siinä se tuli!) tilojen ja laitteiden tehokasta käyttöä ja vähentämistä, opintoaikojen tiivistämistä, eli löysät pois niin sanotusti sieltä, oppisopimuskoulutusta, työssäoppimisen lisäämistä. Kaikkeen tähän koulutuksen järjestäjät ovat sitoutuneet. He ovat myöskin mukana rakentamassa tätä tulevaa reformia innokkain mielin. Säästöt ovat tietysti pahoja, mutta uudistus on tärkeä.

14.36 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sehän on hyvä, että Oulussa tiedetään, miten tulisi säästää ja miten tulisi kohdentaa nämä säästöt, mutta minä voin vakuuttaa teille, että aika monella paikkakunnalla ei tiedetä tätä tiekarttaa, miten edetä, mitä toimintaa lainsäädäntö tuo tullessaan, mitä tämä uusi rahoituslaki tuo tullessaan, mitä se käytännössä tarkoittaa. On ihan turha yrittää täällä sysätä vastuuta edelliselle kaudelle. Ei se ollut meidän syytämme: esimerkiksi RKP hallituspuolueena, me olimme viemässä tätä reformia silloin ihan loppuun asti, ihan muut tahot kaatoivat sen, ja nyt ollaan sitten tässä suossa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä kysyä: miten turvataan alueellista saavutettavuutta ja saatavuutta? Ja myös: miten (Puhemies koputtaa) turvataan ruotsinkielisen koulutuksen tulevaisuus?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debatissa vastauspuheenvuorot edustajille Essayah, Eestilä ja Gustafsson, jonka ensimmäisestä vastauspuheenvuorosta virisi varsinaisesti tämä vilkkain keskustelu.

14.37 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän alueelliseen tasa-arvoon on kyllä pakko palata, koska tähän me emme saaneet ministeriltä vastausta. Minä uskon, kun ministeri sanoi, että aloituspaikkoja ei tulla vähentämään, mutta se tarkoittaa varmasti monella alueella Suomessa, erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, sitä, että silloin keskitetään, toimipisteitä ajetaan alas ja välimatkat näihin toisen asteen oppilaitoksiin kasvavat näillä nuorilla opiskelijoilla.

Asia, joka tässä keskustelussa ei vielä ole tullut esille — haluaisin, että ministeri kommentoi myös sitä — on vapaan sivistystyön leikkaukset, jotka johtuvat näistä kiky-sopimuksista. Monet kansanopistot, joitten taustalla on ideologinen, aatteellinen — esimerkiksi kristillinen — arvomaailma, ovat ihmeissään näistä lisäleikkauksista, koska he ovat kuvitelleet, että he eivät ole sellaisia niin sanottuja julkisia oppilaitoksia, jos taustalta löytyy esimerkiksi yhdistystä, säätiötä tai muuta vastaavaa, ja nyt nämä tahot joutuvat ihan samalla tavalla nämä leikkaukset ottamaan kohdallensa. (Puhemies koputtaa) Tämä aiheuttaa erittäin suuria ongelmia heidän rahoituksessaan.

14.38 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 5.10. vietettiin maailman opettajien päivää ja monet kansanedustajat vierailivat eri oppilaitoksissa, ja itsekin vietin eilen peräti viisi tuntia ammatillisen koulutuksen asioita pohtiessa opettajien ja oppilaitten kanssa yhdessä. Kuitenkin yksi tällainen asia, mikä minulle aika korostu-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

neesti jäi mieleen, oli se, että kyllähän ammatillinen koulutus poikkeaa monesta muusta koulutusinstituutiosta siinä, että heidän yksi tarkoitus on ehkäistä nuorten syrjäytymistä, ottaa koppia niin sanotusti henkilökohtaisen ohjauksen kautta, auttaa niitä nuoria, joilla on hieman vaikeuksia siinä elämäntilanteessa pysyä opetuksessa ja porukoissa mukana. Nyt kun ministeri täällä nosti esille tämän etsivän nuorisotyön ja työpajojen rahoituksen — niillä on käsittääkseni osittain sama tarkoitus — niin mitä ministeri on mieltä, pitäisikö näiden tahojen sitten arvioida kokonaisuutta yhdessä, ettei tule päällekkäistä työtä, että jos yksi vähän hatara verkko pettää, niin siellä on toinen hatara verkko vastassa, että katsottaisiin nämä (Puhemies koputtaa) määrärahat, missä ne tuottavatärkevimmän lopputuloksen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lupasin viimeisen puheenvuoron tähän debattiin edustaja Gustafssonille. Tosin huomasin, että hänellä on täällä varsinainen puheenvuoro ensimmäisenä, mutta hän selviytynee molemmista, mistä syystä myönnän hänelle myös vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

14.40 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Harjoitus tekee mestarin, sanotaan. — Ydinkysymyshän on nyt käynyt selville, ja se on se, että ensin tehdään mullittimaiset säästöt, sen perään tulee vuoden kahden jälkeen uusi tutkintorakenne ja uusi toimintalainsäädäntö. Tässä hallitus tekee väärällä asialla politiikkaa. Tämä on nyt iso hyppy tuntemattomaan.

Esimerkki: Täällä todettiin Oulusta, että hommat on hanskassa. Jouduin Pirkanmaalla seuraamaan tilannetta, jossa eräs merkittävä oppilaitos on vähentämässä entisestään lähiopetusta johtuen näistä säästöistä. Tämä lähiopetuksen vähentäminen on kaikkein polttavin kysymys. Vielä 10—15 vuotta sitten ammattikoululainen opiskeli 30—35 tuntia tehokkaasti. Nyt sitä on karsittu (Puhemies koputtaa) 25—30 tuntiin. Tämä on vastuutonta koulutuspolitiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministerillä pöntöstä 4 minuuttia, maks.

14.41 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia keskustelusta, se on värikästä, niin kuin saliin kuuluukin.

Näistä leikkauksista, niin kuin sanottua, ovat vastuussa kaikki eduskuntapuolueet. Kaikki eduskuntapuolueet ovat olleet päättämässä ammatillisen koulutuksen leikkauksista. Oppositioista käsin on tietysti enemmän vapauksia kritisoida näitä esityksiä, mutta haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että esimerkiksi sosialidemokraatit, jotka viime kaudella näitä leikkauksia ajoivat rakennepoliittisessa ohjelmassa, sekä valtiovarainministeri että opetusministeri, puolueena, vielä tämän hallituskauden alussa oppositiosta käsin ilmoittivat, että olisivat nämä säästöt toteuttamassa, mikäli olisivat hallituksessa, (Jukka Gustafsson: Ei ole näin sanottu!) joten eiköhän keskityttäisi nyt näiden tosiasioiden jälkeen tähän kokonaisuuteen ja sen sisältöön ja siihen, miten me voisimme tässä vaikeassa Suomen taloustilanteessa vahvistaa ammatillista koulutusta ja viedä sen sisältöä parempaan suuntaan ja eteenpäin.

Se on aivan totta, ja olen monta kertaa tässä salissa sen todennut, että aikataulu on haastava, ja siitä on myöskin käyty vuoropuhelua ammatillisen koulutuksen kentän kanssa. Siitä syystä me tällä hetkellä teemme kovasti töitä, jotta saisimme tämän ammatillisen koulu-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

tuksen reformilainsäädännön lausunnoille lokakuun aikana, jotta koulutuksen järjestäjät voisivat jo ensi vuonna — vaikka laki tulee voimaan vasta vuoden 18 alusta — suunnitella toimintaansa kuitenkin jo sen tulevaisuuden ammatillisen koulutuksen suuntaviivojen pohjalta. Tämä vuoropuhelu ammatillisen koulutuksen kentän kanssa on ollut hyvin rakentavaa ja hyvin tiivistä. Ja täytyy sanoa, että ihailen sitä uudistamisen rohkeutta, mikä meidän ammatillisen koulutuksen kentällä on, vaikka tämä taloustilanne on tiukka.

Ammatillinen koulutus on Suomessa erittäin arvostettua. Sen vetovoiman eteen on tehty paljon töitä, ja tästä meidän pitää pystyä huolehtimaan myöskin tulevaisuudessa. Yksi tärkeimpiä elementtejä on jatko-opintokelpoisuus eli se, että ammatillisesta koulutuksesta voi edetä halutessaan elämässä myöskin vielä jatko-opintoihin, päästä ihan vaikka tohtoriksi asti, jos niin haluaa ja opiskeluintoa riittää. Eli tästä jatko-opintokelpoisuudesta tulemme pitämään tiukasti kiinni.

Täällä on noussut esiin myöskin alueellinen tasa-arvo, sen toteutuminen tämän reformin ja säästöjen myötä. Sitä on laajasti arvioitu näissä vaikutusarvioissa, joita tässä lainsäädännössä on ja joista voi kuitenkin todeta sen, että alueellinen tasa-arvo toteutuu tämänkin esityksen jälkeen, samoin kielelliset oikeudet.

Ja mitä on tullut aloituspaikkojen määrään ja siihen liittyviin lukuihin, niin pyydän edustajia tutustumaan tämän lakiesityksen perusteluihin. Siellä on esitetty vaikutusarvioissa ne suunnitelmat, joita koulutuksen järjestäjillä on saamansa vapauden myötä itse sopeuttaa sitä toimintaansa. Sieltä on hyvin luettavissa se, että koulutustakuu ei ole tämän esityksen myötä vaarassa. Ja toivon, ettei enää käytettäisi lukua 18 000 aloituspaikkaa, koska sille ei löydy mitään perustetta näistä vaikutusarvioista ja koulutuksen järjestäjien kanssa käydystä dialogista ja myöskään siitä palautteesta, mitä sieltä kentältä ollaan saatu. Eli koulutustakuusta on laaja yhteinen näkemys, että siitä halutaan pitää kiinni: jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle turvataan toisen asteen koulutuspaikka, ja paikkoja riittää tämän esityksenkin jälkeen.

Mutta sitten tämä tärkein asia liittyy tähän ammatillisen koulutuksen reformin sisältöön, jota nyt valmistellaan, ja siihen, mitä siinä voimme tehdä ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Sen lain keskeiset ajatukset kiteytyvät sanoihin "osaamisperusteisuus" ja "asiakaslähtöisyys". Eli tavoitteena on rakentaa joustavia opintopolkuja, jotka palvelevat tulevaisuudessa sekä opiskelijaa, sitä yksilöä, että sitten myöhemmin työelämää — ja myöskin työelämää pitkässä juoksussa, eli silloin, kun ammatteja katoaa, tarvitaan riittävät yleiset valmiudet, oppimaan oppimisen kyvyt, jotta voi sitten myöskin oppia uutta läpi työuran. Osaamisperusteisuus liittyy siihen, että meillä on joustavampi järjestelmä, jossa nimenomaan määritellään se koulutus sen osaamistavoitteen kautta, ja siihen pääsemiseksi on sitten hyvin monenlaisia (Puhemies koputtaa) erilaisia reittejä.

Mutta tämä itse reformi on hyvin innostava, ja toivon teiltä palautetta myös sen sisällöstä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. — Puhujalistaan. Edustaja Gustafsson.

14.45 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Vielä, arvoisa ministeri, näihin tärkeisiin aloituspaikkoihin. Edellisessä puheenvuorossa totesitte, että "aloituspaikkoja ei merkittävästi vähenny". No, se jää nyt nähtäväksi, mutta meidän huoli siitä, miten aloituspaikkojen käy, on täysin oikeutettu ja perusteltu. Useat asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomio-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

ta siihen, että totta kai oppilaitokset pyrkivät pitämään nuorten aloituspaikoista kiinni. Jo terve järki ja vastuukin sanoo, että näin on. Mutta sitten käy sillä tavalla, että ammatillisen aikuiskoulutuksen volyymia ja aloituspaikkoja ollaan supistamassa. Tästä on näyttöä ja tietoa. No, ei sekään ole tietysti oikein.

Minulla ei ole nyt mukana sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tähän asiaan liittyvää taustamuistiota, vaan minulla on kädessäni hallituksen esitys. Käyn täältä lopusta muutamia lausuntoyhteenvetoja lävitse, mitä asiantuntijatahot ovat antaneet tästä hallituksen esityksestä. Ensimmäisenä nämä antajat pitivät ammatilliseen koulutukseen kohdistuvia säästöjä mittavina. Useimmissa lausunnoissa vaadittiin säästöistä luopumista tai vähintään niiden vaiheistamista useammalle varainhoitovuodelle. Useimmat lausunnonantajat katsoivat, että toimintalainsäädännön uudistaminen ja säästöjen toteuttaminen pitäisi toteuttaa samanaikaisesti. No, totta kai näin pitäisi tehdä.

Toiseksi, lausunnoissa kannettiin huolta eri toimialojen osaamistarpeisiin vastaavan koulutustarjonnan jatkuvuudesta ja tulevaisuudesta. Leikkausten pelättiin vaikeuttavan osaavan työvoiman saatavuutta, aivan niin kuin täällä puheenvuoroissakin jo todettiin, ja en minä nyt niinkään kannan metallialan koulutuksesta huolta, ne ongelmat ovat alueellisia ja paikallisia, ja ne ovat hoidettavissa, mutta meillä on paljon semmoisia pienempiä toimia ja ammattialoja, jotka voivat joutua hankalaan tilanteeseen näitten säästöjen takia.

Sitten, useat lausunnonantajat olivat huolissaan leikkausten vaikutusten heijastumisesta koulutukseen pääsyyn erityisesti harvaan asutuilla alueilla sekä säästöjen vaikutuksista opetuksen ja ohjauksen saatavuuteen ja laatuun. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta vaikutusarviointia pidettiin muutamassa lausunnossa puutteellisenä.

No, tuossa vastauspuheenvuorossani otin esille tämän kenties kaikkein tärkeimmän haasteen, mikä ammatillisella koulutuksella on. Se liittyy opetuksen laatuun. Meillä monet työnantajat perustellusti sanovat ja ottavat kantaa siihen, että tutkinnon suorittaneet eivät nyt ole vielä kaikki ihan päteviä. No, eivät tietysti kaikki olekaan. Me tiedämme sen, että ammattimieheksi tulee vasta, kun on 3—5 vuotta työelämässä. Mutta tosiasia on se, että tämä lähi- ja kontaktiopetuksen määrän radikaali vähentyminen viimeisen 10 vuoden aikana on johtanut siihen, että useimmat ammattiin opiskelevat tekevät 3,5—4-päiväistä työviikkoa. Sanotaan, että opiskelkaa perjantai kotona, tehkää töitä. No, mitä se 16-vuotias tyttö tai poika perjantaina kotona tekee? Teen kysymyksen, en vastaa siihen. Kysyn vain.

Tämä on vakava kysymys. Ja me tulemme sivistysvaliokunnassa tarttumaan tähän — nimimerkillä Tositarkoituksella. Hallitus ei pääse tästä kysymyksestä helpolla, voin vakuuttaa sen pitkän linjan koulutus- ja sivistyspoliitikkona. (Eero Heinäluoma: Oikein!) — Aivan oikein. (Ben Zyskowicz: Olette samaa mieltä itsenne kanssa!)

Vielä lopuksi, aika päättyy: Edellisen hallituksen silmäterä oli ministeri Ihalaisen, valtioneuvoston jäsenten tämä nuorten aikuisten osaamisohjelma. Meillä on 100 000 alle 30-vuotiasta nuorta, joilla ei ole ammattitutkintoa. Käynnistimme tämän ohjelman, joka kaikissa yhteyksissä on saanut erinomaisen arvion ja palautteet. No, mitä tekee hallitus? Leikkaa sen määrärahoja yli 30 prosenttia. No, kikyssä nyt saatiin 10 miljoonaa takaisin, onneksi kikyille. Muuten olisi vedetty 33 prosenttia pois.

14.51 Mikaela Nylander r: Värderade talman! Mycket har gått snett i den här reformen. Tidtabellen är för det första mycket ansträngd och saker och ting görs i fel ordning. Inbesparingarna träder i kraft 2017 och finansieringslagen och själva lagstiftningen som styr verksamheten och innehållet i undervisningen kommer först ett år senare. Det här är myck-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

et olyckligt och skapar oro och förvirring på fältet. Regeringen vägrar att ändra på tidtabellen så vi får tyvärr leva med den här. Men det finns många obesvarade frågor som vi måste fundera på ordentligt i utskottet.

Sådana frågor är, och som vi hörde här redan: Hur trygga regional rättvisa, alla ungas rätt till utbildning också i Södra Finland och andra tillväxtområden? Hur ska vi kunna trygga utbildningsplatser för dem som löper risk att marginaliseras, och hur trygga tillgången till utbildning på svenska? Jag rycker att den språkliga konsekvensbedömning som har gjorts är bristfällig. Vi måste komma ihåg att de svenska enheterna alltid är mindre, täcker stora geografiska områden och är lite dyrare att förverkliga — alltså undervisningen är dyrare att förverkliga — så också på finlandssvenskt håll finns det en stor oro för den finlands-svenska utbildningen. Studerandehälsovården, hur ska man trygga den i landskapsreformen så att också de som studerar inom yrkesutbildningen ska ha rätt till en god studerandehälsovård? Närundervisningen, hur ska vi kunna trygga att de elever som inte har tidigare erlagd kunskap och erfarenhet och som kanske behöver den här närundervisningen (Puhemies koputtaa) faktiskt får den? Och sedan finns det många andra frågor som vi också måste titta på i utskottet.

14.54 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafsson totesi debatissa, että harjoitus tekee mestarin, ja mielestäni ministeri Grahn-Laasonen on kysymyksiin vastaa-matta jättämisen mestari. Jos syy näihin koulutusleikkauksiin on se, että edellisen hallituksen rakennekokonaisuus kaatui, niin miksi te ette kertoneet näistä teidän leikkaussuunnitelmistanne vaaleissa? Päinvastoin, te annoitte suoran lupauksen olla leikkaamatta koulutuksesta ja toistitte vielä tämän lupauksen vaalien jälkeen. Ja sitten edustaja Zyskowiec kehtaa syyttää oppositiota tässä salissa poliittisesta pelistä. Me emme ole vielääkään saaneet vastausta kysymykseen siitä, miksi näitä säästöjä toteutetaan ennen kuin tämä reformi astuu voimaan eli miksi tämä valittu jaksotus on tämänkaltainen.

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole varaa jatkaa Suomessa koulutusleikkausten tiellä. Ylisuuret leikkaukset koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen heikentävät maan kasvunäkymiä ja menestymisen mahdollisuuksia pitkällä aikavälillä. Seuraukset näistä koulutusleikkauksista tulevat näkymään pitkään. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset uhkaavat kaiken lisäksi vaikeuttaa koulutukseen pääsyä ja lisätä keskeyttäneiden määrää entisestään. Leikkaukset uhkaavat siksi pahentaa syrjäytymistä. Uusimman koulutusta vertailevan OECD-selvityksen mukaan yli viidennes nuorista suomalaista miehistä on ilman työtä ja koulutusta ja tämä määrä on kasvanut huomattavasti vuodesta 2005. Nämä leikkaukset tulevat ainoastaan kiihdyttämään tätä kehitystä. Sen lisäksi ylisuuret leikkaukset koulutuksesta ja opintotuesta myös antavat tämän maan nuorille signaalin. Heille annetaan nyt signaali siitä, että hallitus ei arvosta koulutusta eikä ole valmis panostamaan nuorten hyvinvointiin ja riittävään toimeentuloon.

Leikkaukset ovat myös ristiriidassa hallituksen ammatillisen koulutuksen uudistuksen tavoitteiden kanssa. Kun vierailin ammatillisessa oppilaitoksessa Joensuussa, opettajat painottivat, että lähiopetuksen vähentäminen näkyy heikompana osaamistasona. (Jukka Gustafsson: Näin on valitettavasti!) Heikompi osaamistaso taas vaikeuttaa työssäoppimiseen pääsyä, eli koulutuksen laadun heikentäminen vaikeuttaa suoraan työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisäämistä. Ammatillisella puolella opiskelijat käyttävät työkoneita ja -välineitä itsenäisesti eri puolilla opetustilaa ja opettaja on vastuussa koko ryhmän turval-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

lisuudesta ja oppimisesta. Ryhmäkokojen kasvattaminen tällaisessa opetustilanteessa vaikuttaa suoraan oppimistuloksiin ja myöskin oppilaiden työturvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Ammatillista koulutusta on syytä kehittää ja uudistaa sisällöllisesti. Siirtyminen kohti laaja-alaisempia tutkintoja, joustavuuden lisääminen ja osaamisperustaisuuden vahvistaminen ovat koulutuksellisesti tärkeitä ja kannatettavia tavoitteita. Vasemmistoliitto haluaa kehittää nuorille suunnattua oppisopimuskoulutusta 2+1-mallin pilotoinnista saatujen kokemusten pohjalta. Siinä yhdistyvät sekä oppilaitoksessa tapahtuva opetus että työelämälähtöinen opiskelu työpaikalla.

Ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä on myös puhuttu paljon opintopolkujen henkilökohtaistamisesta ja koulutuksen työelämälähtöisyyden vahvistamisesta. Näiden kääntä tavoitteiden yhteydessä ei saa unohtaa ammatillisen koulutuksen kasvatustehtävää. Suomen ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelee iso joukko suomalaisia nuoria, joilla on muiden nuorten opiskelijoiden tavoin myös tarve tuelle, yhteisöllisyydelle ja vuorovaikutukselle niin muiden opiskelukavereiden kuin aikuisten kanssa. Ammatillisella puolella opiskelevilla tulee olla yhtäläinen oikeus myös riittäviin opiskelijahuollon palveluihin, aktiiviseen kansalaisuuteen kannustamiseen ja uusien asioiden oppimiseen omaan tahtiin.

Ammatillisen koulutuksen tarkasteleminen ainoastaan nopeana väylänä työelämään on liian suppeaa ja vanhanaikaista aikana, jolloin koko yhteiskunnassa painotetaan yhä voimakkaammin niin medialukutaidon, laajan sivistyspohjan kuin vuorovaikutustaitojenkin tärkeyttä.

14.59 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Kun koulutusta ei arvosteta, se näkyy kaikesa. Sipilän hallituksen koulutuspolitiikka on saanut niin jäätävät ja tyrmäävät arviot lähes kaikilta yhteiskunnan sektoreilta, että ehkä tässä vaiheessa voisi jo toivoa, että se vetäisi näistä arvioista ja tästä kritiikistä johtopäätökset ja alkaisi perumaan näitä täysin kohtuuttomia koulutusleikkauksia.

Tuntuu siltä, että tässä ollaan nyt taas rikkomassa jotain, jonka arvoa ei täysin ymmärretä. Ammatillisen koulutuksen merkitys tälle maalle on täysin mittaamaton. Näissä kouluissa kasvavat ne osaavat ammattilaiset, jotka pyörittävät tätä maata. Samalla näissä kouluissa ehkäistään nuorten syrjäytymistä ja autetaan maahanmuuttajanuoria kotoutumaan Suomeen.

Erityisen kohtuuttomia nämä lähes 200 miljoonan leikkaukset ovat sen takia, että ammatillisesta koulutuksesta on jo aiemminkin leikattu ihan liikaa. Lähiopetuksen määrää on vähennetty ja toimipisteverkkoa on karsittu. Tämä on asia, jossa yksikään puolue tässä salissa ei ole syytön.

Arvoisa puhemies! Täällä aikaisemmin vakuutettiin meille, että kyllä näissä oppilaitoksissa ja kunnissa tiedetään, miten nämä massiiviset leikkaukset tullaan toteuttamaan. Voin kyllä vakuuttaa, että ei tiedetä. (Jukka Gustafsson: Samoin!) Kun Helsingissä käsiteltiin tätä opetusministerin esitystä, kyllä tunnelmat olivat aika pelokkaat, huolestuneet ja huonot. Helsingin lausunto, niin kuin aika monien muidenkin kuntien, on tyrmäävä, ja vaikka ministeri täällä toista vakuuttaa, kyllä meillä on pelkona se, että jos näin massiiviset leikkaukset tehdään suorina leikkauksina, se tulee tarkoittamaan opetuspaikkojen vähennystä — jopa tuhannet opettajat pelkäävät tällä hetkellä työpaikkansa puolesta — se tulee tarkoittamaan suurempia ryhmiä ja se tulee tarkoittamaan vähemmän ja huonompaa opetusta.

Samalla kun näitten säästöjen seuraukset astuvat voimaan, peruskoulun päättävien ikäluokka tulee Helsingissä kasvamaan yli 1 300 nuorella. Siis pelkästään Helsingissä. Meillä

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

on kaupungissa käytössä kaikki järjestysluvan mukaiset opetuspaikat, mutta silti — silti — meillä on yli 20 000 nuorta ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Samaan aikaan kun meidän pitäisi ehdottomasti lisätä näitä aloituspaikkoja, kyllä näin suuri rahojen vienti luo kuntiin pelkoa siitä, että se ohjaa meitä täysin toiseen suuntaan eli vähentämään näitä paikkoja.

Me tiedämme sen, että nuorten miesten syrjäytymisvauhti on hälyttävällä tasolla ja joka viides suomalaismies ei opiskele tai on ilman työtä. Tämä esitys tulee kasvattamaan näiden nuorten miesten määrää. Tämä esitys iskee kaikista kipeiten kaikista heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin. (Ben Zyskowicz: Taas!)

Arvoisa puhemies! Parhaimmillaan on käynnissä ammatillisen koulutuksen valtava uudistustyö, jota minä ja kaikki vihreät olemme olleet kannattamassa. Tästä uudistuksesta voi hyvinkin seurata paljon parempaa laatua ja niitä paljon kaivattuja säästöjä. Nyt tehtävistä leikkauksista tekee erityisen järjettömiä se, että niillä isketään kouluihin juuri kesken tämän tärkeän kehitystyön. Miten koko toiminta voidaan uudistaa, kun perustoiminnalta vedetään matto jalkojen alta? Tästä te ette, opetusministeri, voi syyttää aikaisempia hallituksia tai mennä kenenkään muun selän taakse. Tämä on teidän päätöksenne, ja myös sen takia tämä on juuri se kysymys, mihin me emme kysymys toisensa jälkeen ole saaneet täällä vastausta.

Nämä puheet koulutuksen uudistamisesta ovat vain savuverhona näille massiivisille leikkauksille. Tässä ei uudisteta. Tässä romutetaan. Viimeistään ammatillisen koulutuksen jättileikkaukset osoittavat, ettei hallitus edes yritä hakea kestäviä säästöjä ja modernisoida toimintatapoja — leikkaaminen on itseisarvo.

Arvoisa puhemies! On päivänselvää, ettei koulutuksesta ja opiskelijoista leikkaamalla synny tähän maahan yhtäkään työpaikkaa tai ripaustakaan kasvua. On turha puhua koulutuksen digiloikasta ja opiskelijoiden kansainvälisyydestä, kun samalla koulutuksen perusedellytykset romutetaan.

Itse pidän hienona sitä, että etsivään nuorisotyöhön panostetaan. Mutta meidän pitäisi pyrkiä täällä siihen, että niitä etsittäviä nuoria olisi vähemmän, ja tämä esitys, arvoisa puhemies, luo heitä lisää.

15.04 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kari loi niin dramaattisen ja kauhistuttavan kuvan nyt käsittelyssä olevasta esityksestä, että se pakottaa kysymään, miten on mahdollista, että viime vaalikaudella vihreät olivat hallituksessa marraskuun 29. päivä 2013 hyväksymässä hallituksen päätöksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta, joka sisälsi vastaavan säästön.

15.05 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen ensi vuodelle suunnitellut säästöt ovat järjettömiä, etenkin kun ne tehdään ennen rakenneuudistuksia. Järjestys on siis väärä, eikä ministeri ole täällä pystynyt antamaan mitään järkevää selitystä, miksi toimitaan näin, vaikka sitä häneltä on useaan otteeseen kysytty. Kun kaikki muut koulutukseen kohdistuvat säästöt toteutuvat, niin pitkän aikavälin seuraukset ovat koko yhteiskunnalle negatiivisia. Asiantuntijoiden mukaan riskinä on, että osaamistason heikennys heikentää kilpailukykyämme ja koulutuksellinen eriarvoisuus kasvaa ja se syventää yhteiskunnan kahtiajakoa entisestään. Ensimmäisen kerran 100 vuoteen koulutustasomme kääntyy laskuun. Kaikki asiantuntijat sekä kotimaassa että myös kansainvälisesti pitävät näitä leikkauksia erittäin kyseenalaisina Suomen tulevaisuuden kannalta.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Arvoisa puhemies! Ministeri on täällä kertonut, että ammatillisen koulutuksen säästöt valmistellaan hyvässä yhteistyössä oppilaitosten kanssa ja homma on niin sanotusti hanskassa. Minä tapaan säännöllisesti kahden ammatillisen oppilaitoksen opettajia, ja he kertovat kyllä nyt ihan jotain muuta. Oppilaitoksissa mietitään oppituntien vähentämistä, itsenäisen opiskelun lisäämistä ja sitä, mitä asioita opiskelijat voisivat opiskella keskenään ilman opettajaa. Opetuksen laatua ollaan heikentämässä ja oppituntien määrää pienentämässä. Olen itse toiminut ammatillisessa koulutuksessa opettajana aikoinani, ja kyllä voin todeta, että ammattia ei opita verkkokurssilla, etäopiskeluna tai opiskelijatovereiden kanssa ryhmätöitä tekemällä, ja nyt opettajat pohtivat, että näitä asioita tulee ensi vuonna entistä enemmän. Opetusta ei voi myöskään kokonaan siirtää työpaikoille, koska siellä ei ole valmiuksia opettamiseen — ja työpaikoilla oppii vain yhden toimintatavan, ja koulussa opettajan ohjauksessa opitaan ajattelemaan laaja-alaisesti ja näkemään erilaisia vaihtoehtoja tehdä työtä eri tavoin.

Arvoisa puhemies! Erityisen huolissani olen aikuisten osaamisohjelman rahoituksen heikentämisestä. Meillä on noin satatuhatta 21—29-vuotiaista nuorta aikuista vailla ammatillista perustutkintoa, ja jokainen tässä salissa kyllä ymmärtää, että ilman ammatillista koulutusta on lähes mahdotonta työllistyä. Viime kaudella käynnistyneellä niin sanotulla NAO-ohjelmalla saatiin erittäin hyviä tuloksia aikaan, ja nyt hallitus on päättänyt pienentää myös rahoitusta tästä koulutuksesta. Minun on vaikea ymmärtää, miten hallitus voi hehkuttaa julkisuudessa panostamista NAO-ohjelmaan, kun se itse asiassa leikkaa siitä yli 12 miljoonaa euroa. Ministeriön tiedotteen mukaan ohjelmaan on tulossa 10 miljoonaa lisää, vaikka itse asiassa hallitus ainoastaan budjettiriihessä pienensi säästö tavoitetta 10 miljoonalla eurolla eikä suinkaan ole lisäämässä rahoitusta tälle erittäin menestykselle ohjelmalle.

Arvoisa puhemies! Säästöt ministerin vakuutteluista huolimatta voivat aiheuttaa myös opiskelijapaikkojen vähentymistä. Koulut entistä enemmän kilpailevat parhaista opiskelijoista, ja tässä taas riskinä on se, että erityisesti paljon tukea tarvitsevat nuoret jäävät entistä useammin koulutuksen ulkopuolelle. Epäilen siis koulutustakuun toteutumista jatkossa. Toivon olevani täydellisesti väärässä, mutta tämä huoli on kerrottu minulle oppilaitoksissa työskentelevien opettajien taholta, en ole keksinyt sitä itse.

15.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Otin koko arsenaalin mukaan ja ajattelin pitää vähän pitemmästä päästä puheen. (Jukka Gustafsson: Kristillisten Vesa Laukkanen piti seitsemän tuntia!) — En ihan siihen pysty kyllä.

Hallitus toteuttaa kilpailukykyä hyvin erikoisella tavalla. Täällä ovat sekä oppositio että hallituksen edustajat yhteen ääneen todenneet, että koulutusten leikkaus on hyvin merkityksellinen. On annettu lupaus, että opetuksesta ei leikata, ja nyt sitten on annettu toinen hyvin merkittävä lupaus tänään, ja sen opetusministeri itse sanoi, että jokaiselle nuorelle löytyy opiskelupaikka. Minusta nämä ovat kaksi todella isoa lupaus, ja niitä valveutunut suomalainen kansalainen, äänestäjä, kyllä seuraa.

Hallituksen koulutusreformi ei itse asiassa ole reformi, sillä se ei uudista mitään. Se on koulutuksen määrällinen ja laadullinen supistusreformi, ja odotettavissa on, että kun ammatillisen koulutuksen reformi sitten tulee pöydälle täällä, se tulee entisestään leikkaamaan koulutuspaikkoja sekä vähentämään koulujen määrää. Tässä tehdään ikään kuin kahdessa osassa hyvin merkittävät leikkaukset, ja muistakaa, että näin on täällä sanottu.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Otin tämän ison talousarviokirjan, koska kun sitä huolella lukee, niin se kertoo paljon asioita, joita täällä usein eivät ministerit eivätkä valiokunnissa asiantuntijatkaan kerro. Mutta tämä on nyt esimerkiksi lainaus suoraan sivulta 349, jossa todetaan näin: "Suomen talouden rakennemuutos, kasvun pysähtyminen, velkaantuminen ja julkisen sektorin sopeuttamistoimet asettavat ministeriön toiminnalle tiukat reunaehdot. Hallinnonalalle kohdistuu merkittävä määrärahavähennys vuoteen 2020 mennessä. Samaan aikaan kotimaiset ja kansainväliset vertailut ovat osoittaneet, että Suomen suhteellinen asema osaamisyhteiskuntana on heikentynyt. Koulutustason nousu on pysähtynyt. Nuorten osaamistaso on laskussa ja Suomen tiede on jäämässä jälkeen kilpailijamaista. Turvapaikanhakijamäärän kasvu vaikuttaa tarpeeseen kehittää koulutusta ja tukea heidän kotoutumistaan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyön keinoin." Siis tässä talousarviokirjassa hallitus itse myöntää, että Suomen taso on heikentymässä, koulutuksellisesti osaamistaso on heikentymässä, ja vastauksena siihen me sitten vähennämme määrärahoja. Me emme vähennä niitä vähän, vaan vähennämme 12 prosenttia nyt toisen asteen koulutuksesta. Tämä on tosi merkittävä määrä.

Sitten täällä minusta merkittävää on myös se, että sivulla 396, kun puhutaan näistä säästöistä, todetaan, että niistä 190 miljoonaa toteutetaan määräämällä oppilasmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena olevaa opiskelijamäärää 12,5 prosenttia. Tämä on siis määrällisesti 5 600 oppilaspaikkaa. Nyt ministeri on täällä luvannut, että hänen tietojensa mukaan yksikään koulu ei vähennä paikkoja, siis sen selvityksen mukaan, jonka hän on tehnyt tai teettänyt. Sekin on minusta aika paljon luvattu. Säästö kohdennetaan kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtion ja kuntien välistä rahoitussuhdetta eli valtion osuusprosenttia muuttamalla. Säästö on pysyvä, mutta sen järjestäjäkohtainen kohdentuminen voi muuttua vuoden 2017 jälkeen.

Sitten kun vielä otamme tästä itse esityksestä sivulta 23 lainauksen: "Vuoden 2018 alusta on lisäksi tarkoitus siirtyä uuteen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmään, joka jakaisi rahoituksen koulutuksen järjestäjien välillä uusien määräytymisperusteiden mukaisesti." Kun me nämä asiat yhdistämme, niin me näemme vääjäämättömästi, että tämä säästäminen ei tule jäämään tähän. Tämä on vasta alkusoittoa, mitä tuolla niin sanotusti verhon takana tällä hetkellä suunnitellaan, ja tästä olen erittäin huolissani. Kun tämä hyvin kyseenalainen kilpailukykyä lisäävä säästötoimenpide on nyt tässä, niin tämä jotenkin jollakin tavalla menee siihen samaan kastiin, kun tällä hetkellä hallituksella on tällainen hyvin erikoinen Suomen markkinointikampanja meneillään, jossa melkein jokaisessa laissa todetaan, että ei ole mitään tarvetta tehdä Suomesta liian houkuttelevaa maata. Minä en tiedä yhtään ainoata valtiota, jonka hallitus koko ajan toittotaisi sellaista, että ei kannata tulla Suomeen, ei tämä ole niin hyvä maa kuin te luulette, pysykää poissa täältä. Nyt me ajamme meidän koulutustamme alas. Me kerromme julkisesti lainsäädännön esittelyteksteissä, että Suomea ei pidä pitää houkuttelevana maana. Mihin Suomi sitten asemoituu tässä kansojen yhteisössä? Erittäin hyvä kysymys. Tällaisia tulee pohdittua takkatulen ääressä illalla, että mitä nämä tekstit itse asiassa sanovat. Kristillisdemokraatit ehdottomasti vastustavat tällaista leikkausta.

Kun täällä ministeri on nyt todennut, että entinen hallitus on syypää tähän kaikkeen, niin jos se entinen hallitus on syypää, niin miksi tätä syyllisyyttä nykyinen hallitus sitten haluaa jatkaa? Kyllä minulle olisi hyvin riittänyt se, että ministeri olisi tullut tänne sanomaan, että edellinen hallitus teki todella huonoja leikkauksia mutta tämä hallitus ei enää niitä tee, joten mikä on tämä ajatuksellinen silmänkääntötempu, mikä tähän on kätkeyty? Ei oikeasti

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

avaudu se, että kun entinen on syyllinen kaikkeen, niin nyt me jatkamme sitä syyllisyyttä. Minusta olisi sitten reilua sanoa, että me haemme rahoitusta tälle koulutukselle, tieteelle ja tutkimukselle, säilytetään se, ja tehdään niin kuin kaikki ihmiset meidän ympärillämme. Jopa monet maat meidän ympärillämme ihmettelevät, miten näin pienellä maalla on varaa ajaa oma tiede, tutkimus ja koulutus alas. Tämä on kysymys, johon me joudumme tuleville sukupolville vastaamaan.

Kiitos, arvoisa herra puhemies. Oli hieman pitkä puhe.

15.17 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Selvää on, että säästövaade on kova, siitä ei oikeastaan päästä yhtikäs mihinkään, ja siltä osin onkin kysymys, että millä tavalla tätä säästöä lähdetään toteuttamaan. Näen, että on ollut erinomainen päätös se, että järjestäjille annetaan mahdollisuus päättää itse, miten se säästö toteutetaan. Meillä järjestäjien tilanteet nimittäin vaihtelevat aika tavalla eri alueilla, ja myöskin oppilaitoksittain tilanteet saattavat olla erilaisia. Selvää on, että ei tästä ehkä ihan kolhuitta päästä, kyllä se on rehellisesti myönnetty myöskin täällä yhteiskunnallisten vaikutusten kohdalla, joka tässä hallituksen esityksessä on. Ja myöskin täällä nostetaan esille ne riskiasiat, kuten täällä edustaja Nylanderkin nosti, että tämä saattaa myöskin vaikuttaa siihen saavutettavuuteen. Täällä todetaan, että näin on, ja siltä osin varmasti valiokunnassa on syytä arvioida, miten tämä tulee näkymään.

Lisäksi täällä myöskin rehellisesti sanotaan, että säästön toteuttaminen johtanee toiminnan sopeuttamiseen myös henkilöstömenoja vähentämällä. Silloin tietenkin on kysymys, että minkälaista henkilöstöä tämä koskee. Toivomme ja haluamme tietenkin, että se ei koskisi opetushenkilöstöä, koska opetushenkilöstö on se tärkein henkilöstö meidän opiskelijoiden arkikouluelämän näkökulmasta. Meillä on myöskin oppilaitoksia, joissa on viime aikoina tehty päätöksiä, että leikkauksia on tehty sinne opetukseen mutta ei sitten hallintoon eikä kehittämiseen. Että tässä on tietenkin paikka oppilaitoksilla pohtia, millä tavalla sitten näitä sopeutustoimia tehdään.

Myös oppilaitoksilta on tullut tässä kyselyssä vastauksia siitä, että myöskin kiinteistöpuolella on mahdollisuus säästää, että siellä on parikymmentä miljoonaa mahdollista saada säästöjä, ja lisäksi pystytään katsomaan, kun investointeja on, että niiltä osin voi olla, ettei kaikkea sitä investointimäärää tarvitse tehdä, mitä on ajateltu. Lisäksi on mahdollisuuksia ihan toimintamalleissa, ja myöskin digitalisaatio tuo omia mahdollisuuksia. Ehkäpä tässä tärkeimmän tavoitteen tuleekin olla, että mahdollisimman pienin vahingoin tämä säästö pystytään viemään eteenpäin. Helppoa se ei ole. Ei ole myöskään meille päättäjille kamalan helppoa täällä olla puolustamassa hallituksen esitystä, mutta silloin meidän päättäjien tehtävä on hakea niitä konsteja, joilla se voidaan fiksuimmalla tavalla tehdä.

Meillä on tulossa myöskin, kuten tässä hallituksen esityksessäkin nostetaan, kaksi kappaletta meidän uudistuksia, jotka sitten tulevat vuoden kuluessa, ja siellä on rahoitukseen ja järjestämiseen liittyvät uudistukset, ja niistä on jo tullut aika paljon tietoa julkisuuteenkin.

Täällä edustaja Eloranta nosti tämän muuttuvan työelämän, jossa meidän ammattitaitovaateet saattavat jopa yhden yön aikana vanhentua, emmekä ihan tiedä, minkälaista maailmaa ne meidän nuoret tulevat kohtaamaan sitten, kun he työelämässä ovat. Siltä osin hallitus on lähtenyt tunnistamaan, että täytyy muuttaa myöskin meidän tutkintorakenteita laaja-alaisemmiksi. Sitä kautta, jos tänä päivänä meillä on 351 tutkintoa, jatkossa meillä on 165 tutkintoa, jolloin meidän nuorilla on huomattavasti laaja-alaisemmat taidot lähteä sitten työelämän haasteisiin vaikuttamaan. Lisäksi jos katsotaan ajattelumalleja, ei lähdetä

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

pelkästään tutkinnoista vaan lähdetään tutkinnon osista, myös pystytään rakentamaan elinikäisen oppimisen polkua ihan sieltä nuoresta aikuiseen asti.

Lisäksi edustaja Gustafsson nosti esille, ettei saa tulla umpikujia eli pitää olla jatkokoulu ihan mihin tahansa asti. Ministeri nostikin sen, että ihan tohtoriksikin asti pitää päästä opiskelemaan, ja siltä osin tulevaisuudessa tämän täytyy ehdottomasti olla taattu. Yhtään umpikujaa ei saa muodostua meidän nuorille millään oppimistasolla.

Lisäksi meillä ovat monet nuorista sellaisia, että tekemällä opitaan, ja siltä osinkin on tulossa: oppisopimuskoulutuksen osalta toivotaan, että mahdollisimman moni pääsisi oppisopimuskoulutukseen, mutta rinnalle tulee myöskin koulutussopimusmalli.

Oikeastaan tärkein asenne- ja asentomuutos on se, että me lähdemme opiskelijasta ja puhumme ennen kaikkea vaikutuksista opiskelijaan ja siitä, minkälaisia vaikutuksia syntyy. Siltä osin tulevaisuudessa on syytä kuunnella opiskelijapalautetta ja myöskin sitä, millä tavalla toimitaan: sijoitutaanko työelämään, vai onko näin, että tullaan sitten työttömyyden polulle. Eli opiskelijat keskiöön yhtä lailla tässäkin, kun tehdään tätä vaikean säästölain toimeenpanoa.

Täällä nousi esille, että ne lähiopetustunnit ovat tärkeitä eikä voi olla niin, että siellä koulussa käydään kolmena päivänä, jos ollaan normaalissa lähiopetuskoulutusmuodossa. Kyllä siltä osin meidän on syytä katsoa, että näin ei tulisi olla, että sieltä vielä lisää vähennettäisiin niitä tunteja, jolloin ollaan jo hyvin vähäisellä. Olen näitä samoja tarinoita kuulut opettajilta, että voi olla jopa niin, että tänä päivänäkin se tuntimäärä on siellä parinkymmenen tunnin luokkaa — se on kovin vähän aloittavalle nuorelle.

Eli mielestäni täällä on rehellisesti tuotu näitä vaikeita asioita tämän hallituksen esityksen osalta, ja sivistysvaliokunnan tehtävä on tietenkin tehdä omaa arviointityötä ja kuunnella tarkalla korvalla meidän asiantuntijoita. — Kiitos.

15.23 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli kuitenkin hienoa, että edustaja Lauslahti puhui järjen äänellä tästä uudistuksesta, vaikka edustattekin hallituspuoluetta — että kuvasitte tätä tilannetta sanomalla, että yritettäisiin tehdä nyt pienimmin mahdollisin vaurioin tämä uudistus. Minä vielä ministeriltä, kun hän täällä salissa on, kysyn: onko teillä, ministeri, joka ainoan oppilaitoksen kohdalta tieto, kuinka paljon tällä hallituksen esityksellä, jonka nyt tänään olette antanut eduskunnalle, lähtee aloituspaikkoja, toimipisteitä, opetuksen tunteja ja opettajia? Tämä tieto olisi olennainen eduskunnalle saatavaksi, ja kun on 170 näitä järjestäjiä Suomessa, niin itse en ruvennut niihin kaikkiin soittamaan. Tällaista tietoa ei ainakaan sivistysjaostolle ole toimitettu. Me olemme sitä yrittäneet ministeriöstä saada, mutta en tiedä, onko ministerillä sitten tämä tieto olemassa, koska te viittasitte niihin vaikutuksiin, jotka tässä esityksessä ovat, ja tosiaan näistä vaikutuksista sanotaan, että tästä 18 000:n laskennallisesta säästöstä, (Puhemies koputtaa) näistä 18 000 aloituspaikasta, ehkä vain noin 6 000 lähtee. (Puhemies koputtaa) Mutta eilen oli sanottu meidän puheenjohtajallemme Rinteelle, että (Puhemies koputtaa) esimerkiksi Satakunnan alueelta 800 aloituspaikkaa lähtee (Puhemies koputtaa) — pienimmästä vaalipiiristä Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt on vastauspuheenvuoro edustaja Nylanderilla.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

15.25 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu siitä, mistä luovutaan, minkä tyyppisestä henkilökunnasta, on todella haastava, ja olen samaa mieltä edustaja Lauslahden kanssa siitä, että opetushenkilöstöstä tulisi viimeisenä luopua. Mutta olemme nähneet esimerkiksi yliopistoissa, missä ollaan luovuttu hallinnollisesta henkilökunnasta, että se on johtanut siihen, että myös opetushenkilöstö — professorit, lehtorit — joutuvat tekemään näitä ihan perusbyrokraattisia hallinnollisia tehtäviä, mikä on taas sitten poissa opiskelijoilta. Että tämä ei ole mitenkään yksiselitteinen asia ja ei voida taata mitenkään, että jos luovutaan hallinnollisesta henkilökunnasta tai muusta, niin ei olisi vaikutusta opetushenkilöstöön. Se ei ole niin yksinkertaista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä edustaja Tolppanen ja sitten edustaja Lauslahti ja sitten listaan.

15.26 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myöskin sellainen henkilöstöryhmä kuin terveydenhuolto opiskelijamaailmassa on se, mistä ei voi missään nimessä luopua, ei yhtään, koska meillä on niin paljon uupuneita, niin paljon masentuneita opiskelijoita ja niin paljon opiskelut jäävät kesken sen takia, että opiskelijat eivät yksinkertaisesti jaks. Tämä maa on niin kova tällä hetkellä opiskelijoille — sieltä vähennetään joka puolelta, myöskin asumistukia, myöskin muita sosiaalisia tukia — että heillä ei yksinkertaisesti ole mahdollisuutta.

Sen lisäksi todellakin haluaisimme tietoa siitä, mitkä ovat nämä todelliset luvut. Aivan kuten edustaja Kiuru tuossa äsken kysyi, voisiko arvot ministeri antaa meille niitä lukuja nyt? Vai mikä on se vaihe, jolloin me saamme kunnolliset taustat tietoomme?

15.27 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tolppanen nosti esiin tärkeän asian, meidän oppilashuollon, ja voi sanoa, että oppilashuolto on äärettömän tärkeä osa meidän kouluja ja oppilashuollon tulee olla lähellä kouluja. Tämä liittyy myös maakuntauudistukseen, että siltä osin oppilashuollon paikka on koulutuksen järjestäjällä, ja silloin puhutaan niistä kuraattoreista, psykologeista, jotka tekevät pitkälti yhteistyötä myös opinto-ohjaajien kanssa ja joilla tulee olemaan entistä suurempi rooli tulevaisuudessa. Että on hyvä, että myöskin tämä asia on tässä pöydällä.

Edustaja Nylanderille: Olen sinun kanssasi samaa mieltä. Voi sanoa, että semmoiset summaariset vähennykset, että otetaan jostain pois ilman, että siellä tehtävien tai jonkin toiminnan prosessin uudelleen läpikäyntiä olisi tehty, ovat fataalisen huonoja tapoja toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Listaan.

15.28 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset onnittelevat Nobel-taloustaloutta Bengt Holmströmiä: upea suoritus!

Yli 190 miljoonaa leikataan myös ammatilliselta koulutukselta, se on kova leikkaus. Taustalla piilee kuitenkin hallituksen laajempi linjaus ammatillisen peruskoulutuksen uudistamisesta. Tietenkin, kun säästöistä puhutaan, on todella tärkeää, että niitä lähdetään tekemään esimerkiksi kiinteistöjen huoltokuluista, hoitokuluista, digitaalisuudesta. Henkilöstövähennys on kiperä asia, ja mahdollisimman pitkälle sitä pitää välttää.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta vain 3 prosenttia perustuu niistä valmistuneiden työllistymiseen ja jatkokoulutukseen, loppua 97:ää prosenttia määrittää pelkkä opiskelijoiden halu opiskella alaa. Ilmiöstä huolestuttiin jo 2000-luvun alussa. Juuri tähän epäsuhtaan koulutuspaikkojen ja työpaikkojen välillä hallituksen linja ammattikoulutukseen perustuu. Pyrkimyksenä on kohdentaa koulutusta paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin. Näin valmistuvat nuoret saavat koulutusta vastaavan työpaikan tai jatkavat ammatti-
korkeakouluun.

Esitys ei vaikuta nuorisotakuuseen, vaikka kaikki ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät toteuttaisivat säästön pelkästään opiskelijamäärää vähentämällä. Peruskoulun päättävälle nuorille taataan jatkossakin koulutuspaikka. Nuorten aikuisten perusopetukseen hallitus panostaa, ja se on tärkeää. On hienoa, että tämä keskustelu on ollut pääsääntöisesti hyvin rakentavaa — tähän mennessä ainakin. Itsekin haluaisin ottaa esille yhden tärkeän osan, kun ammattiin opiskellaan, nimittäin oppisopimuskoulutuksen.

Sveitsi, Itävalta, Saksa, siellä oppisopimuskoulutuksessa on onnistuttu erittäin hyvin. Näissä maissa myös jatkokoulutus on mahdollistettu erittäin sujuvaksi. Oppilaiden motivaatio on siellä hyvin korkealla, ja käsittääkseni oppilashuolto myös pelaa hyvin. Yritykset ovat vahvasti mukana oppisopimuskoulutuksessa näissä maissa, ja sitä toivotaan myös Suomeen, että yritykset lähtisivät paremmin edellytyksin mukaan oppisopimuskoulutukseen.

Sveitsissä ja Itävallassa kolme vuotta opiskellaan oppisopimuskoulutuksessa. Neljä päivää ollaan työssä yrityksessä ja yksi päivä on teoriaa ensimmäisestä vuodesta viimeiseen. Joka kuukausi siellä käydään tärkeä keskustelu oppilaan ja opettajan välillä, kuinka on mennyt, mitä voisi korjata, kuinka oppilas itse on miettinyt, kuinka hän on onnistunut tähän mennessä. Häntä seurataan hyvin aktiivisesti, jotta hän valmistuu sitten kolmen vuoden päästä. Huomioitavaa tosiaan on se, että siellä oppilaat ovat erittäin motivoituneita ja se ammatti, johon he valmistuvat, on se mikä tahansa ammatti, se on arvokas ja tärkeä, ja sitä kulttuuria olisi tosi tärkeä saada myös Suomeen.

Se, mitä oppilailta siellä vaaditaan, on, että heidän pitää myös hakea itse tämä oppisopimuskoulutuspaikka yrityksissä. Nuorisotyöttömyys on 3—3,5 prosentin paikkeilla, eli se ei ole korkea ja syrjäytyneitä on melko vähän. Eli sieltä olisi hyvä myös mahdollisesti saada hyviä käytäntöjä tänne Suomeen oppisopimuskoulutuksessa. Näitä hallitus puntaroi ja oppositiolta saa varmaan erittäin hyviä ja tärkeitä opastuksia myös tähän keskusteluun. — Kiitos.

15.33 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa puheensa loppuosassa otti hyvin esille oppisopimuskoulutuksen. Käytitte niitä esimerkkejä, joita löytyy Sveitsistä, Itävallasta, Saksasta. Muistutan kuitenkin siitä, että siellä on vuosikymmenten, jopa vuosisadan perinne tämäntyyppisestä oppisopimuskoulutuksesta, ja siihen ovat myöskin työnantajat sitoutuneet vallan toisella tavalla kuin Suomessa.

Mutta pyysin puheenvuoron sen takia, että itse asiassa tämä teidän puheenvuoronne osoitti sen, missä oppositio on oikeassa. Nyt leikataan ne lähes 200 miljoonaa euroa, ja itse tämä toimintalainsäädäntö ja tutkintouudistus tulevat sitten vuoden tai kahden päästä. Eli itse asiassa mekin olisimme halunneet nyt tätä oppisopimuskoulutusta jo tässä yhteydessä vahvistaa, mutta eipä taida nyt kytkeytyä luonnikkaasti tämän lain käsittelyn yhteyteen.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

15.34 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä edustaja hyvin viittasi aikaisemmin siihen, että ollaan tekemässä 190 miljoonan uudistusta. Minua hyvin paljon pelottaa se, miksi eduskunnassa ajatellaan, että hallitus säästää ammatillisesta koulutuksesta "vain" 190 miljoonaa. Se on paljon se, sitä sanoo oppositiokin. Mutta tässä tuli taas todistettua jälleen kerran se, että ammatillisesta koulutuksesta leikattaisiin vain 190 miljoonaa — sehän ei pidä lainkaan paikkaansa. Nyt olisi tärkeää, ministeri, että te kertoisitte täällä, kuinka paljon ammatillisesta koulutuksesta leikataan tällä hallituskaudella. Se olisi reilua edustajia kohtaan, koska epäselvyyttäkin tästä on. Ensinnäkin, tämä kustannustason tarkistus, jota esitetään ensi vuodelle: Miksi sitä ei otettu osaksi tätä 190 miljoonan säästöä? Sen lisäksi, että säästetään 190 miljoonaa, säästetään vielä kustannustasotarkistus, joka on pitkälti lähes 20 miljoonaa. Siis tähän on minusta aika käsittämättömyyksiä, (Puhemies koputtaa) koska kustannustasotarkistus tarkoittaa sitä, että nämä koulutukset ovat jo säästäneet. Nyt säästätte siis enemmän kuin tämän 190 miljoonaa. Kiky-leikkaukset: ammatillinen koulutus ei saa tätä kiky-hyötyä itselleen, (Puhemies koputtaa) mistä tulee lisää leikkauksia. Ja sitten ovat nämä muut, mitkä liittyvät aikuiskoulutuspuolen säästöihin. (Puhemies koputtaa) Tässä ollaan melkein 260 miljoonassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän, että yritetään edes kutakuinkin pysyä siinä minuutissa. — Siirrytään puhujalistaan, edustaja Tolppanen. Ministeri muutaman puheenvuoron jälkeen sitten voisi taas kommentoida.

15.35 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on tänään puhuttu myöskin nuorisotyöstä ja etsivästä nuorisotyöstä. Arvoisa ministeri, siihen kannattaa nyt panostaa, ja todella paljon, ja siihen kouluttamiseen, koska näitä etsiviä tullaan tarvitsemaan aika paljon näitten leikkausten jälkeen. Ihmisiä ja pudokkaita tulee olemaan niin paljon, että siellä tarvitaan kenttäväkeä.

Nyt nimittäin hallitusohjelman mukaisista menosäästöistä tulevat voimaan vuodesta 2017 lähtien ammatillisen koulutuksen 190 miljoonan euron menovähennys, yliopistojen apteekkimaksujen 30 miljoonan euron kompensaaation poistuminen ja opintotukiuudistuksen perusteella tehtävät 47 miljoonan euron menovähennykset. Lisäksi kustannustason muutoksen perusteella tehtävän indeksikorotuksen jäädyttämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti laskennallisen rahoitusjärjestelmän ja valtionosuuksien sekä korkeakoulujen osalta vuoteen 2019 saakka ja opintotuen osalta pysyvästi. Kysynkin, ministeri: onko näin? Jos nämä kaikki nimittäin pitävät paikkansa, se tarkoittaa sitä, että tällä hallituskaudella tullaan leikkaamaan kaiken kaikkiaan 3 miljardia koulutuksesta, 3 miljardia, ja se on valtava määrä. Se on niin iso määrä, etten edes pysty kuvittelemaan, kuinka monta satasta tähän käytävälle sopii, jotta saadaan 3 miljardia kasaan. (Jukka Gustafsson: Monta!) — Siihen sopii todella monta. — Tämä on syytä miettiä.

Nyt kun leikataan, tällä hetkellä tiedetään, että tilanne on se, että meillä koulutetaan ihmisiä väärille aloille. Emme kouluta sinne, missä tarvitaan, jostain syystä. Tähän olisi syytä paneutua, arvoisa ministeri, että kouluttaisimme ihmisiä niille aloille, mille koulutusta tarvitaan. Meillä on korkeakoulualoja, meillä on keskiasteen koulutusta, meillä on opistoasteen aloja, missä meillä tarvitaan koulutusta, missä on olemassa kohtaanto-ongelma. Ei ole minkäänlaista järkeä siinä, että koulutetaan ihmisiä aloille, missä ei ole tarjolla työtä. Nyt pitää olla avarakatseinen ja katsoa eteenpäin ja nähdä se, missä tarvitaan ammatillista, hyvää osaamista tulevaisuudessakin.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Me tiedämme sen, että Pisa-tutkimukset kertovat, että suomalaisten opintaso on alentunut, ja me tiedämme, että meillä on poikia, jotka lähtevät peruskoulusta osaamatta lukea. Nämä ovat asioita, joihin arvon ministerinkin pitäisi kiinnittää huomiota todella lujasti. Tämä on aika lailla paradoksaalista, jos ajatellaan, että nyt vaikuttaa siltä, että koulutuksellinen eriarvoisuus kasvaa oppilaiden, koulujen ja kuntien välillä sekä kaikilla koulutustasoilla. Nyt voidaankin sanoa, että ensimmäistä kertaa varmaankin sataan vuoteen koulutustaso on kääntynyt Suomessa laskuun ja näköjään jatkaa laskusuuntausta — ja tämä samana päivänä, kun maahan tulee taloustieteen Nobel. Tämä on paradoksaalista. Minä uskoisin, että Bengt Holmströmkkin olisi ylpeä siitä, jos Suomen eduskunta koulutussasioissa pystyisi laittamaan arvon hinnan edelle, huomaisi sen, että hinta ei ole aina se, joka on se tärkein asia, vaan arvo: Mitä arvoja me arvostamme? Arvostammeko koulutusta vai arvostammeko sitä, että voimme sitten etsiä pudonneita ihmisiä, nuoria, jostakin, jotta he eivät täysin syrjäytyisi elämästä?

Sen lisäksi on yksi asia, johon meidän on syytä kiinnittää huomiota, ja se on maahanmuuttajien koulutus. Siellä oli nytten parituhatta koulutuspaikkaa, mutta se ei varmasti tule riittämään, jos otamme huomioon sen, kuinka paljon maassa on maahanmuuttajia jo tällä hetkellä ja kuinka paljon meille tuli turvapaikanhakijoita vuosi sitten. Nämä ihmiset tarvitsevat koulutusta Suomessa, suomen kielen tai ruotsin kielen opetusta — mieluummin tietysti suomen kielen, koska se on valtakieli täällä, mutta tietenkin riippuu siitä, että jos mennään Närpeeseen, niin siellä täytyy puhua ensimmäisenä kielenä ruotsia. (Mikaela Nylander: Just!) — Senpä myönnän, kyllä. — Mutta sen jälkeen tarvitaan myös ammatillinen koulutus ja tarvitaan työpaikka, ja siihen on satsattava. Olen monta kertaa tässä salissa todennut jo aikaisemmin sen, että se, mikä on räjähdysaltista tässä maassa, on se, että on kouluttamattomat nuoret miehet, maahanmuuttajat, maassa raiteilla ja kouluttamattomat nuoret miehet, ihan kotimaiset, kotikutoiset, samoilla raiteilla. Jos ei ole tekemistä, jos ei ole työtä, jos ei ole toimeentuloa, niin silloin me olemme vaikeuksissa. Jos me haluamme, että ihmiset, jotka me otamme tähän maahan, sopeutuvat tähän maahan, me annamme myöskin koulutuksen ja koulutuksen jälkeen pidämme huolen siitä, että he saavat myös työpaikan.

15.41 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! OECD:n tuore maavertailu on Suomen osalta karua luettavaa. Sen mukaan nuorten syrjäytyminen työstä ja koulutuksesta on Suomessa kovassa kasvussa. 20—24-vuotiaista miehistä yli viidennes on vailla työtä tai ei ole koulutuksessa. Tässä tilanteessa ammatillisesta koulutuksesta kuitenkin leikataan hallituksen kärkihankkeena tuo 190 miljoonaa, ja vieläpä siten, että koulutuksen järjestäjät joutuvat vähentämään opettajia, jo ennestään niukkoja lähiopetustunteja tai opiskelijamääriä. Vaikkapa metallimieheksi, niin kuin täällä on tänään puhuttu, on aika hankala opiskella etänä.

Olisi ollut parempi tapa tarkastella vaikkapa järjestäjäverkkoa koko toisella asteella, esimerkiksi lukiot ja ammatilliset oppilaitokset voisivat saada synergiaetua yhteisten tilojen ja yhteisten opettajien käytön muodossa, niin kuin esimerkiksi korkeakoulusektorilla nyt tehdään. Näin suuri säästö ammatillisesta koulutuksesta on erittäin valitettava, sillä vähintään toisen asteen koulutus on kuitenkin kaikkein paras tae työpaikan saamiseen. Pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten aikuisten työura pitenee yli 6 vuodella, kun he saavat koulutuksen.

Tämän lisäksi ajetaan pikkuhiljaa alas myöskin nuorten aikuisten osaamisohjelma, vaikka sen avulla on saatu aikaan todellisia menestystarinoita siitä, kuinka syrjään jääneet nuo-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

ret ovat saaneet koulutuksen ja työpaikan ja elämän syrjästä uudelleen kiinni. Juuri kun nämä verkostot on nyt muutaman vuoden aikana rakennettu, nuoret ovat löytäneet tämän ohjelman ja se toimii, niin nyt sitä ajetaan alas vähentämällä 33 prosenttia sen rahoitukselta, 12 miljoonaa euroa. Tämä on mielestäni kyllä ihan inhimillisten voimavarojen tuhlausta.

Tämän tuoreen nobelistimme Bengt Holmströmin, johon tänään on useita kertoja viitattu, mukaan "koulutusleikkaukset ovat älyllinen loukkaus koko tiedeyhteisöä kohtaan. -- Ei riitä, että olemme korkeasti koulutettuja, vaan meidän pitää olla oikealla tavalla ja ehkä laaja-alaisemmin koulutettuja." Mielestäni tämä koskee myös ammatillista koulutusta, ja toivoisinkin, että kuuntelisimme uutta nobelistiamme hiukan tarkemmalla korvalla. Toivoisin hallitukselta, että jo pikkuhiljaa myöntäisitte, että koulutuslupaus on kerta kaikkiaan petetty. Näillä meriiteillä siitä on turha kiemurrella irti.

15.43 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Eloranta puhuu aivan asiaa, ja voi sanoa, että laaja-alaisuus, kuten Bengt Holmström on todennut, on sitä tulevaisuutta, ja siltä osin meillä on hallitus valmistelemassa uudistusta, jossa meillä tulee ammatilliselle puolelle laaja-alaisia tutkintoja. Voi sanoa, että hallitus on ihan siltä osin ottanut semmoisen hyvin tulevaisuuspainotteisen roolin. Samoin meidän nuortemme huomiointi on sitä, ettei puhuta pelkästään tutkinnoista tai organisaatioista, vaan sekin, että otetaan se oppilas- ja nuorikeskeinen asento koko tähän meidän koulutusjärjestelmään, on yksi tapa, jolla me estämme sitä syrjäytymistä yhteiskunnasta. Otamme myös lisää siellä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, ja silloin eräällä tavalla myös löytyy ehkä se oma urakin ja polku löytää oma elantonsa, ja sitä kautta pystyy sitten luomaan tulevaisuudessa oman perheen ja, (Puhemies koputtaa) voi sanoa, hyvän elämän.

15.44 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On ihan totta, että ensi vuonna ammatillisessa koulutuksessa mennään kipurajoilla. Siellä on kipupisteitä, joita nyt hallitus, ja toivottavasti myös oppositio, yhdessä yrittää ratkaista. Niitä kipupisteitä on ollut jo pitkään, kun on leikkauksia jouduttu eri hallituksilla tekemään: alueellinen säävutettavuus, kalliiden koulutusalojen tilanne ja se, että lähiopetusta pystytään tarjoamaan riittävästi.

Mutta kun tässä viitataan koulutuslupaukseen ja puhutaan siitä, onko sitä rikottu vai ei, niin kuitenkin siitä täytyy muistuttaa, että tämän osan koulutuslupauksesta myös sosialidemokraatit rikkoivat jo vaaliohjelmassaan todeten, että 260 miljoonaa euroa tulisi leikata ammatillisesta koulutuksesta eli enemmän kuin hallitus nyt leikkaa. Me päädyimme inhimillistämään tuon leikkauksen, koska se oli valtavan suuri — eli edellisen vaalikauden summa, vaaliohjelman summa ja sitten vielä täällä varjobudjeteissakin näkynyt summa. Eli siltä osin lienemme samassa veneessä, ja syyttely ei taida viedä ketään eteenpäin.

15.45 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ihan turha hallituspuolueiden nyt vääristellä tätä sosialidemokraattien ehdotusta. Me olemme moneen kertaan sanoneet, että me olisimme lähteneet tekemään rakenteellisia uudistuksia ja tämä pää edellä, arvoisa ministeri ja arvoisa edustaja Puumala. Ja kuinka ollakaan, kyllähän täällä, silloin kun edustaja Puumalaa ei äsken salissa näkynyt, muisteltiin, että viime kaudelahan nämä rakenneuudistukset kaatuivat juuri siihen, kun edustaja Puumala ja silloinen oppositio olivat poissa valiokunnasta, estivät tällä tavalla rakenneuudistusten tulon. Ja yh-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

dyn kyllä siihen toiveeseen, mikä täällä aiemmin debatissa esitettiin, että tällä tavalla kun tämä toteutetaan eli ryövätään rahat pois koulutuksesta ja jätetään omille armoille, niin kannatan sitä, että edustaja Puumala tälläkin kertaa organisoisi sen, että valiokunnassa ei olisi päätösvaltaa tämänkaltaisia hulluja päätöksiä viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Otetaan vielä vastauspuheenvuorot, edustaja Puumala ja edustaja Lauslahti, ja sitten siirrytään listaan. — Edustaja Puumala.

15.46 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole varma, viekö eteenpäin se, että käymme tuota läpi. Voimme käydä sitäkin, mutta se ei ehkä tätä keskustelua vie eteenpäin. Aika tarkasti kyllä taitaa kuitenkin aina olla niin, että hallitus omat esityksensä joko vie läpi tai ei vie läpi. Jos oppositio niitä kaataa, niin se varmaan lasketaan sitten vain oppositiolle sulaksi hattuun.

Mutta tähän itse asiaan. Tästä olisi nyt hyvä saada mahtava rautalankaversio: miten se teidän esitys, 260 miljoonaa leikattuna, siis 70 miljoonaa enemmän kuin tämä hallitus leikkaa, olisi jättänyt alueellisen saavutettavuuden rauhaan, miten se olisi jättänyt tämän koulutuskentän rauhaan? Koska nyt te olette keksineet ikiliikkujan ja nyt se pitää patentoida mahdollisimman nopeasti tässä keskustelussa. Te olette keksineet sammon, jolla leikataan 260 miljoonaa, siis enemmän kuin hallitus, ja se otetaan jostakin virtuaalisesta rakenteesta, jostakin ilmasta, vai mistä se otetaan. Tämän kun me saamme patentoituna paperille, niin tästä tulee hyvä (Puhemies koputtaa) tulos.

15.47 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä juuri todettiin, että eivät ne keskiasteen oppilaitokset todellakaan ole virtuaalisia, kyllä siellä hätä on nyt kädessä (Tuomo Puumala: Mistä te olisitte leikanneet?) tämän kaltaisella. Ja on aivan turhaa nyt väaristellä näitä sosialidemokraattien esityksiä, ne on täällä käyty läpi.

Puhemies! Minusta vähän tuntuu siltä, että nyt kun täällä hallituspuolueet johdattelevat keskustelua tällaiseen, niin te yritätte sillä peitellä sen, että te olette tällä hallituskaudella tekemässä kaiken kaikkiaan koulutukseen jättisuuret leikkaukset sen jälkeen, kun lupasitte ennen vaaleja, että koulutusleikkausten aika on ohi — 3 miljardia lisäleikkauksia tämän vaalikauden aikana. Ja puhemies, valitettavasti se ei edes riitä, että te lupasitte ennen vaaleja, ministeri Grahn-Laasonen, että ei leikata koulutuksesta, te lupasitte vaalien jälkeen, että ei leikata. Molemmat lupaukset petettiin. Sitten kun teitte uusia leikkauksia, niin sanoitte, että no nyt ei enää leikata, niin kuinka ollakaan, kolmas lupauksen pettäminen tuli siinä vaiheessa, kun tulivat nämä kiky-leikkaukset sitten, mitkä ovat tänään tässä esityksessä esityslistalla. (Puhemies koputtaa) Eli jälleen kerran uusia leikkauksia koulutukseen.

15.49 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli aivan mielenkiintoisella tavalla esille, millä tavalla SDP toimii. SDP toimii perinteisellä patruunan tavalla, komennetaan kenttää tekemään jotain ja laitetaan rakenneuudistus päälle, (Pia Viitanen: Höpö höpö!) kun taas hallituspuolueissa on lähdetty siitä, että osallistetaan kenttä mukaan, annetaan meidän oppilaitoksille mahdollisuus katsoa, mitkä ovat heidän parhaaksi katsomansa tavat. Se on sitä nykyaikaista, modernia johtamista.

15.49 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt alkaa mennä kyllä keskustelun taso jo aika alas. Täällä nyt keskustellaan siitä, että hallitus tekee tässä

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

nyt väärässä järjestyksessä näitä päätöksiä, että ensin otatte rahat ja sitten muutatte rakenteita. Mutta sitten kun täällä viitataan SDP:n vaaliohjelmaan, niin kai selviö oli se, että ensin tehdään nämä rakenteelliset uudistukset ja sitten katsotaan, mikä se paine on myös kustannuspuolella. Nythän hallitus tekee aivan väärinpäin, ja tästähän täällä teille kritiikkiä annetaan ja tästä täällä kysytään, että minkä ihmeen takia te teette tämän näinpäin, vaikka kaikki toteavat, että tämä on hyppy tuntemattomaan. Tähän voisivat hallituspuolueet nyt vastata: minkä ihmeen takia tämä on valittu nyt näinpäin mentäväksi, kun se muutenkin on jo kohtuullisen vaikea harjoitus, että ammatilliselta koulutukselta otetaan näin paljon rahaa pois?

15.50 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun edustaja Lauslahti totesi, että annetaan oppilaitoksille mahdollisuus itse päättää, miten ne toteuttavat nämä uudistukset ja säästöt, niin ette te todellisuudessa anna mitään sellaista mahdollisuutta. Nyt oppilaitokset ihan oikeasti joutuvat tekemään säästöpäätöksiä tietämättä, mitä on tulossa — uusi rahoituslaki, uusi toimintalaki, joka säätelee tätä toimintaa ja sisältöä. Tuo ei pidä paikkaansa kerta kaikkiansa. Jos se olisi näin, että halutaan osallistaa, niin silloin pitäisi lyödä koko reformi pöydälle ja sanoa, että nyt lähdetään yhdessä rakentamaan, eikä näinpäin, että ensin rahat ja sitten pimeässä yritetään löytää niitä keinoja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Edustaja Laukkanen ja sitten vielä edustaja Lauslahti, vastauspuheenvuorot, ja sitten siirrytään listaan.

15.51 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä nyt vielä toistan sen asian, että miksi tämä järjestys nyt menee näin niin kuin se menee: koska täältä talousarviokirjasta käy ilmi, että 2018 reformissa tuodaan uudenlainen rahoitusjärjestely, ja se tarkoittaa sitä, että hallitus aikoo edelleen leikata koulutuksesta. Nyt leikataan tämän verran, sitten tulee reformi, jossa rahoitusosuusjärjestelmä muuttuu, ja leikataan lisää. Siitä tässä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Sitten vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Lauslahti, ja sitten mennään eteenpäin.

15.52 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvostettu puhemies! Edustaja Nylanderille: kuten ministeri jo täällä aikaisemmin totesi, reformia ei ole valmisteltu nor-sunluutornista ministeriöstä, vaan kenttä on ollut mukana luomassa niitä nuotteja, (Mikaela Nylander: Ei ole ollut!) joilla uudistusta tehdään. Pitkälti monet jo tietävät, ja niistä on myös ollut paljon julkisuudessa. Että ei täällä ole piiloteltu niitä asioita. Ja siltä osin voi sanoa, että — esimerkkinä otetaan nämä laaja-alaiset tutkinnot: laaja-alaisista tutkinnoista on avoimesti puhuttu, ja ne ovat myös listattuna — ei se ole mikään sellainen asia, joka putkahtaa jostain joku päivä, vaan se on jo tiedossa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Ja nyt listaan, puhujalistaan. — Edustaja Alanko-Kahiluoto.

15.53 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri ja kansanedustajat! Opetusministeri esitteli mielestäni huolestuttavan huolettoman oloisena näitä halli-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

tuksen jo päättämiä valtavia leikkauksia ammatilliseen koulutukseen — puhumme siis 190 miljoonan euron säästöistä ensi vuoden alusta lukien. Mutta ihmettelen sitä, miksi tämä valtava leikkaus ei tunnu lainkaan ahdistavan opetusministeriä.

Käytännössä on siis laskettu, että tämä summa tarkoittaisi esimerkiksi 18 000 ammatillisen koulutuksen opiskelupaikan vähentämistä verrattuna nykytilanteeseen, mikä on todellakin kolmannes nuorisoikäluokan aloituspaikoista. Tämä tarkoittaisi myös valtavaa leikkausta aikuisten ammatilliseen koulutukseen, mutta tähän ministeri ei mielestäni viittänyt puheenvuorossaan sanallakaan, mitä ihmettelin.

Joka tapauksessa ammatillisen koulutuksen leikkaukset tarkoittavat sitä, että opetusryhmiä kasvatetaan, lähiopetuksesta luovutaan, ja eniten opetuksen laadun heikentämisestä kärsivät ne opiskelijat, jotka tarvitsisivat tukea opinnoissa pärjäämiseen. Ja tämä todellakin samaan aikaan kun joka viides suomalainen alle 26-vuotias nuori mies on jo nyt ilman toisen asteen tutkintoa. Eli käytännössä yhteiskunnan kahtiajako syvenee.

Ihmettelin kovasti sitä, että ministeri kielsi, että nämä mammuttimaiset leikkaukset vaikuttaisivat mitenkään heikentävästi opetuksen laatuun, koska säästöjä voidaan hakea monia reittejä hyödyntäen. Se, mitä nämä reitit sitten ovat, jäi epäselväksi. Ministeri kyllä totesi, että voidaan säästää seinistä — aivan kuin emme ymmärtäisi, mitä tämä seinistä säästäminen tarkoittaa. Sehän tarkoittaa sitä, että käytännössä suljetaan toisen asteen oppilaitoksia, ja etenkin tämä koskettaa suurten kaupunkien ulkopuolisia seutuja ja tarkoittaa sitä, että omalta paikkakunnalta ei välttämättä enää toisen asteen opiskelupaikkaa siis löydy. Eriarvoisuus kasvaa, ja alueellinen tasa-arvo heikkenee. Käytännössä iso osa nuorista syrjäytetään koulutuksesta, työelämästä ja yhteiskunnasta.

Ja on hyvä, että työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön tässä tilanteessa panostetaan. Se on itse asiassa välttämätöntä kaikkina aikoina, koska aina osa nuorista putoaa koulutuksesta syystä tai toisesta. Mutta ei työpajatoimilla ja etsivällä nuorisotyöllä näitä leikkauksia tyhjäksi tehdä. Se on valitettava tosiasia.

On myös niin, että ammatillisen osaamisen lasku ja osaavan työvoiman tietoinen vähentäminen heikentävät myös työllisyyttä ja meidän mahdollisuuksiamme sukeltaa ulos talouden taantumasta.

Mutta kuten on todettu tässä keskustelussa, niin kaikkein järjettömintä on se, että hallitus menee leikkaukset edellä ja uudistaa vasta sen jälkeen, eikä opetusministeri ole kyennyt vastaamaan eduskunnalle, miksi hallitus toimii näin järjettömästi, vaikka täällä on monissa, lukuisissa eri puheenvuoroissa tivattu vastausta tähän väärään marssijärjestykseen.

Eilen palkittu suomalainen taloustieteen nobelisti professori Bengt Holmström on todennut, että istuvan hallituksen valtavat leikkaukset syövät erityisesti nuorten tulevaisuuden edellytyksiä. Näin ne tekevät, eikä opetusministerin retoriikka muuta tätä tosiasiaa muuksi.

Kaikkein surullisinta minusta on se, että meillä on nyt Suomessa hallitus, jonka tietoisena tavoitteena tuntuu olevan laskea koulutuksen tasoa ja laatua. Tämä ei lupaa hyvää meille kansakuntana, eikä se luo nuorten tulevaisuuteen sitä valoa, jonka he tarvitsisivat, myös he tarvitsisivat, jaksakseen tänä vaikeana aikana taantumasta läpi.

Suomea on pitkään voitu pitää koulutuksellisen tasa-arvon mallimaana, mutta hallitus on nyt romuttamassa tämän tietoisesti — siltä näyttää. Sivistykseen ja osaamiseen investoiminen tuottaisi itsensä moninkertaisesti takaisin, kun taas syrjäytymisen kustannukset tuovat yhteiskunnalle miljoonien eurojen ylimääräisiä menoja.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Arvoisa puhemies! Me kävimme viime viikolla eduskunnassa keskustelun rasismiin ja ääriliikkeiden toimintaan puuttumisesta. Ja keskustelu oli värikästä, mutta hallituspuolueiden jäsenet pitivät mielestäni myös hyviä, rakentavia puheenvuoroja, kuten kaikkien ryhmien edustajat. Itse ajattelen, että eduskunnan pitäisi käydä ajankohtaiskeskustelu myös koulutuksen tasa-arvosta: miksi siitä on mielekästä pitää kiinni kaikkina aikoina, ja miten siihen kaikkein parhaiten päästäisiin? Ehkä me kaikki oppisimme tästä keskustelusta jotakin.

15.58 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Haluan myös tuoda esille, että nyt marsijärjestys on väärä. Olisikin kovin kohtuullista kertoa, että kun näin kovalla kädellä leikataan, miten se oikeudenmukaisesti tulisi tehdä. Selvitin vähän esimerkiksi Pirkanmaalla, millaisia ajatuksia siellä on: Jos tämä leikkaus suoritettaisiin kokonaan aloituspaikkoja vähentämällä, niin se tarkoittaisi noin 800 aloituspaikan vähentämistä. Mutta koska maakunta kasvaa ja tarvitaan aloituspaikkoja ja tässä tilanteessa olisi vastuutonta jättää nuoria koulutuksen ulkopuolelle, niin ei ole lähdetty leikkaamaan aloituspaikoista vaan koulutuksen järjestäjät ovat pakotettuja leikkaamaan opetuksen laadusta, lähiopetuksesta ja opetushenkilöstöstä, koska nämä säästöpäätökset ovat niin merkittäviä.

Asiaa tulisikin näiden miljoonien sijaan tarkastella nuorten, näitten opiskelijoitten näkökulmasta. Käytännössä tämä leikkaus tarkoittaa, että esimerkiksi matematiikan ja englannin perustaidot tulisi opetella ihan muutamassa kymmenessä tunnissa. Mielestäni tämä tarkoittaa yksiselitteisesti sitä, että näiden opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuus vaarantuu. Kysyisinkin ministeriltä: millä tavoin te varmistatte, että näillä opiskelijoilla on tasavertaiset mahdollisuudet päästä jatko-opiskeluihin?

Toisaalta mielestäni pitäisi myös tarkastella nimenomaan osaamistason ja työllistymisen näkökulmasta, kun otetaan huomioon nämä työelämän muutokset tällä hetkellä: millä tavoin te varmistatte, että osaamistasoa ja jatko-opintokelpoisuutta ei vaaranneta näillä merkittäväillä leikkauksilla?

16.00 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Minusta on selvää, että puhuttaessa koulutuksesta myös rakenteellisia uudistuksia tarvitaan. Se koskee koko toista astetta, ja se koskee myös korkea-astetta, ja näillä uudistuksilla olisi mahdollista niin saada aikaan kustannussäästöjä kuin ennen kaikkea madaltaa kustannusten nousupainetta. Keskeinen kysymyksen kuuluu, että miten näitä uudistuksia sitten tehdään.

Täällä on paljon puhuttu jo siitä, mitä tässä asiassa viime hallituskaudella tehtiin, ja silloinhan tämä toisen asteen rakenteellinen uudistus todella koski koko toista astetta: ei ainoastaan vain ammatillista puolta, vaan siinä oli myös yleissivistävä puoli mukana. Ja voi oikeastaan sanoa, että kyllä se kaikkien puolueiden vika taitaa olla, että tämä asia on nyt tällä vaalikaudella täällä meidän edessämme. (Mikaela Nylander: Ei meidän!) — No, eivätköhän siihen kaikki ole varmaan syyllisiä omalta osaltaan.

Mutta sitten tullaankin siihen mielenkiintoiseen kysymykseen, että kun todella kävi niin, että viime kaudella tämä loppumetreillä sitten kaatui ja jäi vähän elämään ilmaan, niin ainoastaan yksi puolue, ainoastaan yksi puolue, uskalsi omassa vaaliohjelmassaan todeta, että tämä toisen asteen rakenteellinen uudistus niine säästöineen tullaan viemään läpi seuraavalla kaudella — ainoastaan yksi puolue — ja siitä täällä nyt sitten SDP:tä syytetään. Siinä kun muut täällä lupasivat kovaan ääneen, että koulutuksesta ei leikata sentin senttiä, esiinnyttiin kivojen kylttien kanssa, niin yksi puolue uskalsi vaaliohjelmassaan todeta, että

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

se toisen asteen rakenteellinen uudistus tullaan toteuttamaan. (Mikaela Nylander: Mekin!) Ja nyt niitä puolueita täällä arvostellaan, jotka uskalsivat tämän rehellisesti todeta. Se suuri ero siinä todella on, että se koskee koko toista astetta, ei pelkästään ammatillista koulutusta, ja myös niin, että ensin katsotaan tämä lainsäädäntöpuoli, toimintamallipuoli, ja sen jälkeen palataan sitten siihen rahoitukselliseen osuuteen.

On hyvä varmaan muistaa, että kun näistä koulutusleikkauksista puhutaan, niin todella kaikki meistä varmaan ennen vaaleja näistä puhuivat, mutta jotkut puhuivat myös vaalien jälkeen, että koulutuksesta ei tulisi leikata, kuten esimerkiksi opetusministeri. Ja nyt sitten jos palataan tähän asiaan, niin tässä hallituksen suurin virhe on siinä, että rahat lähtevät ensin ja rakenteet muuttuvat vasta sen jälkeen. Se on se keskeinen kysymys, mihin täällä melkein jokaisessa puheenvuorossa on puututtu, ja myös se keskeinen kysymys, mihin hallitukselta haluttaisiin nyt selkeä vastaus, on, että minkä ihmeen takia ensin pitää viedä rahat ja sitten vasta muutetaan lainsäädäntöä, kun kaikki järki sanoisi, että totta kai tällainen rakenteellinen uudistus tehdään siten, että ensin muutetaan lainsäädäntöä ja sen jälkeen katsotaan, miten se vaikuttaa myös kustannuspuolella. Olisi myös ollut mahdollista, että tämä taakka, mikä koskettaa näitä säästöjä, olisi jakaantunut tasaisesti koko toiselle asteelle eikä niin, että ammatillinen koulutus joutuu kantamaan kaiken taakan.

Mitä sitten tulee siihen, että kun rahat todella lähtevät ensin, ennen kuin lainsäädäntö muuttuu, niin nämä uhkakuvat, mitä tänäänkin täällä salissa useampi on tuonut puheissaan ilmi, ovat todellisia. Se suuri huoli näkyy myös lausunnonantajilla. Keskeistä on, että voi sanoa, että tämä tulee vaikuttamaan siihen, että aloituspaikat tulevat vähentymään, lähiopetus tulee vähentymään, henkilökuntaa tullaan irtisanomaan ja näin ollen kyllä opetuksen laatu kärsii. Ja tätä ei muuta muuksi se, että täällä todetaan, että nyt koulutuksen järjestäjät saavat itse päättää. No, näistä keskeisistä elementeistä koulutuksen järjestäjät tulevat säästämään. Kysymys on siitä, kuinka paljon on aloituspaikkoja, kuinka paljon henkilökuntaa, kuinka paljon annetaan opetusta, ja sitten on vielä se tilakysymys, että missä tiloissa opetetaan. Näistä nämä säästöt tullaan repimään.

Kaiken kaikkiaan tässä otetaan kyllä turhan suuri riski ja tässä todella syntyy tällainen hyppy tuntemattomaan siltä osin kuin säästöt tehdään ensin ja sitten vasta muutetaan lainsäädäntöä. Tämä ei kyllä missään määrin helpota nuorten asemaa ja uhkaa kyllä osaa-mistasomme laskua. Näiltä osin toivoisin, että hallitus vielä harkitsisi tätä etenemistapaansa tässä asiassa tai ainakin kertoisi nyt vastauksen siihen kysymykseen, että minkä ihmeen takia tämä tehdään juuri näinpäin.

16.06 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Se, mitä me tässä käsittelemme, on puhdas leikkaus. Se on säästöpäätös: 190 miljoonaa euroa ammatilliseen koulutukseen. Eikä siinä vielä kaikki, sen päälle kiky-sopimuksen myötä vastoin odotuksia tulleet lisäleikkaukset koko koulutuskenttään — eikä vain koulutuskenttään vaan myös teattereille, orkestereille ja museoille.

Se, mitä me tässä kritisoimme, ministeri, on todellakin se, että tässä mennään nyt väärä päälle. Nyt olisi syytä laatia laki, joka ohjaisi näitä säästöjä, eikä mennä tällä villin lännen meinillä, joka pahimmillaan jättää jälkeensä nuoria, jotka putoavat vaille koulutuspaikkaa, alueita, joilla ei nuorilla ole mahdollisuutta omaa elämänsä rakentaa. Laki ensin ja sen mukaan tarpeelliset säästöt, mikäli niitä tarvitaan.

Mutta, puhemies, ihmetyttää kyllä hallituksen ansioluettelo koulutuksen suhteen. Kailta tasoilta nyt leikataan: varhaiskasvatuksesta, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta,

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

ammattillisesta koulutuksesta. Täällä on aivan syystä vedottu taloustieteen Nobel-palkinnon saaneeseen Bengt Holmströmiin, joka on todennut, että nämä säästöpäätökset ovat älyllinen loukkaus koko tiedeyhteisöä kohtaan. Tämä pieni maa ei voi muulla pärjätä kuin osaamisella ja korkealla osaamisella ja oikein kohdistetulla osaamisella. Se on tärkeä viesti, joka tuntui nyt olevan yksimielinen viesti koko tutkijayhteisöltä maamme hallitukselle.

Puhemies! Kannan huolta myös siitä, että ammatillinen aikuiskoulutus ajetaan alas. Juuri nyt, kun me peräänkuulutamme työmarkkinoille joustoja, ihmisille riskinottoa ja uskallusta, oli se oikea aika ajaa ammatillinen aikuiskoulutus alas, kun ihmisillä pitäisi olla sekä mahdollisuuksia että rohkeutta tarttua uuteen, kouluttaa itsensä uudelle alalle, lähteä uudelle paikkakunnalle uuden työn perään? Nyt, puhemies, tarvitaan nimenomaan ammatillista aikuiskoulutusta ja ylipäänsä panostamista sivistykseen, osaamiseen ja koulutukseen.

16.08 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, olen yrittänyt kuulla hyvin tarkkaan ja tiukasti vastauksen tähän yhteen kysymykseen, joka on tullut lähestulkoon jokaisessa puheenvuorossa: Miksi te säästätte ensin 190 miljoonaa euroa toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta ja vasta tämän jälkeen lähдете rakentamaan reformia ja uutta rahoitusjärjestelmää? Mikä on tämä logiikka tälle toimintamallille, mitä te nyt hallituksessa toteutate? Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, niin Etelä-Karjalassa kuin kaikkialla muuallakin Suomessa, että oppilaitten lähiopetustunteja vähennetään, yt-neuvotteluja käydään, henkilöstöä irtisanotaan, opiskelijoiden tukipalveluita heikennetään, oppilaiden ja nuorten koulutuksen laatu heikkenee, ja käytännössä tämä tulee tarkoittamaan sitä, että niiden nuorten, joittenka oppimiskyky tarvitsisi tukea, valmiudet oppia heikkenevät, ja sitä kautta kasvaa myös eriarvoisuus tässä opetuksessa ja oppimisessa, ja se tarkoittaa myös työelämään sitä, että kaikki nuoret eivät tämän ammatillisen koulutuksen kautta työllisty samalla lailla työmarkkinoille kuin heiltä odotetaan.

On yksi ryhmä, ministeri Grahn-Laasonen, joka täällä on jäänyt keskustelematta mutta joka on minua huolestuttanut, ja silloin ministeri Kiurun ja ministeri Gustafssonin aikana puhuin heidän kanssaan tästä paljon, kun viime kaudella valmisteltiin reformia, ja silloin tähän asiaan puututtiin paljon. Kyse on erityistä tukea tarvitsevista nuorista. Meillä on tällä hetkellä noin 22 000 erityistä tukea tarvitsevaa nuorta, joista noin 4 000 opiskelee erityisoppilaitoksissa. Näistä 22 000:sta nämä 18 000 nuorta tarvitsevat erityistä tukea omaan oppimiseensa, ja he saavat sitä muissa oppilaitoksissa muiden oppilaitten rinnalla. Riskinä on nyt se, että kun te leikkaatte nämä 190 miljoonaa euroa, niin tämä kohdistuu juuri näihin nuoriin, jotka tarvitsisivat enemmän tukea. Meillä on tällä hetkellä jo selkeästi alueita, joilla ei tarjota näille nuorille tutkintoon johtavaa koulutusta. Näillä nuorilla, jotka tarvitsevat erityistä tukea, on riski — tai ihan käytäntö, ei riski vaan se on tänä päivänäkin käytäntö, johonka viime kaudella pyrittiin hakemaan ratkaisua — se, että heidän tarvitsee ehkä matkustaa satoja kilometrejä saadakseen itselleen ammatillisen tutkinnon.

Tästä syystä viime kaudella tämän reformin yhtenä ajatuksena oli se, että kehitetään ja mahdollistetaan, että jokaiselle nuorelle, jos hänellä on edellytyksiä, turvataan mahdollisuus saada ammatillinen tutkinto. Mitenkä te nyt tässä säästöpainneessa, tämmöisessä uudistuksessa turvaatte, että nämä nuoret saavat itselleen ammatillisen tutkinnon kotoa käsin eikä heidän tarvitse matkustaa? Esimerkiksi Etelä-Karjalasta matkustetaan 200 kilometrin päähän Liperiin, Jyväskylään tai Espooseen, ja nyt siellä omaehtoisesti halutaan tukea tässä ja tehdään omia ratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Olette puhunut myös työpajoista. On aivan totta, että työpajoihin kohdistetaan rahoitusta, siten että se pysyy tämän vuoden tasolla. Se on hieno asia, mutta nyt suurena ongelmana on se, ettei työpajoille tule nuoria, ja syynä tähän on se, että hallitus leikkaa palkkatukea sekä rakentaa sellaista lainsäädäntöä, ettei esimerkiksi kunnallisiin työpajoihin enää nuoria pystytä työllistämään. Kaikista työpajoista 60 prosenttia on kunnallisia työpajoja, ja nyt tämä TEMin lainsäädäntö tulee tarkoittamaan kunnallisille työpajoille sitä, että jos kunnassa esimerkiksi käydään yt-neuvotteluja vaikka yhdenkin henkilön kanssa, on lomautuksia tai irtisanotaan, niin tämä kunta ei saa omalle työpajalleen työllistää nuoria. Tämä on tehnyt sen riskin, että nyt meillä eri puolilla Suomea kunnalliset työpajat eivät saa palkkatukea tähän työllistämiseen. Sitä kautta huolimatta siitä hyvästä tahdosta, mikä teillä ministeriössä on ollut turvata työpajojen perusrahoitus, ei ole palkkatukea eikä ole nuoria, jotka sinne voisivat mennä. Samanaikaisesti te leikkaatte järjestöjen palkkatukea puolella, mikä käytännössä tarkoittaa myös sitä, että näihin työpajoihin ei tule nuoria. Tästä syystä toivoisin, että kävisitte ministeri Lindströmin kanssa keskustelua, että nämä lainsäädännöt tukisivat sitä teidän ajatustanne, että työpajat voisivat aidosti työllistää nuoria täysipainoisesti ja järjestöt voisivat olla tukemassa myös näitten nuorten työllistymistä palkkatuella.

16.14 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Nämä muutamat ajatukset olisi varmaan ehtinyt tuossa paikallakin puhua, mutta puhun nyt varmuuden vuoksi tästä.

Täällä on puhuttu näistä leikkauksista, ja ne eivät ole varmaan kenenkään mieleen. Ne ovat aika mittavia — niin kuin tuolla lausunnonantajillekin on sanottu, että kukaan ei näistä pidä. Mutta sitten ovat myös lausunnonantajat pitäneet perusteltuna, että koulutuksen järjestäjät voivat itse kohdentaa omalla päätöksellään nämä sopeuttamistoimenpiteet. Nekään eivät varmaan käytännössä ole mitään helppoja. Ja sitten useat lausunnonantajat ovat huolissaan myös leikkausten vaikutusten heijastumisesta koulutukseen pääsyyn, ja aina se on hyvin hankalaa niille, jotka asuvat tuolla syrjäkylillä.

Ihan muutamia ajatuksia siitä, kun olen seurannut lastenlapsieni elämää, kun he ovat 15—16-vuotiaina lähteneet koulutukseen. Ensinnäkin on tullut selkeäksi se, että koulutuksen päällekkäisyys pitää poistaa. Sitä tapahtuu. Nyt läheiseni meni opiskelemaan, ja sitten hän meni toiseen kouluun, ja siellä puhuttiin juuri niitä samoja asioita, niin että opiskelijat turhautuvat. Että kun tätä reformia tehdään, niin pitää myös puuttua siihen, että sitä päällekkäisyyttä on.

No, sitten täällä on myös puhuttu, että lisätään työpaikalla tapahtuvaa oppimista, niin sanottua oppisopimuskoulutusta, mutta sitäkin olen seurannut omassa yrityksessäni, että sekään ei ole ongelmatonta, että siinä pitää olla työnantajan aina mukana. Se ei ole taloudellisesti eikä muutenkaan, hallinnollisesti, mitenkään helppoa.

Ja myös se, mistä niitä säästöjä tehdään, kun näitä toimenpiteitä tehdään: hallintoa pitäisi keventää, byrokratiaa vähentää, ja niitä turhia seiniä ei tietysti tarvita, muuten kuin tarpeeksi.

Mutta tiedämme myös, että maailman ja myös meidän pienen Suomen on satsattava tähän teknologian kehitykseen, robotisaatioon, keinoälyyn ja kaikkiin. Meidän on oltava ketteriä, emmekä kukaan tiedä, minkälainen on meidän Suomemme ja kouluympäristömme 10—20 vuoden päästä. Ja osaaminen, niin kuin työntekokin, monta kertaa vanhenee nopeasti monissa tehtävissä. Eli meidän opiskelijoiden ja opettajien ja koulumaailman on jatkuvasti uudistettava ja tehtävä uudistuksia, jotta pysyisimme tämän kehityksen mukana. Ja

niin kuin viime kaudellakin puhuttiin, tämän opiskelun pitäisi tähdätä juuri, niin kuin sitä ammattikoulutukseksi sanotaan, työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin.

Ja kun puhutaan sitten näistä syrjäseutujen nuorista, muistan viime kaudella, että minäkin toivoin, että nämä, jotka menevät sitten toiselle asteelle, pääsisivät lähiopetukseen. No, kukaan meiltäkään ei pääse 10—20 kilometrin päähän, vaan ne ovat noin 100 kilometrin etäisyydellä. Ja jos puhun lasten suulla, niin heille se on ihan automaattista, että he ovat suuremmassa kaupungissa, heillä on siellä se ystäväpiiri ja on sitä yhteisöllisyyttä koulun jälkeenkin. Että minä ajattelin, kuinka he tulevat toimeen, mutta vanhempien ajatukset olivat turhia. He haluavat tosiaan olla tämmöisillä suurilla paikkakunnilla, missä on enempi opintopolkuja, ja kun ajattelenkin tätä tulevaa reformia, kuinka sen nyt käykään, niin olisi tärkeätä, että nämä opintopolut voisivat muuttua hyvin nopsasti juuri työelämätehtäviäkseen varten.

Ja sitten myös tämä on keskusteluttanut, että esimerkiksi ammattikoulut ovat tänä päivänä kolmevuotisia. Täytyy sanoa, että siellä on monta kertaa joutenoloa, niin että jospa olisi esimerkiksi kaksi vuotta tiivistä opiskelua, niin kuin täällä on puhuttu. Ja yhdyn niihinkin edustajiin, että sen pitäisi olla sitä lähiopiskelua, pitäisi olla niille opiskelijoille, joidenka opiskelu ei ole niin virtaviivaista, niitä tukihenkilöitä, kuraattoreita ja psykologeja, jotta tämä koulunkäynti olisi hyvää. Eli tästä pituudestakin voitaisiin puhua.

Kaiken kaikkiaan luulen, että tämä koulutusmaailma tulee tässä vuosien ja vuosikymmenten jälkeen muuttumaan. Nämä olivat tämmöisiä omia ajatuksia, että nämä säästöt ovat hirvittäviä, mutta sitten nähdään, mitä tulevat vuodet tuovat tullessansa ja mitä uudet hallitukset tekevät myös koulutuksen puitteissa, kun tiedetään, että Suomi on velkaantunut ja joka paikasta pitäisi nipistää, joka hallinnonalalta pitäisi nipistää. Tietysti tämä koulutus on tärkeätä, että me olisimme sivistysvaltio täällä Suomessa. Jos kaikki rahat laitetaan pois, niin ei sitä mahdollisuutta ole, mutta uskon, että kun hyvällä yhteistyöllä koulutusjärjestäjien ja oppilaitten ja muiden kanssa keskustellaan, niin meidän opiskelijoista tulee sitten entistä viisaampia myös ympäri maailmaa, niin kuin täällä on hehkutettu tätä talouden Nobel-palkinnon saajaa tälläkin hetkellä.

16.20 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Olen ollut nyt koko ajan täällä istuntosalissa, kun tätä keskustelua on käyty, ja muun muassa opetus- ja kulttuuriministeri Grahn-Laasonenkin on ollut kiitettävästi paikalla. Tämä keskustelu, mitä nyt on käyty, on lähestynyt tätä ammatillista koulutusta erilaisista näkökulmista. Totta kai se pääkysymys nyt on ollut tämä iso säästö, mikä ammatilliselta koulutukselta tehdään, ja nyt käyty keskustelunkin on osoittanut, miksi tämä toimintatapa on väärä, että ensin viedään rahat ja sitten tulee muu lainsäädäntö ja uusi tutkintouudistus. Jos ajattelen, että joku henkilö lukee nämä kaikki käytetyt puheenvuorot, niin ajattelin tästä näkökulmasta tehdä muutaman reunamerkin, lähinnä tämmöisestä sosialidemokraattisesta viitekehyksestä koskien ammatillista koulutusta.

Haluan todeta sen, että meidän tutkintojärjestelmä ja koulutusohjelmathan ovat jääneet ajastaan jälkeen, ja sen takia tätä ammatillisen koulutuksen reformia ja uudistusta on tehty jo monta monta vuotta. Nykyisin ammatilliseen koulutukseen hakeutuva nuori, siis peruskoulun päättävä nuori, joutuu valitsemaan ammattialansa yli sadasta vaihtoehdosta ilman, että hänellä on päiväkään työkokemusta alalta. Tämä järjestelmän monimutkaisuushan sitten johtaa monella hyvin mahdottoman valinnan tekemiseen, kun ammattialatkin ovat tiukasti rakennettuja. Mielestäni — ja sosialidemokraattienkin mielestä, uskallan sanoa

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

näin — tätä ammatillista koulutusta tulisi ja tulee uudistaa siten, että opiskelija hakeutuisi nykyistä laajempiin alakohtaisiin kokonaisuuksiin ja koulutuksen edetessä sitten opiskelija voisi valita, mihin ammattiin ja millaisiin tehtäviin hän haluaisi alan sisällä erikoistua. Tämähän helpottaisi huomattavasti hakeutumista ammatilliseen koulutukseen ja myöskin opiskeluun ohjausta.

Sitten minä haluan vielä kolmannen kerran tämän keskustelun aikana korostaa ja toistaa riittävän kontaktiopetuksen merkitystä. Tällä ryhmässä tapahtuvalla oppimisella sekä yhteisöllisyydellä on myös tärkeä merkitys. Jos nuori 16-vuotias tosiaan opiskelee sen perjantaipäivän tai enemmänkin kotona, niin voidaan aidosti kysyä, kuinka moni sen aikansa käyttää opiskeluun ja hyödyksi. Sen takia riittävän kontaktiopetuksen määrä, opiskelijoitten laaja-alainen osaaminen ja jatko-opintokelpoisuus on nyt turvattava jatkossa, kun tätä ammatillista koulutusta uudistetaan. Ja liittyen tähän kontaktiopetukseen kannan huolta siitä, että uudistus ja kehitys tapahtuu laatu edellä, ammattitaito, osaaminen edellä.

Työssäoppiminen on tärkeä asia, tärkeä osa ammatillista koulutusta, mutta korostaisin kuitenkin sitä, että tällainen työvaltaistaminen ei vastaa kaikkiin tulevaisuuden työelämän osaamistarpeisiin. Tämän vuoksi tutkinnon perusteitten tulee olla riittävän laaja-alaisia, jotta ne antavat, käytän mielelläni termiä "hyvän ammattisivistyksen", ja se sitten pitää sisällään myöskin sen, että se antaa eväät elinikäiseen oppimiseen.

Ehkä nämä halusin tässä yhteenvedonomaisesti todeta, kun emme voi käsitellä nyt reformia kokonaisuudessaan vaan lautanen kerrallaan.

16.25 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä nyt tämä hallitus on viemässä Suomea täysin väärään suuntaan. Nämä leikkaukset koulutukseen ja tutkimukseen ovat romuttamassa itse asiassa koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustaa.

Minä ymmärrän, että ministerin taakka on tällä hetkellä kova, nimittäin nyt kun hallitus esittää julkisen talouden suunnitelmassaan useita leikkauksia eri hallinnonaloille, niin niistä kuitenkin valtaosa näkyy jostain kumman syystä tulevan OKM:n hallinnonalalle. Kumulatiivisesti opetuksesta, koulutuksesta ja tutkimuksesta leikataan nyt sitten lähes 3 miljardia euroa. Ja samanaikaisesti okei, kärkihankkeita rahoitetaan 300 miljoonalla eurolla, mutta hallitus tuntuu vievän kymmenen kertaa enemmän kuin antaa kärkihankkeisiin rahaa, siis tällä kehyskaudella kaikkienensa.

Sitten minä ihmettelen suunnattomasti, että täällä puhutaan reformista. Mikä ihmeen reformi? Onko nyt suomen kielessä mennyt jotakin sekaisin, kun nyt tuntuu siltä, että reformi tarkoittaa yhtä kuin leikkaus? Minä olen ymmärtänyt tuon reformi-sanan sitten varmasti aivan väärin joskus aikaisemmin.

Lisäksi vielä, kun puhutaan tästä aikuiskoulutuksesta, niin tällä hetkellä kun maassa on liki puoli miljoonaa työtöntä ihmistä, 340 000 on työttömiä työnhakijoita, ja tuommoinen 130 000 on työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä, se tarkoittaa sitä, että he ovat työttömiä, ja vaikka he ovat työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä, he eivät ole työelämässä eivätkä saa palkkaa, niin tämä on muistettava. Siitä huolimatta hallitus haluaa lyhentää tukia 19 kuukaudesta 15 kuukauteen. Tuen perusosaa pienennetään 15 prosentilla, vuonna 2016 eli nyt tuen määrä oli 32,68 euroa, ja se on pienentymässä 27,78 euroon. Aikuiskoulutuksen rahoituspohja muuttuu siten, ettei valtio rahoittaisi enää palkansaajan aikuiskoulutustukea vaan tuki rahoitetaan kokonaisuudessaan Työttömyysvakuutusrahaston toimesta. Näinkö nyt sitten tapahtuu?

Onko nyt sitten sillä tavalla, että siinä tilanteessa, kun ihmiset ovat työttöminä...

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että puhuja tulee jatkamaan puhujakorokkeelta. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Onko nyt sitten niin, arvoisa ministeri, että nyt tällaisilla puheilla, hienoilla puheilla, halutaan ikään kuin paikata asioita, kun pitäisi tehdä asioita? Nyt kun meillä on paljon työttömyyttä, meidän pitäisi antaa sellaista koulutusta ihmisille, että ihmiset pääsisivät töihin ja saisivat sellaisen työpaikan, josta saisi palkkaa, jolla elää. Siitä ei tule yhtään mitään, että ihmisiä koulutetaan alipalkattuihin töihin, töistä pitää saada aina semmoinen palkka, millä tosiaan tulee toimeen.

Nyt on tietysti niin, kun puhutaan aikuiskoulutuksesta, että se on aina työttömyyden ennaltaehkäisyä, työttömyyden katkaisemista, ja se on tulevaisuuteen suuntaamista. Nyt haluaisin tietää, millä tavalla tämä aikuiskoulutus tullaan hoitamaan tästä eteenpäin. Oppisopimus ei ole ainoa ratkaisu, se on yksi ratkaisu, mikäli se johtaa työhön. Oppisopimus ei tarkoita sitä, että aikuisena opiskellaan työpaikalla ja jäädään sen jälkeen työttömäksi. Oppisopimuksen perimmäinen tarkoitus on se, että työnantaja kustantaa osan tästä koulutuksesta ja antaa sen käytännön koulutuksen siinä työpaikalla ja sen jälkeen kun oppisopimus on käyty läpi, jää työpaikka, jossa tehdään töitä eteenpäin. Niin sen pitäisi toimia, ja tämä pitäisi muistaa. Ja tämäkään ei ole ilmaista. Silloin jos me vannomme oppisopimuksen nimiin, niin siihen täytyy myöskin antaa määrärahat, että sitä voidaan tehdä.

Aikuiskoulutus tässä maassa on erittäin tärkeää. Meillä on aivan liikaa syrjäytyneitä aikuisia. Meillä on työttömien lisäksi semmoinen 50 000 ihmistä, joista me emme edes tiedä, missä he ovat. Me tiedämme, että he ovat hengissä, ja me tiedämme, että he ovat Suomessa. Mutta me emme tiedä, missä he ovat. He ovat todellisia syrjäytyneitä. Meillä on virallisesti jopa asunnottomina 8 000 ihmistä, epävirallinen luku on siinäkin kolminkertainen. Nämä kannattaa pitää mielessä, silloin kun näistä asioista puhutaan.

16.30 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan tästä samasta asiasta, mitä edustaja Tolppanen äsken tuossa kuvasi tämän aikuiskoulutuksen osalta, haluaisin itsekkin kysyä: Kun me tiedämme, että meillä on tällä hetkellä noin 110 000 alle 30-vuotiaasta nuorta aikuista, joilta puuttuu tämä ammatillinen tutkinto, ja heidän tilanteensa tulee entisestään vaikeutumaan näitten säästöjen perusteella, kun oppilaitokset tekevät näitä säästöjä, ja nyt meillä on ongelmana se, että on luonnollista ja minusta inhimillistä, että nämä oppilaitokset kohdistavat nämä aloituspaikat ensisijaisesti peruskoulun päättäneille nuorille, ja tämän seurauksena ne leikkaukset tulevat kohdistumaan näihin ilman ammatillista tutkintoa oleviin nuoriin tai aikuisiin, ja nyt heidän tilanteensa tulee vaikeutumaan, niin mitenkä te olette tähän puuttunut tai oletteko te huomionnut lainkaan tätä millään tavalla?

16.31 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Bengt Holmström on todennut, että Suomessa ei ole ymmärretty, kuinka huonossa kunnossa talous on. Tämä keskustelu vahvistaa sen. Ei ole mitään muuta syytä säästää kuin se, että Suomessa eletään yli varojen.

Nämä säästöt ja leikkaukset ammatilliseen koulutukseen ovat kipeitä, ja, niin kuin olen todennut, haastavaa on tämä aikataulutus eli se, että varsinainen reformi astuu voimaan vasta 2018. Mutta juuri siitä syystä olemme käyneet laajaa vuoropuhelua ammatillisen koulutuksen kentän kanssa. 1 200 ihmistä tänään virkamieheltä saamani arvion mukaan on osallistunut tämän ammatillisen koulutuksen uudistuksen eli reformin valmisteluun, ja sii-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

tä, mihin suuntaan ollaan menossa, on hyvin paljon jo kentällä tietoa. Nimenomaan tämän reformin sisällöllä on laajasti ammatillisen koulutuksen kentän tuki, vaikeasta taloustilanteesta huolimatta.

Tästä sisällöstä mielelläni teidän kanssa keskustelisin enemmänkin — tässä keskustelussa painopiste on ollut siinä vähemmän. Pidän myöskin ikävänä ja vastenmielisenäkin sitä, että täällä maalaillaan kuvia siitä, kuinka tämä romuttaa suomalaisen yhteiskunnan tai ettei ole enää toivoa näiden leikkausten jälkeen. Minä en usko siihen. Näen, että meillä on erittäin paljon mahdollisuuksia tehdä tämän ammatillisen koulutuksen reformin sisällön kanssa töitä niin, että ammatillinen koulutus on jatkossakin vetovoimaista ja että se pystyy entistä paremmin vastaamaan tulevaisuuden osaamisvaatimuksiin.

Se, mistä kuitenkin pitää pitää huolta, on ne keskeiset elementit, joilla turvataan se, että nuoret saavat mahdollisuuksia ja ettei kukaan jäisi yksin, ja niihin nimenomaan tarvitaan sitä koulutustakuuta eli sitä, että jokainen peruskoulunsa päättänyt jatkossakin saa toisen asteen koulutuspaikan. Tarvitaan nuorisotakuun kehittämistä viime kaudelta siihen suuntaan, että yhä enemmän tehdään asioita, eri viranomaiset yhteistyössä, että nuoresta otetaan koppia, että jokainen kohdataan yksilönä ja ne ongelmat tunnistetaan ja että meillä on myöskin apua niille nuorille, jotka tarvitsevat esimerkiksi sosiaali- ja terveystalvelujen apua esimerkiksi päihdeongelmiin tai mielenterveysongelmiin tai elämänhallinnan moniin ongelmiin, mitä valitettavasti esiintyy.

Maahanmuuttajien koulutukseen on, niin kuin tässäkin esityksessä todetaan, tehty lisäpanostuksia, eli on reagoitu tähän tilanteeseen, että meillä on paljon turvapaikanhakijoita tullut viime vuonna Suomeen ja että maahanmuuttajat tarvitsevat koulutusta voidakseen työllistyä suomalaiseen yhteiskuntaan, päästä osalliseksi meidän yhteiskuntaan, integroitua tänne. Siihen panostetaan erityisesti, ja siitä ihan kohta hiukan päästään vielä lisääkin keskustelemaan.

Sen haluan vielä nostaa, ettei synny väärää käsitystä tästä keskustelusta, kun täällä on oltu huolissaan tästä nuorten aikuisten osaamisohjelmasta, että hallitus nimenomaan on lisännyt budjettiriihessä sen rahoitusta 10 miljoonalla eurolla, eli jatkossakin meillä on nuorten aikuisten osaamisohjelma, jolla voidaan tarjota koulutusta sille vaikealle kohderyhmälle, noin parikymppisille nuorille, joilta on jäänyt koulutus kesken tai kokonaan suorittamatta. Muun muassa ammatillisen koulutuksen reformin rahoitusratkaisulla pyritään turvaamaan sitä, että koulutuksen keskeyttäminen vähenisi, koska se on ihan aito ongelma ja ne nuoret, jotka jäävät sitä koulutusta ilman, ovat erittäin heikoilla sitten tulevaisuuden työmarkkinoilla ja ennusteet heidän kohdallaan ovat heikot. Eli pyritään ennalta ehkäisemään sitä syrjäytymistä muun muassa kiinnittämällä tähän keskeyttämiseen erityistä huomiota.

Ja kyllä hallituksella sitten on myöskin sellaisia kokonaisuuksia valmistelussa, jotka nimenomaan painottavat tätä varhaista puuttumista. Eli meidän pitää kääntää sitä katsetta entistä enemmän varhaisiin vuosiin, vahvistaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, ja meidän tulee tehdä töitä sen puolesta, että lapsiperheet saavuttavat ne palvelut ajoissa, koska monet ongelmat, jotka johtavat syrjäytymiseen, saavat alkunsa jo siellä varhaislapsuudessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain 1 ja 46 §:n ja kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 178/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

16.36 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen puhunut paljon siitä, että meillä on tarvetta rakenteellisille uudistuksille ja uudistuksille, jotka vievät meidän koulutusjärjestelmää tulevaisuuteen, vahvistavat sen mahdollisuuksia vastata suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin ja vastata esimerkiksi sen tyyppisiin ilmiöihin, kuten siihen, että meillä on entistä enemmän maahanmuuttajia, jotka tulevat haavoittuvista oloista.

Suomi alkaa antaa uudenlaista perusopetusta aikuisille. Turvapaikanhakijatilanne on johtanut siihen, että meillä on uusi tarve perusopetukseen nimenomaan aikuiselle kohderyhmälle. Aiemmin tarvitsijoita tälle aikuisten perusopetukselle olivat pelkän kansakoulun suorittaneet, jotka halusivat täydentää taitojansa vastaamaan peruskoulua, sekä peruskoulun kesken jättäneet, joita Suomessa onneksi on kansainvälisesti vertaillen hyvin vähän.

Aikuisten perusopetukseen luodaan henkilökohtaisiin osaamistarpeisiin perustuva malli, jossa jokaiselle opiskelijalle annetaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Suunnitelmassa otetaan huomioon aiemmin hankittu osaaminen, joka on tunnistettava ja tunnus-tettava siten, että jokaiselle opetetaan juuri niitä tietoja ja taitoja, joita häneltä puuttuu. Tästä riippuu myös aikuisten perusopetuksen kesto. Se on maksimissaan 5 vuotta tai 100 kurssia, tai 130 kurssia niille, joilta puuttuu luku- ja kirjoitustaito. Perusopetuksen alkuvaiheeseen yhdistetään tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetus niille, jotka sitä tarvitsevat. Henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös opintoja muissa oppilaitoksissa, esimerkiksi ammatillisia opintoja, sekä työelämään tutustumista. Tämä on tärkeää.

Alkuvaiheessa opitaan erityisesti suomen tai ruotsin kieltä, arjen taitoja suomalaisessa yhteiskunnassa, yhteiskuntatietoa, ympäristö- ja luonnontietoa sekä terveystietoa. Aikuisten perusopetuksen rahoitus kytketään suoritettujen kurssien määrään. Rahoituksen määräytyminen yhden laskentapäivän mukaan lakkaa, ja koulutusta on rahoituksen näkökulmasta mahdollista käynnistää ympäri vuoden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki alkuvuodesta selvityksen turvapaikanhakijoiden osaamistasosta. Arviomme on, että perusopetukseen osallistuvien opiskelijoiden määrä nousee merkittävästi. Noin 2 600 turvapaikan saanutta, oppivelvollisuusiän ylittänyttä tulisi perusopetukseen jo tänä vuonna. Jatkossa turvapaikanhakijoista johtuva opiskelija-paikkamäärän tarve olisi arviolta 725 paikkaa vuosittain muun aikuisten perusopetuksen opiskelijapaikkatarpeen lisäksi.

Merkittävä puute nykyisessä koulutusjärjestelmässä on, että meillä ei ole yhtenäistä tapaa rakentaa maahanmuuttajaopiskelijalle polkua eteenpäin. Maahanmuuttajien reitit kou-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

lutukseen ja työelämään ovat pitkiä, sisältävät tyhjäkäyntiä, päällekkäisyyksiä ja toisinaan jopa epätarkoituksenmukaisia opintoja. Kun maahanmuuttaja on päässyt sopivaan, noin vuoden kestäväan kotoutumiskoulutukseen, tämän ja seuraavien koulutusvaiheiden väliin jää usein viiveitä. Yhdistämällä luku- ja kirjoitustaidon opetus yksilöllisesti räätälöityyn aikuisten perusopetukseen saadaan tehokkaasti etenevä koulutuskokonaisuus, jossa opiskelija voi edetä omien valmiuksiensa mukaisessa tahdissa keskeytyksettä. Ilman peruskoulua vastaavia tietoja tai taitoja suomalaisessa yhteiskunnassa jää todella heikkoon asemaan. Työssä ja arkielämässä tarvitaan inhimillistä koulutuksellista pääomaa, jonka varmistaminen jokaiselle on julkisen vallan tehtävä.

Perusopetuslain uudistus on nyt tämän myötä teidän käsittelyssänne, arvoisat edustajat, ja suomalaisen käytännön mukaan Opetushallitus alkaa oitis valmistella opetussuunnitelman perusteita uuden lain mukaiseen koulutukseen. Kaikkiaan uudistus on valmis vuonna 2018. Jo sitä ennen olemme opetus- ja kulttuuriministeriöstä käsin pyrkineet varmistamaan, että jokaiselle peruskoulutusta tarvitsevalle olisi paikka jo tänä syksynä.

16.40 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on mielestäni hyvä ja tarpeellinen. On ilo ryhtyä arvioimaan sitä sivistysvaliokunnassa, koska ihmiset, joita tämä tematiikka tulee koskemaan, ovat siis pääosin maahanmuuttajia, joille tämä on kohdennettu, ja on itsestään selvää, että luku- ja kirjoitustaito on aivan välttämätön, jos aikoo olla Suomessa työelämässä ja käyttää tällaisia erilaisia kansalaisoikeuksia mutta myöskin kansalaisvelvollisuuksia. Se edellyttää luku- ja kirjoitustaitoa. Voi olla ehkä vähän epäsopivaa, mutta sanon sen kuitenkin, kun sain semmoisen niin kuin ahaa-elämyksen, kun tässä perätään paljon tätä osaamisen tunnistamista. Haluan sen nyt eduskunnan pöytäkirjoihin kuitenkin todeta, että meillä on myöskin paljon nyt suomalaisia lapsia ja nuoria, tyttöjä ja poikia, joitten kohdalla myöskin tämän luku- ja kirjoitustaidon kohdalta on vakavia puutteita heidän päättäessään peruskoulua. Ajattelen itse näin, että tätä myöskin ehkä sitten tämän lain käsittelyssä kannattaa sivuta ja arvioida. En nyt ryhdy tämän asian tiimoilta menemään sen syvemmälle, vaikka mieli tekisi, mutta kun se ei ole tämän asian ydinjuttu, niin jätän sen nyt puheenvuorostani pois.

16.42 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tälle vuodelle tehdyt perusopetuksen laatuun, tasa-arvoon ja ryhmäkokoihin kohdistuneet säästöt ovat näkyneet karulla tavalla oppilaiden ja opettajien arjessa. Tuo OAJ:n luottamusmieskysely kertoi, että joka toisessa kunnassa on leikattu perusopetuksen tuntikehystä ja yli kolmanneksessa lukioiden tuntikehystä edellisestä vuodesta. Perusopetuksessa joka toisessa kunnassa on vähennetty jakotuntien määrää, ja yli puolessa kunnista ryhmäkokoja on suurennettu perusopetuksessa ja lukioissakin yli 40 prosentissa. Nyt tätä linjaa jatketaan tekemällä näihin lisäleikkauksia.

Tämä käsillä oleva hallituksen esitys 178, jolla on tarkoitus varmistaa tasa-arvoiset mahdollisuudet oppivelvollisuusiän ylittäneille Suomeen muuttajille toimia suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa, on oikein hyvä. Luku- ja kirjoitustaidon opetuksen yhdistäminen aikuisten perusopetuksen kanssa yhdeksi kokonaisuudeksi on todellakin mainio asia ja selkeyttää opetusjärjestelyjä. Kuitenkin jäi ihmetyttämään ja huolestuttamaan sellainen asia, kun ollaan tekemässä näinkin massiivisia koulutussäästöjä kuin ollaan, miten me selviämme tästä tärkeästä koulutushaasteesta näillä yhä niukkenevilla rahoilla. Kysynkin ministeriltä: miten me tästä uudesta tärkeästä koulutushaasteesta selviämme?

16.44 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Piti tulla ihan tänne eteen saakka sen tähden, koska kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tämän lain käsittelyn yhteydessä jo halusi lausua tästä laista, ja todellakin me pidämme tätä hyvin kannatettavana, tarpeellisena ja myöskin kiireellisenä kotouttamista edistävänä toimenä. Myös tämä esitetty tuntijakosuunnitelma näine tavoitteineen on tarkoituksenmukainen, ja se on harkittu, ja tässä on myönteistä juuri se, että pyritään katsomaan se oppilaan aikaisempi osaaminen, sen tunnistaminen, tunnustaminen ja myöskin tämä opetuksen yksilöllistäminen. Minun mielestäni juuri tällainen räätälöity suunnitelma oppilaan aikaisemmat taustat huomioiden on äärimmäisen tärkeää, myöskin sitten se, että näihin opintoihin on mahdollisuus lähteä sisällyttämään työelämään tutustumista ja myöskin tällaisia valinnaisia ammatillisia opintoja — todellakin, kun painopiste on erityisesti niissä nuorissa, jotka ovat hiljattain tämän oppivollisuusiän ylittäneet ja joiden osaaminen ei kuitenkaan sitten vielä vastaa sitä peruskoulun oppimäärää eikä sitten suoraan mahdollista sinne toisen asteen opintoihin etenemistä.

On kuitenkin kolme semmoista näkökulmaa, mitkä haluaisin tässä ottaa esille.

Ensinnäkin tämä lapsia kotona hoitavien maahanmuuttajaäitien tavoittaminen peruskoulutuksen piiriin. Sehän nousi esille jo tuossa edellisessäkin keskustelussa. Kun ajatellaan sitä perhetilannetta, niin se tilanne on ihan jokaisessa perheessä monta kertaa näin, että kun sieltä se pieni koululainen tulee kotiin, niin kysytään, että tulikos sieltä läksyjä ja sitten ehkä katsotaan yhdessä, miten niitä läksyjä ruvettaisiin tekemään. Kyllä sillä on valtaavan suuri merkitys, pystyykö äiti siinä tilanteessa sitten olemaan mukana ja tukemaan sitä lasta. Valtiontalouden tarkastusviraston tutkimushan kiinnitti erityistä huomiota toisen polven maahanmuuttajien heikkoihin oppimistuloksiin. Kyllä siinä täytyy silloin miettiä sitä, millä tavalla me voimme mahdollistaa sen, että ne kotona olevat äidit pääsisivät entistä aktiivisemmin peruskoulutuksen piiriin ja erityisesti tietenkin suomen kielen opiskeluun. Toisaalta sitten, jos mietitään, niin siinä vaiheessa, kun lapset kasvavat, on varsin mahdotonta suomalaisille työmarkkinoille päästä, jos ei ole peruskoulun päättötodistusta vastaavaa osaamista. Sitten myöhempi työllistyminen ja muutenkin suomalaiseen yhteiskuntaan integroituminen on äärimmäisen vaikeaa. Eli haluaisin, että jos ministeri pystyisi vielä siihen kysymykseen ihan ottamaan kantaa, että miten pystyttäisiin kannustamaan niitä kotona olevia, monesti aika nuoriakin äitejä, joilla on todellakin puutteita siinä peruskoulutuksessa. Ovatko ne neuvolakäynnit, sosiaalityöntekijät, mitä kautta tämä rohkaaminen sinne opintopolulle lähtisi sitten käyntiin?

Toinen asia, minkä nostaisin esille: Tätä laadukasta kotouttamiskoulutustahan ovat antaneet monet oppilaitokset. Ja toivotaan, että näiden, jotka ovat jo tällä polulla elikkä siellä ovat mukana antamassa tätä koulutusta, osaaminen huomioitaisiin. Toivotaan, että tästä ei tule nyt sitten jotain tällaista hyvin suurta uutta kilpailutusrumbaa, jossa sitten alalle tulevat kouluttamaan, voisiko sanoa, vähäisellä kokemuksella ja ehkä — niin kuin on nähty joissakin näissä nopeasti esille tulleissa koulutustarpeissa — sellaiset oppilaitokset, joilla ei välttämättä ole kovin kattavaa pedagogista taustaa ja ehkä henkilöstökin on varsin vasta rekrytoitua. Ja millä tavalla pidetään sitten myös huolta siitä, että tässä kotouttamiskoulutuksessa ovat nämä vahvat osaajat edelleenkin mukana?

No, sitten vielä kolmantena kohtana: Nyt en ole aivan varma, että tuleeko tässä esityksessä mukaan se, ja onko tarkoitus, että maahanmuuttajanuori pystyisi opiskelemaan siten, että hän käyttää esimerkiksi työttömyyspäivärahaa tähän opiskeluun, ja onko se tehty mahdolliseksi, ja onko sitten, kun kuitenkin meillä käydään samanaikaisesti keskustelua siitä,

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

onko ylipäättänsä työttömyyspäivärahalla mahdollista opiskella, tässä nyt jotakin eroa. Tämä oli kolmas kohta, johon toivon, että ministeri vielä antaa lisävalaistusta.

Mutta tosiaan kaiken kaikkiaan erittäin kannatettava esitys, ja toivotaan, että tulee nopeuttamaan ja parantamaan maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen.

16.49 Mikaela Nylander r: Arvoisa puhemies! Niin harvoin kun pääsee kehumään hallitusta, niin nyt täytyy sanoa, että todella hyvä avaus. Kiitoksia tästä! Mielestäni näitä kysymyksiä ja huomautuksia, jotka tässä edustaja Essayah esitti, tulisi jatkossa pohtia ja myös ehkä valiokunnassakin tulisi kiinnittää huomiota juuri näihin seikkoihin, koska tämä elämä on kokonaisvaltaista ja jos halutaan todellakin edistää kotouttamista ja opiskelupolkuja, silloin täytyy huomioida perhettä kokonaisuutena. Että todella hyviä huomioita.

Jag vill tacka för det här förslaget och för en gångs skull berömma regeringen. Tack för det här.

16.50 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos positiivisesta palautteesta tästä tärkeästä esityksestä ja myöskin näistä huomioista, joita tuli. Todella hyvä, että eduskunta pääsee nyt tätä esitystä tarkemmin katsomaan ja myöskin käsittelemään.

Voin kertoa sen, että koska tämä uudistus tulee voimaan vasta 2018 alusta ja siihen pitää vielä tehdä opetussuunnitelmat ja muut, niin olemme erityisesti kiinnittäneet huomiota siihen, että meillä olisi kuitenkin vastata tähän tilanteeseen, viime vuonna tulleiden turvapaikanhakijoiden kasvaneeseen määrään, jo heti välittömästi ja mahdollisimman nopeasti. Esimerkiksi ministeriössä olemme parantaneet koulutukseen pääsyä näille perusopetusta tarvitseville aikuisille jo muun muassa lisäämällä yksityisille opetuksen järjestäjille 120 paikkaa perusopetuksen valmistavaan opetukseen ja 300 paikkaa aikuisten perusopetukseen kuluvana syksynä alkavaa opetusta varten. Eli tilannetta on pyritty nopeasti parantamaan. Olen myöskin iloinen siitä, että koulutuksen kentällä on ollut koulutuksen järjestäjiä, jotka ovat halunneet heti aktiivisesti lähteä tähän mukaan ja ovat valmiita tarjoamaan omaa osaamistansa tämän tilanteen helpottamiseksi.

Täällä nousivat esiin myöskin jo edellisessäkin keskustelukohdassa ja nyt edelleen tässä maahanmuuttajanaiset ja kotiin jäävät äidit. Se on erityisen tärkeä asia ottaa huomioon, koska meillä on paljon nähty ja kokemuksia siitä, että monesti nämä äidit jäävät vähemmälle huomiolle ja he eivät pääse palvelujen piiriin. Siellä on luku- ja kirjoitustaidottomia naisia, joilla ei ole ollut mahdollisuutta elämässään koulutukseen aiemmin, joilla on heikot mahdollisuudet integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan, koska puuttuu kontakteja, ei ole arjessa mahdollista kohdata suomalaisia ja muita ihmisiä, ja joilta sitten puuttuu koulutusta. Erityisesti heihin meidän pitää pystyä panostamaan, ja tämä on yksi keino siihen, tämä esitys auttaa heitä. Sen lisäksi tarvitaan myös paljon palvelujen ohjausta. Se ei yksinomaan riitä, että meillä on palveluja tarjolla, vaan meidän pitää myöskin löytää nämä äidit ja auttaa heitä eteenpäin ja kannustaa ja pyrkiä vaikuttamaan siihen, että ympärillä yhteisö tukee naisten koulutusta ja mahdollisuuksia integroitua yhteiskuntaamme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 179/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

16.52 **Mikaela Nylander r:** Värderade talman! Sällan har ett sparkrav varit så dramatiskt för en hel yrkeskår som det här sparkravet är. Vi talar förstås om en liten summa i statsbudgeten, men den här summan har dramatiska effekter för det kommersiella fiskets framtid. Det handlar egentligen om vilka verksamhetsförutsättningar regeringen vill skapa för det kommersiella fisket. Vi vet att yrkesfisket hela tiden dras med olika problem, som exempel kan jag nämna skarv, säl, kvoter av olika slag och en ändlös byråkrati. Och då vi beaktar att 20 procent av den fisk som äts i Finland är inhemsk så inser vi att det finns ganska mycket som borde göras.

Regeringsprogrammet stipulerar om att skapa förutsättningar för kommersiellt fiske, men det här förslaget för utvecklingen i helt motsatt riktning. Regeringen skrotar eller avvecklar förutsättningarna för kommersiellt fiske. Min fråga till minister Tiilikainen och till regeringen som helhet lyder som följande: Vi vet att försäkringar inte går att fås på den fria marknaden. Hur ska yrkesfiskarna kunna arbeta då en enda häftig storm kan förstöra all utrustning? Hur har regeringen tänkt att försäkringen i framtiden ska ordnas? Min andra fråga är: Vill regeringen faktiskt skapa bättre och långsiktiga förutsättningar för kommersiellt fiske? Om fallet är så här så kan regeringen inte förverkliga detta sparkrav på det föreslagna sättet.

Arvoisa puhemies! Seuraukset tästä säästövaatimuksesta ovat dramaattiset. Hallitus lupaa hallitusohjelmassaan vahvistaa kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä. Tämä esitys on kuitenkin räikeässä ristiriidassa tämän hyvän tavoitteen kanssa. En ymmärrä, miksi hallitus tällä esityksellään haluaa merkittävästi ja huomattavasti heikentää kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä, kun päinvastoin meidän kaikkien tavoitteena tulisi olla, että kotimaisen kalan osuus Suomessa syötävästä kalasta nousisi nykyisestä 20 prosentista.

Puhemies! Arviointi taloudellisista vaikutuksista on puutteellinen: Todetaan vain tyyliin, että markkinanäkymät ovat parantumassa. Ei analysoida kaikkia niitä ongelmia tai haasteita, jotka liittyvät kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiin. Se lista, arvoisat kollegat, on pitkä, ja tämä tulisi huomioida myös näissä vaikutusarvioinneissa.

Ministeri Tiilikainen ja hallitus, tiedetään, ettei ole mahdollista saada vakuutuksia vapailta markkinoilta. Miten voidaan vaatia, että yksi ammattikunta tekisi töitä ilman, että pystytään ottamaan tai saamaan asianmukaisia vaakuuksia? Ja toiseksi, jos hallitus todella haluaa parantaa ja vahvistaa kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä, niin kuin hallitusohjelmassa todetaan, silloin hallituksen ei tulisi toteuttaa tätä leikkausta. Mutta kysymys lieneekin: mitä hallitus oikeasti haluaa kaupallisen kalastuksen kohdalla?

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

16.58 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä maassa on enää kourallinen kaupallisia kalastajia, entisiä ammattikalastajia, ja tämä hallituksen esitys, mikä nyt on annettu, ehdottomasti heikentää kaupallisten kalastajien toimintamahdollisuuksia ja mahdollisuuksia ryhtyä kalastamaan ja uskaltaa lähteä vähän syvemmillekin vesille.

Se on tässä kuitenkin hyvää, siitä on annettava ministerille kiitos, että näistä korvausten alentamisista on rajattu ulos hyljevahingot. Hyljevahingot ovat todella pahoja Merenkurkussa ja Pohjanmaalla. Mutta jos nyt sitten korvauksia pienennetään 90 prosentista 60 prosenttiin, se on jo sellainen riski, että se horjuttaa koko tätä ammattikuntaa. Se horjuttaa kokonaista ammattihaaraa. Kaupallisia kalastajia on tässä maassa vähän, ja varsinkin niitä, jotka pystyvät olemaan sitä kokopäiväisesti. Jos heidän täytyy nyt ottaa riski itse siitä, että työssä tapahtuu jotakin, niin sehän tappaa koko systeemin. Kaikilla muilla ammattikunnilla on olemassa vakuutuksensa, ja he pystyvät luottamaan siihen, että jos vahinko sattuu, niin apua tulee jostakin. Varmasti myöskin ammattikalastajat ottaisivat itse vapailta markkinoilta vakuutuksen, jos sen pystyisi ottamaan, mutta kuten tiedämme, se on täysin mahdotonta. Tämä on täysin vastuutonta hallitukselta varsinkin tällaisessa työllisyystilanteessa, mikä maassa on, ottaa edellytykset yhdeltä ammattikunnalta harjoittaa ammattiaan ja jopa työllistää siinä uusia ihmisiä. Se olisi nimittäin äärimmäisen tärkeää, kun äsken puhuttiin tuosta oppisopimuskoulutuksesta, että esimerkiksi kalastajaksikin voitaisiin opiskella oppisopimuksella — se olisi tyypillinen sellainen ala, ja sinne tarvittaisiin ammatti-ihmisiä.

17.00 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Kalastusvakuutus on kalatalouden viimeinen kansallinen tukimuoto, ja siitä aiotaan nyt säästää. Tähän asti tuki on korvannut rannikkoaluksille, isorysälle tai troolille tapahtuneesta vahingosta 90 prosenttia. Nyt ehdotetaan, että avomerialusten pyydykset jäävät vuodesta 18 lähtien kokonaan tukijärjestelmän ulkopuolelle. Rannikkokalastuksessa käytettävien alusten, isorysien ja troolien vahingoista maksettavaa tukea alennettaisiin 90:stä 70 prosenttiin ja hylkeiden rysäpyydyksille aiheuttamista vahingoista korvattaisiin edelleen 90 prosenttia. Muille kuin rannikkoaluksille, isorysälle tai troolille tapahtuneesta vahingosta hyvitetäisiin jatkossakin 40 prosenttia eliikkä saman verran kuin nykyään.

Nämä kyseiset leikkaukset ovat niin rajuja, että ne uhkaavat kaataa näitä korvausasioita hoitavat kalastusvakuutusyhdistykset, ja samalla monilta kalastajilta loppuvat mahdollisuudet elinkeinon harjoittamiseen. Avomerikalastajat eivät enää lainkaan saisi korvausta myrskyvahingoista eivätkä hylkeiden rikkomista pyydyksistä. Miten tämä kalastajien vakuutusturvan romuttaminen, kun nämä vähätkin rahat viedään pois kalatalouden käytännön tasolta, edistää sinisen biotalouden tavoitteita, jotka hallitusohjelmassakin on mainittu? Monilta kalastajilta loppuvat edellytykset elinkeinon harjoittamiseen ihan kokonaan.

Tässä esityksessä korostetaan vahinkojen ennaltaehkäisyn merkitystä. Ihan varmasti kaikki kalastajat ovat siihen tähänkin asti pyrkineet, mutta se ei tosiaan aina auta, kun on vahingoista kysymys.

Toisaalta kotimaisen kalan käyttöä suomalaisten ruokapöydässä olisi varmaan kaikkien mielestä syytä lisätä, mutta tämä esitys ei kyllä millään tavalla tätä tavoitetta edistä vaan lyö sitä ihan korvalle.

On muuten todella kurjaa, että vastuuministeri ei ole päässyt tänne paikalle kuulemaan tätä keskustelua.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

17.02 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä kollegat ovat monella suulla todenneet, kyllähän tämä on ihan puhdas hallituksen säästöesitys. Tuntuu kummalliselta, että kun meillä Suomessa ei näitä ammattikalastajia ole kyllä liikaa ja, niin kuin täällä edustaja Elorantakin hyvin toi esille, kuitenkin meillä koko ajan esimerkiksi ravintosuosituksissa korostetaan sitä kotimaisen kalan lisäämistä ja toivotaan, että meillä olisi ympäri vuoden käytettävissä kotimaista kalaa ruokapöydissä, niin tällä tavalla sitten näihin toiveisiin hallitus on vastaamassa.

Kalastusvakuutusyhdistysten esittämien arvioitten mukaan tämä todellakin tulisi nostamaan merkittävästi näitä kalastajilta perittäviä vakuutusmaksuja, kun tämä valtiontuki tästä häviää, ja, niin kuin täällä on sanottu, 80 prosenttia kohdistuisi avomerikalastukseen ja noin 20 prosenttia rannikkokalastukseen.

Ei kyllä voi ymmärtää, että mitkä muut perusteet tässä oikein on kuin pelkästään puhtaasti se, että halutaan säästää. Yhdyn tässä kollegojen toiveisiin, että tämän asian kohdalla kyllä olisi ollut tärkeää, että täällä olisi ollut vastuuministeri huutoonsa vastaamassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloilte vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista sekä laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain 25 §:n ja maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 180/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.03 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on maatalouden budjettiriihessä sovitun kriisipaketin osanen. Tällä esityksellä on tarkoitus saada helpotusta kaikkein pahimmassa rahoituskriisissä olevien tilojen ongelmiin, ja näitä tiloja on arvioitu olevan noin 3 000. Ministeri Tiilikaisen nimittämä maatalojen rahoitusryhmä esitti jo toukokuun lopussa 70 prosentin valtiontakauksen myöntämistä 230 miljoonan euron maksuvalmiusluotoille, jotka myönnettäisiin pankkien varoista. 30 prosenttia täytyisi siis olla ihan omaa vakuutta tämän valtiontakauksen lisäksi, ja tämä valtiontakaus rahoitettaisiin Maatilatalouden kehittämisrahastosta. Järjestely koskisi tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa olevia maatalousyrittäjiä, joilla on kuitenkin edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Luoton enimmäismäärä yrittäjää kohden ei olisi suuren suuri, se olisi 110 000 euroa, josta valtiontakauksen saisi 70 prosenttia eli 77 000 euroa. Moni viljelijä on myös käyttänyt korkotukia valtionlainojen kaikki viisi lyhennysvapaavuotta sekä valtionlainojen viisi korkovapaavuotta. Tarkoitus on nostaa näiden enimmäismäärä

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

tuosta viidestä kahdeksaan, mikä myös on rahoitusvaikeuksissa oleville tiloille hyvin ter-
vetullut uudistus.

17.05 Lasse Hautala kesk: Arvoisa herra puhemies! Me kaikki tiedämme, että maatalous on suurissa kannattavuusongelmissa. Kuluneen vuoden aikana maataloutta on käsitelty tässäkin salissa hyvin laajasti, muun muassa opposition välikysymyksen kautta, ja maatalouden pelastusoperaatioilla tuntuu olevan tässä salissa varsin vankkumaton tuki.

Nyt hallitus on tehnyt kriisipakettiehdotuksen, josta yksi osa on tämä valtiontakauksien myöntäminen. Meillä on arvioitu, että on noin 2 000—3 000 maatilaa, jotka ovat maksu-
valmiusongelmissa, ja toivotaan, että tästä saadaan myöskin sitten pelastusta siihen tilanteeseen.

Lisäksi tässä lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi sekä korkotuki- että valtionlainojen lyhennyksien lykkäämistä siten, että tulisi lyhennysten lykkäyksiin lisävuosia ja samoin myöskin sitten korkovapaita vuosia.

Maatalouden osalla tosiaan on markkinahäiriö, joka pitkälti johtuu Venäjän asettamien vastapakotteitten vaikutuksista Suomen vientiin, erityisesti maidon vientiin, mutta myöskin sitten näistä vastapakotteista on aiheutunut tilanne läntisessä Euroopassa, joka on aiheuttanut monien tuoteryhmien osalta ylituotannon ja siten estänyt tuottajahintojen nousun. Siksi on tärkeää, että tehdään kriisipaketti, jolla sitten pyritään tätä tilannetta korjaamaan. Toivotaan, että tämä lakiehdotus saadaan mahdollisimman nopeasti käyttöön.

17.07 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Hautala tuossa edellä totesi, oppositio todellakin kristillisdemokraattien johdolla teki välikysymyksen viime keväänä tästä maatalouden tilanteesta ja siitä, millä tavalla hallitus pystyy vastaamaan siihen. On totta, että nämä syyt, jotka ovat aiheuttaneet maatalouden kriisiytymisen, eivät sinällensä ole hallituksen syytä. Sieltä taustalta löytyvät nämä pakotteet, sieltä löytyy tuottajahintojen pidempiaikainen lasku, sieltä löytyy maitokiintiöiden purkaminen — kaikki nämä yhdessä ovat aiheuttaneet sen, että erityisesti juuri maitotilat ovat olleet niitä, jotka ovat kärsineet.

Tuolla Itä-Suomessa kotiseudullani kyllä se on hälyttävää, kun siellä on jouduttu kolmessa kunnassa jakamaan ruokakuponkeja maatalousyrittäjille, koska tilanne on mennyt niin kriisiytyneeksi, ja Savon Voima kertoi viime kesänä, että noin kymmenkunta tilaa on joutunut siihen tilanteeseen, että sähköt on jouduttu maksamattomien laskujen takia katkaisemaan, ja siinä mielessä täytyy sanoa, että tämä oli se vihonviimeinen hetki tulla sitten apuun näitten viljelijöitten kohdalla.

On tärkeätä, että sekä näitä maksuvapaita vuosia saadaan lisää että myöskin sitten valtiontakauksen määrä lisääntyy. Totta kai tämmöisessä tilanteessa täytyy sitten myös poh-
tia sitä pidemmän aikavälin ratkaisua, mutta ehdottomasti kriisipaketti on tarpeellinen, ja toivotaan vain, että tämä ei osalla tiloista nyt tule jo liian myöhään.

17.09 Thomas Blomqvist r: Arvoisa puhemies! Minustakin tämä on hyvä ehdotus. Tosin se tietysti auttaa ainoastaan rajoitettua osaa viljelijöistä, ja sekin apu on aika pieni, mutta kuitenkin tulee todella tarpeeseen. Minäkin toivon, aivan kuten edustaja Hautala tässä, että myös tämä saadaan käsittelyyn nopeasti, jotta tämä apu sitten aikanaan heille, jotka ovat oikeutettuja, tulee mahdollisimman nopeasti.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Herr talman! Jag skulle också ha velat framföra en sådan synpunkt att också landskapet Åland borde kunna komma i fråga. Också där lider jordbruket av lönsamhetsproblem, och på Åland kunde till exempel Jordbruksbyrån ta den roll som NTM-centralerna har här på fastlandet.

Arvoisa puhemies! Lopuksi. Tämä kriisipaketti on hyvä asia. Todellakin, maataloudella on tällä hetkellä todella suuria taloudellisia vaikeuksia, ongelmia. Tämä ei tule riittämään, mutta tämä on tietysti hyvä alku.

17.10 Lasse Hautala kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Essayah tuossa äsken totesi näistä maitokiintiön puruista, niin haluan tässä yhteydessä muistuttaa siitä, että Euroopan unionissa maitokiintiöjärjestelmästä luopuminen linjattiin jo noin 10 vuotta sitten. Euroopan unioni näki tämän tilanteen myöskin maidontuotannon osalta jo tässä, mihin tämä on menossa, ja oli valitettavaa, että EU ei perunut tätä linjausta vaan antoi sen tapahtua. Tämä on lisännyt sitä markkinahäiriötilannetta Euroopassa, elikkä esimerkiksi Irlanti on lisännyt tämän vuoden tammi—maaliskuun välisenä aikana maidontuotantoa 34 prosenttia ja monissa muissa Keski-Euroopan maissa maidontuotannon lisääntyminen on ollut noin 10 prosentin luokkaa, eli niiden maidontuotannon lisäys maakohtaisesti on ollut jopa suurempi kuin Suomen koko maidontuotanto. Tämä on painanut maidon hintaa Euroopassa todella alhaiselle tasolle. Monissa unionin jäsenmaissa maidon litrahinta tällä hetkellä on 20—25 sentin luokkaa. Onneksi Suomessa meijerit ovat kyenneet maksamaan vielä noin 35—40 sentin litrahintaa. Mutta sen johdosta: kuten huomaamme, Euroopan unionin toimenpiteet maatalouden kriisin helpottamiseksi ovat olleet varsin rajallisia, ja siksi on äärimmäisen tärkeää, että me myöskin kotimaisilla toimenpiteillä tätä olemme helpottamassa.

17.12 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Hautalan kanssa justiin muisteltiin, miten se meni, ja aivan oikein edustaja Hautala täällä totesi, että nämä linjaukset tehtiin kyllä jo hyvissä ajoin, mutta muistan, että oman meppikauteni aikana se lopullinen päätös aiheesta tehtiin, ja kyllä suomalaiset mepit siellä aika lailla yhtenä rintamana olivat vastustamassa ja kertomassa ne huolet, mitä tämä kiintiöitten poistaminen tarkoittaa sitten todellisuudessa. Aivan niin kuin edustaja Hautala toi esille, siellä on maita, Irlanti ja Ranska esimerkiksi, jotka ovat tässä tilanteessa pystyneet lisäämään sitä maidontuotantoa. Toki niissäkin maissa on tyytymättömiä tuottajia. Siinä mielessä on tietysti monien ikävien yhteensattumien summa, että sitten vielä tämä pakoteasia sattui tähän samaan sumaan, kun nämä kiintiöitten poistamiset alkoivat toden teolla näkyä siinä markkinatilanteessa. Siinä mielessä kyllä olisi tietenkin toivonut, että EU:n puoleltakin olisi ollut vähän suurempi se kädenojennus sitten tässä tilanteessa juuri näille viljelijöille ja tuottajille, jotka tästä pakotetilanteesta ovat joutuneet erityisesti kärsimään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rautatielain 4 ja 57 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 181/2016 vp

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 182/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.14 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muutosesitys liittyy myös tuohon budjettiriihessä sovittuun maatalouden kriisipakettiin. Kotieläintaloudessa tapahtuu paljon rakennekehitystä, suomeksi sanottuna tuotannon lopettamista, muun muassa tämän heikentyneen tulokehityksen vuoksi. Nyt sitten tuossa kriisipaketissa päätettiin, että näitä lomitushennoista säästyneitä varoja käytetään ensi vuonna, jota tämä esitys koskee, lomituskasujen alentamiseen ja sijaispukasujen alentamiseen. On erinomaista, että maatalous saa pitää näitä varoja, jotka nyt on ohjattu tuohon lomitustoimintaan mutta jotka sitten tästä rakennekehityksestä johtuen voidaan nyt ohjata alennukseen.

17.15 Lasse Hautala kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä maatalousyrittäjien lomituspukelulain väliaikainen muuttaminen on osa maatalouden kriisipakettia ja tulee todella tarpeeseen. Me äskeisessä keskustelussa jo totesimme maatalouden kannattavuuden heikentyneen, ja se vääjäämättä on heijastunut myöskin sitten viljelijöiden jaksamiseen. Nyt kun tilakoko on kasvanut ja viljelijöiden kotieläintilojen määrä on vähentynyt, niin kuluvana vuonna lomituksesta on säästynyt varoja, joilla tätä voidaan nyt sitten rahoittaa. Toki kovin suurta euromääräistä muutosta tällä ei kyetä aikaansaamaan. Tällä hetkellä sijaisavun käyttöhinta on noin 13,5 euroa tunnilta, ja tämän lakiehdotuksen hyväksymisen jälkeen se alenee 1,5 eurolla eliikkä 12 euroon.

Maatalouden kannattavuuden heikentyminen on vienyt viljelijöiden jaksamisen ääri-ajoille, ja eri puolilta Suomea on jo tullut viestejä siitä, että viljelijät ovat jättäneet sijaisapua käyttämättä ja menneet sitten sairaana töihin, mikä heidän jaksamistaan on olennaisesti heikentänyt. Toivotaan niin, että tällä lakiehdotuksella voidaan viljelijöiden jaksamista-kin helpottaa ja lähteä siitä, että kenenkään ei tarvitse mennä sairaana töihin.

17.17 Elsi Katainen kesk: Arvoisa puhemies! Ensi vuonnahan yrittäjien tuloihin sidottua laskennallista sijaisavun tuntimaksua alennetaan kuitenkin 31 prosentilla, euromääräisesti ei suuri mutta suhteellisesti kyllä, ja tuntihinta alenisi nykyisestä 13,50 eurosta 12 euroon. Sijaisapu on sillä tavalla tärkeä, että kuitenkin sijaisavusta noin 95 prosenttia käytetään työkyvyttömyystilanteissa tai äitiyslomilla tai muilla perhelomilla. Perhevapaat ovat siis

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

ihan merkittävä jaksamista helpottava olennainen elementti, kun puhutaan viljelijöitten jaksamisesta, johon nämä kannattavuusongelmat tietysti aivan saumattomasti liittyvät, kuten myös siihen, että viljelijän työ tunnetusti on äärimmäisen sitovaa, oli vuorokaudenajasta tai mistä tahansa vuodenajasta kysymys.

Maatiloilla jää kuitenkin äitiyslomia ja vanhempainlomia pitämättä. Sairaana työskennellään edelleenkin tästä sijaisapusysteemistä huolimatta, kun sijaisavun lomittajaa ei ole varaa palkata. Onkin hyvä, että varallaolon ja valvontakäynnin maksujen poistaminen mataltaisi edelleenkin näitten palvelujen käyttöä, ja se olisikin toivottavaa.

On selvä, että maksutaso ei saisi missään nimessä muodostua esteeksi näiden palveluiden käytölle, ja onkin esitetty myöskin uudenlaisia palvelusetelityyppisiä muotoja, jotka voisi kohdentaa muuhunkin kuin pelkästään tilan puolen töihin. Sitä voisi käyttää muun muassa siivousapuun ja tällä tavalla myöskin sitten laajentaa, monipuolistaa maaseudun muutakin yritystoimintaa.

17.19 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Silloin, jos hallitukselle voi antaa kiitosta, niin silloin se täytyy julki sanoa. Tässä kohdassa täytyy antaa kiitosta sen takia, että tässä nyt on tosiaan kiinnitetty tärkeään asiaan huomiota. Minuun on otettu paljon yhteyttä sen takia, että ei ole varaa palkata lomittajia, että pitäisi saada jonkinnäköistä apua siihen, kun ei kerta kaikkiaan jaksakaan painaa siinä kovassa paineessa, mikä meillä on nyt viime aikoina ollut, koska rahat eivät tulleet tarpeeksi ajoissa, mikä sekin on sentään aika kummallista tänä aikana, milloin miehet käyvät jopa kuussa, että ei rahoja saada siirrettyä pankkilitiltä toiselle. Käsittämätön asia.

Mutta toinen ongelma saattaa olla myöskin se, mitä on sanottu, että ei ole lomittajia. Se on myöskin yksi. Kun me olemme täällä puhuneet aikuiskoulutuksesta ja kouluttamisesta niille aloille, missä tarvittaisiin ihmisiä, niin siellä on myöskin yksi ala, missä tarvittaisiin ihmisiä. Sen lisäksi lomituksesta aiheutuviista kuluista, mitä tuottajille tulee, täytyy ottaa huomioon, että kaikkiaan vaikuttaa tuottajahintoihin, ja meillä Suomessa on todella alhaiset tuottajahinnat siihen nähden, mitkä ovat myyntihinnat ja mitkä ovat välikäsien voitot siinä välissä. Juuri sen asian takia erittäin paljon kiitoksia hallitukselle siitä, että ovat kiinnittäneet huomioita siihen, että Suomen maaseutu täytyy pystyä pitämään elävänä ja Suomen viljelijät täytyy pystyä pitämään leivän syrjässä kiinni niin hyvin, että sitä leipää riittää muillekin kuin omalle perheelle, ihan vietäväksi sieltä tilalta ulos, ja jotta pystytään sitä kautta myös kouluttamaan ne omat jälkeläiset. Sen verran täytyy viitata vähän tuohon aikaisempaan, mitä tänään on puhuttu.

17.21 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan myös osaltani kiittää hallitusta tästä esityksestä. Tällä on hyvinkin moninaisia vaikutuksia. Tietenkin kaikkein tärkeintä tässä esityksessä on se, että meidän maatilayrittäjät pystyisivät paremmin huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan ja jaksamisestaan ja käyttäisivät nyt näitä lomituspalveluja enemmän kuin tähän mennessä ovat käyttäneet.

Tällä on myös vaikutusta muun muassa eläinten hyvinvointiin. Olen ollut paljon tekemisissä eläinsuojeluihmisten kanssa ja myös eläinlääkäreiden kanssa, jotka tekevät näitä valvontakäyntejä. He ovat kantaneet suurta huolta siitä, kun on näkynyt, että perheessä on väsymistä, uupumista, ja heillä ei ole edellytyksiä puuttua tähän, niin että toivoisi, että myös tämä sitten tukisi sitä ajatusta, että meidän eläinlääkärit, valvontaeläinlääkärit, meidän lomituspäijestelmä, meidän terveydenhuolto yhdessä tukisivat näitten maatilayrittäji-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

en jaksamista ja hyvinvointia ja sitä kautta myös sitten vahvistaisivat tietenkin elinkeinoa, mutta myös eläinten hyvinvointia. Elikkä jos tämä hyvin hoituu, niin tässä esityksessä voitavat kaikki.

17.22 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on nähtävä ennen kaikkea tämänmöisenä periaatteellisena kädenojennuksena maatalousyrittäjille tässä vaikeassa tilanteessa ja nimenomaan sitä kautta, että yrittäjän omaa jaksamista halutaan tukea. 1,5 euron alennus tuntihinnasta ei ole suuren suuri, ja täytyy sanoa, että se syykin, että tämä pystytään tekemään, on aika raadollinen eli se, että tiloja on lopetettu ja näitä lomituspäämäärärahoja on jäänyt käyttämättä tai sitten niitä yksinkertaisesti väsymiskiirteen takia ei enää ole jaksettu hakea. Siinä mielessä, kun sitä kautta tätä rahaa on saatu, eihän se hyvästä tilanteesta alalla missään nimessä kerro, mutta se on todellakin nähtävä osana tätä kriisipakettia ja sellaisena tärkeänä periaatteellisena kädenojennuksena.

Edustaja Tolppanen nosti minusta hyvän asian esille eli sen, miten tänä päivänä sitten saadaan ihmisiä tuonne lomituspäpuolelle. Omassakin kotikunnassani, täytyy sanoa, kyllä osa on tuolta Suomenlahden toiselta puolelta tulleita lomittajia, jotka huolehtivat sitten yläsavolaisen kunnan lomituspäpalveluista. Ei siinä mitään, meillä on vapaa liikkuvuus, ja jos työvoimaa ei löydy sitten omalta kylältä, niin hyvä, että sitä jostakin saadaan. Mutta tässä minun mielestäni pitäisi miettiä esimerkiksi sitä, millä tavalla nuorille, ammatilliseen koulutukseen suuntautuville nuorille, maatalousalasta kerrotaan ja millä tavalla rohkaitaan hakeutumaan alalle, jossa kuitenkin on paljon myöskin omaa vapautta ja mahdollisuus työskennellä eläinten kanssa ja monta sellaista asiaa, minkä voisi kuvitella tänä päivänä myöskin nuoria kiinnostavan. Mutta onko sitten osattu oikealla tavalla markkinoida sitä koulutusala?

17.24 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Hyvin usein valitettavasti silloin, jos on työvoimapula tässä maassa jollakin alalla, syynä ei niinkään ole se, ettei meillä olisi ihmisiä, jotka osaavat sitä työtä tehdä ja jotka jopa haluaisivatkin tehdä sitä työtä. Syynä on se, että palkka on yksinkertaisesti niin pieni, että sillä ei elä. Se on varmasti yksi asia, joka myöskin maaseudulla vaikeuttaa lomittajien saamista lomitustehtäviin. Tämä olisi semmoinen asia, mihin olisi hyvä kiinnittää huomiota. Toki sitä ei tässä salissa tehdä, mutta sen takia onkin hyvä, että nyt on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että tuottajat tarvitsevat apua, viljelijät ja karjankasvattajat tarvitsevat apua. Se on muuten erittäin tärkeä asia jo pelkästään sen takia, että meillä täytyy olla jonkinlainen omavaraisuus tässä maassa. Meidän on pidettävä meidän maaseudulla ihmisiä töissä. Meidän on saatava sieltä perunaa ja on saatava sieltä viljaa ja myöskin proteiinia, lihaa ja miksei kalaakin, mitä sieltä sitten saakin. Mutta erittäin tärkeä asia on se, että pystyisimme saamaan sinne tosiaan ammattitaitoista väkeä ja sellaisella palkalla, millä elää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työsuojeluun liittyvien arviointielimien hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2016 vp

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

17.26 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuotteita koskevien Euroopan unionin yhdenmukaistamissäädösten tarkoituksena on varmistaa, että tuote täyttää sitä koskevat olennaiset terveys- ja turvallisuusvaatimukset ja että se voidaan esteettä luovuttaa markkinoille ja käyttöön. Talouden toimijan, kuten valmistajan, on varmistettava ennen tuotteen markkinoille saattamista sen vaatimustenmukaisuus erilaisilla arviointimenettelyillä. Osassa arviointimenettelyjä, esimerkiksi EU-tyyppitarkastuksessa, on käytettävä ulkopuolisen, ilmoitetuksi laitokseksi hyväksytyn arviointielimen palveluja. Ilmoitetulla laitoksella tarkoitetaan jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion hyväksymää arviointielintä, jonka hyväksyminen perustuu Euroopan unionin tuotteita koskeviin yhdenmukaistamissäädöksiin.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsuojeluun liittyvien arviointielimien hyväksymisestä annettua lakia. Kyseisessä laissa säädetään koneiden, työvälineiden, henkilösuojainten ja muiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointipalveluja suorittavien elimien hyväksymisestä ilmoitetuiksi laitoksiksi. Nämä esitettävät muutokset johtuvat Euroopan unionin henkilönsuojaimia ja köysiratalaitteistoja koskevista asetuksista. Asetukset ovat lähtökohtaisesti suoraan sovellettavaa oikeutta eivätkä edellytä kansallisia täytäntöönpanotoimia. Nämä asetukset kuitenkin edellyttävät, että jäsenvaltion on nimettävä ilmoittamisesta vastaava viranomainen, jonka tehtävänä on hyväksyä nämä vaatimustenmukaisuuden arviointipalveluja suorittavat toimielimet toimimaan ilmoitettuna laitoksena, ilmoittaa hyväksymistään laitoksista Euroopan unionin komissiolle ja muille jäsenvaltioille sekä valvoa näitä laitoksia. Tarkoituksena olisi, että toimivaltaista viranomaista koskevia lainsäädöksiä sovellettaisiin edelleen mutta arviointielimen hyväksymisen edellytyksiin ja toimintaan sovellettaisiin suoraan henkilönsuojain- ja köysiratalaitteistoasetusta. Hallituksen esityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö toimisi edelleen hyväksymisestä ja ilmoittamisesta vastaavana viranomaisena.

Tällä hetkellä henkilönsuojaindirektiivin tarkoittamaksi ilmoitetuksi laitokseksi on hyväksytty Työterveyslaitos ja köysiratalaitteistodirektiivin tarkoittamaksi ilmoitetuksi laitokseksi Inspecta Tarkastus Oy. Ne joutuvat hakemaan henkilönsuojaimia ja köysiratalaitteistoja koskevien asetusten mukaiseksi ilmoitetuksi laitokseksi, jos ne haluavat jatkaa toimintaansa tällaisena ilmoitettuna laitoksena. Arviointielimen hyväksymisen edellytykset osoitetaan ensisijaisesti akkreditoinnilla. Henkilönsuojaimia ja köysiratalaitteistoja koskevien EU-asetusten vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten ilmoittamista koskevia säännöksiä sovelletaan 21.10.2016 alkaen. Tämän vuoksi laki ehdotetaan tulemaan voimaan 21.10. tai mahdollisimman pian tämän jälkeen. Voimaantulo- ja siirtymäsäännöksillä varmistettaisiin, että ilmoitetuksi laitokseksi jo hyväksytty arviointielin voisi jatkaa toimintaansa keskeytyksettä.

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun aikana on tehty yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön, FINAS-akkreditointiyksikön, Työterveys-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

laitoksen ja Inspecta Tarkastus Oy:n kanssa. Esitys on käsitelty ja hyväksytty kolmikantaisessa työturvallisuussäännöksiä valmistelevassa neuvottelukunnassa.

17.29 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että meille aika paljon tulee tämäntyyppistä lainsäädäntöä, että me joudumme omaa lainsäädäntöämme muuttamaan vastaamaan EU-direktiiviä tai sitten EU-asetusta, niin kuin tässä tapauksessa. Sinällensä voisi sanoa, että nämä ovat hyvin teknisluontoisia nämä muutokset, mitä tässä ollaan tekemässä. Joskus tulee kyllä sellainen ajatus, että kyllä tässä aika paljon ministeriöitäkin työllistetään sitten näillä pienillä muutoksilla. Niin kuin tässä ministeri edellä kuvasi, niin eihän tässä varsinaisesti mikään oikeasti muutu, mutta asiat pitää nyt vain lainsäädäntöön kirjata tämän asetuksen pohjalta ikään kuin uudelleen. Ei muuta kuin onnea ja menestystä. Tuskinpa valiokunnassakaan tähän suurta vastustusta löytyy.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä laiksi lääkelain 57 b ja 102 §:n ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 22 ja 23 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 184/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.30 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsiteltäväksi annetun hallituksen esityksen tarkoituksena on täydentää vuoden 2016 alusta toteutettuja lääkekorvaussäästöjä 134 miljoonan euron edestä vuoden 2017 alusta. Esityksessä lääkekorvaussäästöt ehdotetaan toteutettavaksi toimenpidekokonaisuudella, joka koostuu laajasti eri toimenpiteistä ja kohdistuu pääosin lääkealan toimijoihin. Ehdotukset ehdotetaan toteutettavaksi muuttamalla mainittuja lakeja. Lisäksi osana säästöjen edellyttämää toimenpidekokonaisuutta ehdotetaan otettavaksi huomioon myös ne uudistukset, jotka toteutetaan asetusmuutoksina tai joiden toteuttaminen ei vaadi lainsäädäntömuutoksia mutta jotka osaltaan tuovat säästöjä lääkekorvausjärjestelmään.

Ehdotetulla mallilla säästöt arvioidaan saatavan kootuksi keinoin, jotka ovat terveys- ja lääkepoliittisesti perusteltuja ja joilla saataisiin edistettyä lääkkeiden hintakilpailua, vähennetyksi lääkehävikkiä ja edistetyksi rationaalista lääkehoitoa. Keinoja on kartoittanut selvityshenkilö, professori Heikki Ruskoaho, antamassaan raportissa.

Esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuslaissa hintakilpailun lisäämiseksi säädettäisiin ensimmäisen lääkekorvausjärjestelmään tulevan biosimilaarin tukkuhinnan määräytymisestä sekä vastaavien biologisten alkuperäisvalmisteiden tukkuhinnan kohtuullisuuden

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

uudelleenarvioinnista. Vastaavasti tarkistettaisiin säännöksiä alkuperäisvalmisteiden tukukuhinnan uudelleenarvioinnista, kun korvausjärjestelmään tulee uusi rinnakkaisvalmiste. Hintakilpailun lisäämiseksi viitehintajärjestelmää ehdotetaan laajennettavaksi rinnakkaisuontu- ja rinnakkaisjakeluvalmisteisiin säilyttäen valmisteet kuitenkin hinnan vahvistuksen piirissä sekä kavennettavaksi lääkelaissa säädettyä hintaputkea.

Lääkejätteen vähentämiseksi ja rationaalisen lääkehoidon edistämiseksi ehdotetaan tehtäväksi muutoksia sairausvakuutuslain mukaisesti korvattavien valmisteiden toimitusväleihin. Esityksessä ehdotetaan, että kalliiden lääkkeiden kerralla korvattava määrä rajataan yhden kuukauden tarvetta vastaavaksi. Peruskorvattavien lääkkeiden osalta edellytettäisiin, että edellinen lääke-erä olisi lähes kokonaan käytetty, ennen kuin uusi lääke-erä voidaan toimittaa korvattuna. Tältä osin käyttöön otettava menettely vastaisi erityiskorvattavien lääkkeiden korvaamisessa sovellettua käytäntöä.

Erityiskorvausjärjestelmää ehdotetaan tarkistettavaksi siirtämällä diabeteslääkkeistä muut kuin insuliini- ja insuliinivalmisteet alempaan erityiskorvausluokkaan. Insuliinihoito vaikutustavaltaan korvaavana hoitona säilyisi edelleen ylemmässä erityiskorvausluokassa kaikille diabetespotilaille. Muutos toteutettaisiin myöhemmin muuttamalla valtioneuvoston asetusta.

Lisäksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön uusi riskinjakomenettely, jolla mahdollistettaisiin uusien lääkkeiden hallittu käyttöönotto. Riskinjakomallista säädettäisiin sairausvakuutuslaissa, ja menettely tulisi osaksi korvattavuus- ja hinnanvahvistusmenettelyä. Menettelyä koskevat säännökset olisivat voimassa määräajan.

17.34 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on täydentää vuonna 2016 voimaan tulleita vuosittaisia lääkekorvaussäästöjä siten, että yhteensä 150 miljoonan euron lääkekorvaussäästöt tulevat voimaan ensi vuonna 2017. Lääkekorvaussäästöt ehdotetaan toteutettavaksi hyvillä ja vähemmän hyvillä toimenpiteillä. Hyviä toimenpiteitä ovat hintakilpailun edistäminen, lääkejätteen vähentäminen ja rationaalisen lääkehoidon edistäminen. Lisäksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön uusi riskinjakomenettely edistämään uusien ja innovatiivisten lääkkeiden markkinoille tuloa. Nämä ovat järkeviä ja hyviä tapoja tehostaa rahankäyttöä.

Sen sijaan väärä ja diabeetikoita kohtuuttomasti rankaiseva säästökeino on diabeteshoitoon käytettävien muiden kuin insuliinilääkkeiden erityiskorvattavuuden laskeminen 100 prosentista 65 prosenttiin. Aivan kuten Diabetesliitto on lausunut, lakiehdotus diabeteslääkkeiden korvaustason alentamisesta ei ole hyväksyttävä sosiaalisin, hoidollisin eikä edes taloudellisin perustein. Toteutuessaan esitys lisäisi terveyseroja jakamalla diabetesta sairastavat niihin, joilla on taloudelliset mahdollisuudet saada tarvitsemansa lääkehoito, ja niihin, jotka joutuvat karsimaan tarvitsemaansa hoitoa varattomuuden vuoksi. Insuliinihoito ei ole kaikille diabeetikoille paras hoitomuoto. On vaikeasti perusteltavissa, että korvattavuus lasketaan saman sairauden eri lääkehoidomuotojen välillä.

Nykyisen lainsäädännön mukaan erityiskorvattavuus perustuu sairauden vaikeuteen ja sen hoidossa tarvittavan lääkkeen välttämättömyyteen. Elintavat eivät sisälly lainsäädäntöön, mutta kuitenkin niillä nyt perustellaan tätä korvattavuuden alentamista. Mikäli elintapojen vaikutus otettaisiin korvauksen kriteeriksi, tulisi lääkekorvausjärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä muuttaa laajasti, sillä elintavoilla on vaikutusta erittäin moniin erilaisiin sairauksiin mutta toisaalta elintapojen vaikutus ja rooli sairaudessa on erilainen eri yksilöiden kohdalla. On muistettava, että tyypin 2 diabetes on erittäin voimakkaasti perinnöllinen

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

sairaus. Elintavat eivät ole kestävä perustelu sille, miksi omavastuuosuutta pitäisi diabetes-hoidon muun kuin insuliinihoidon kohdalla korottaa. On myös ongelmallista perustella diabeteksen lääkekorvausleikkausta elintavoilla, jos samaan aikaan ei lisätä eikä lisäresursoida diabeetikoille suunnattavaa elintapaohjausta.

Arvoisa puhemies! Lääkekorvausleikkaukset kohdentuvat nyt epäoikeudenmukaisella tavalla yhdelle potilasryhmälle, ja diabetesta sairastavan potilasryhmän sisällä niihin, joille insuliinilääkehoito ei ole paras mahdollinen. Jos lääkekorvaussäästöjä tehdään, ne pitäisi tehdä tarkastelemalla koko lääkekorvausjärjestelmää rationaalisesti ja yhdenvertaisesti. On myös huomattava, että nämä diabeteslääkkeiden korvattavuuden leikkaukset kohdentuvat pääosin ikäihmisiin. Ikäihmisiin, joiden kansaneläkettäkin leikataan. Ikäihmisiin, joiden terveydenhuollon asiakasmaksuja myös korotetaan. Erilaiset säästöt kasautuvat jo valmiiksi pienituloisille ikäihmisille. On pakko todeta, että nämä säästöt eivät kohdennu oikeudenmukaisesti eivätkä järkevästi.

Voi myös käydä niin, että tämä säästö ei lopulta ole mikään säästö. Voi käydä niin, että uusien ja kalliiden mutta helppokäyttöisten diabeteslääkkeiden sijaan joudutaan pienituloisia asiakkaita hoitamaan yhä enemmän täysin korvattavana säilyvällä insuliinilla. Samalla terveydenhuollon kokonaiskustannukset saattavat lisääntyä ylimääräisten hoitokäyntien ja ongelmien vuoksi. Kun lääkettä ei valita hoidollisin vaan taloudellisin perustein, seurauksena voi olla iso lisälasku puutteellisesta hoidosta aiheutuvien lisäsairauksien vuoksi.

Toivoisinkin, että valiokuntakäsittelyssä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta voisi tarkastella uudelleen tätä lakiesitystä tämän diabeteshoidon korvattavuuden osalta.

17.38 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä esitetään muun muassa sitä, että kalliita, noin tuhat euroa kuukaudessa maksavia lääkkeitä saisi hakea vain kuukauden välein. Sama on kaikkien peruskorvattavien lääkkeiden osalta, että saisi vain kuukauden hakea kerrallaan. Tämä saattaa olla hyvä asia, jos pidetään huoli siitä, että kun näitä pienempiä erii ostetaan — kun lääkkeet ovat muutenkin kalliita — niin ne pysyvät samanhintaisina kuin silloin, jos ostettaisiin kolmen kuukauden lääkkeet yhtä aikaa. Meillä yleensä noissa lääkkeissä on semmoinen tilanne, että kun ostetaan isompia pakkauksia, niin silloin se tahtoo olla vähän halvempaa kuin jos ostetaan pienempiä pakkauksia. Sen lisäksi haluaisin, että arvon ministeri ottaisi huomioon myös sen asian, että henkilöt, jotka tarvitsevat tällaisia lääkkeitä, ovat varmasti hyvin sairaita eivätkä voi olla ilman näitä lääkkeitä ja näissä tulee matkakustannuksia silloin, kun näitä lähdetään hakemaan apteekista. Varsinkin jos asutaan maaseudulla, niin matka saattaa olla pitkäkin, ja silloin pitäisi myöskin jollakin tavalla korvata myöskin tämä lääkkeen hakemisesta aiheutuva kustannus, koska muutoin se kohdistuu sellaisille ihmisille, joilla muutenkin on jo vaikeaa tämän vaikean sairauden takia ja erittäin kalliitten lääkkeiden takia, ja sen lisäksi saattaa vielä olla ikäkysymys siinä ja sitten pieni eläke.

Sen lisäksi haluaisin sanoa pari sanaa tästä diabetesasiasta, mistä edellinenkin puhuja äsken puhui. Nyt on niin, että kun näitten lääkkeitten korvattavuutta vähennetään, niin suurimmalle osalle se merkitsee 10—30 euron menetystä vuositasolla. Siitä voidaan ihan hyvällä syyllä sanoa, että se ei ole kovin paljoa, mutta 5 prosentille diabeetikoista se merkitsee 300:aa euroa. Tämä 5 prosenttia diabeetikoista tarkoittaa 16 000:ta ihmistä. Nämä 16 000 ihmistä ovat pääsääntöisesti ikäihmisiä, heillä on toisen asteen diabetes, saattaa olla itse aiheutettu mutta saattaa olla myöskin sukurasitteena, ja se on, kuulkaa, kaikkein nopeimmin kasvava kansantautimme tänä päivänä Suomessa. Diabeteksestä on sanottu, että

se on pahempi kuin syöpä. Kuinka niin, voidaan kysyä. Sen takia, että diabetes ei parane. Sitä voidaan hoitaa, sen kanssa voi elää, mutta se ei parane. Syövästä voi parantua. Diabetekseen sairastunut tarvitsee lääkkeensä koko ajan, ei pelkästään insuliinia. Mikäli henkilöllä ei ole varaa tähän 300 euron ylimääräiseen kustannukseen, jos diabetes jää hoitamatta, niin mitä tapahtuu? No, mitkä ovat mahdollisuuksia? Ensinnäkin sokeus: diabetes vaikuttaa näkökykyyn ja sokeuttaa ihmisiä. Diabetes vie jalat: tulee amputaatioita. Diabetes syö munuaiset: ihmiset joutuvat dialyysiin. Ja silloin kun joudutaan näihin systeemeihin, niin tie on aika pitkä, kivulias ja hankala loppuun saakka. Eli siellä sitten metabolisen oireyhtymän kautta melko varmasti tulee nimittäin sydän- ja verisuonisairauksia, ja sieltä ei enää sitten paluuta terveen ihmisen elämään ole.

Tämä on, arvoisa ministeri, sellainen asia, johon toivoisin, että kiinnittäisitte vielä huomiota näiden 5 prosentin kohdalla — heitä on 16 000 — että nyt ei kävisi niin, että kun säästetään, niin menee se kuuluisa lapsi sen pesuveden mukana. Dialyysi on kallis, sokeutuminen on kallista, amputaatiot ovat kalliita, sen jälkeen kun tarvitaan avustavaa henkilökuntaa koko ajan esimerkiksi vielä kotiin, ja varmasti laitoshoidoja tulee lisää. Se vasta maksaa paljon. Se maksaa paljon paljon enemmän kuin tämä säästö, mikä tässä tulee.

17.43 Antero Vartia vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus tavoittelee suuria lääkesäästöjä, ja tässä hallituksen esityksessä on viitehintajärjestelmään useita hyviä uudistuksia, jotka tulisi toteuttaa lääkesäästötavoitteesta riippumatta. Lainaan tässä suoraan THL:n lausuntoa: "Lakiluonnoksen selkeä puute on lukuisten käytettävissä olevien säästökeinojen jättäminen esitettyjen toimenpiteiden ulkopuolelle. Lääkesäästökorvausten terveydellisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukainen toimeenpano edellyttäisi huomattavasti laajemman keinovalikoiman käyttöönottoa." Lainaan edelleen THL:n lausuntoa: "Lakiesityksessä ei lainkaan huomioida voimassa olevan lääketaksan vaikutusta lääkkeiden vähittäismyyntihintoihin. Lukuisat kansainväliset lääkkeiden hintoja vertailevat tutkimukset osoittavat lääkkeiden tukkuhintojen olevan Suomessa eurooppalaista keskitasoa tai hieman sen alapuolella. Lääkkeiden vähittäismyyntihinnat ovat Suomessa kuitenkin huomattavasti verrokkimaita korkeammat. Lääkkeiden hintaero tärkeimpiin verrokkimaihin selittyy pääosin lääketaksan määrittämällä poikkeuksellisen korkeilla apteekkien myyntikatteilla." Tämä oli siis suoraan THL:n lausunnosta.

Jatkan lainaamalla kahden THL:n tutkijan lausuntoa, jossa he ottavat kantaa lääkemarkkinoihin ja sen avaamiseen: "Tehokkain tapa hillitä lääkemenojen kasvua on apteekkimarkkinoiden vapauttaminen. Apteekkimarkkinoita on kuitenkin säänneltävä tarkasti, jotta lääkemarkkinat säilyvät toimivina ja oikeudenmukaisina kaikille kansalaisille. Apteekkimarkkinoiden vapauttamisesta olisi merkittävää taloudellista ja kansanterveydellistä hyötyä. Kansainvälisten kokemusten perusteella apteekkimarkkinoiden vapauttamisen voi olettaa alentavan lääkkeiden vähittäismyyntihintoja 10—20 prosenttia. Suomessa aikaisemmin toteutettu nikotiinivalmisteiden myynnin vapauttaminen on alentanut vähittäismyyntihintoja noin 15 prosenttia."

Syy, miksi lainaan tässä THL:ää, on se, että nämä lääkesäästöt ovat saavutettavissa huomattavasti oikeudenmukaisemmilla keinoilla. Kuten THL totesi, apteekkien marginaali on poikkeuksellisen suuri Suomessa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on todennut, että mitä enemmän yritysten, tässä tapauksessa apteekkien, toimintavapautta rajoitetaan niiden järjestäessä toimintojaan, sitä kustannustehottomammin apteekit toimivat. Samalla kustannustehottomuus on omiaan johtamaan tarpeettoman kalliisiin lääkkeiden hintoihin. Ap-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

teekkien toimiessa tehokkaammin ne eivät tarvitse niin suurta valtion sääntelemää katetta vaan apteekkien katteita ja lääkkeiden hintoja voitaisiin laskea.

Jyväskylän yliopiston professori Ari Hyytinen on arvioinut, että apteekkeille maksettava vuotuinen tulonsiirto kuluttajien ja veronmaksajien toimesta on noin 90—100 miljoonaa euroa. Tämä on siis ylimääräistä, mitä maksamme apteekkeille. Myös Kelan pääjohtaja, entinen sosiaali- ja terveysministeri, Liisa Hyssälä on muuttanut mielipidettään ja esittää nykyisin, että meidän tulisi selvittää eri vaihtoehdot, miten lääkkeiden myynnin voisi avata kilpailulle.

Näille lääkesäästöille on olemassa hyvin oikeudenmukainen vaihtoehto, ja se on apteekkimarkkinoiden kilpailun avaaminen, jossa lääketurvallisuudesta ei tarvitse tinkiä ollenkaan. Kysymys on siitä, että viranomaisen ei enää määrittäisi, kuinka monta apteekkia tarvitaan, missä apteekit toimivat, keitä nämä apteekkarit ovat, jotka luvan saavat, ja erityisesti siitä, että lääkkeiden kiinteä hinta olisi kattohinta. Kriteerit apteekin perustamiselle säilyisivät ennallaan.

Tällä olisi selkeitä kansanterveydellisiä hyötyjä, sillä on paljon todisteita siitä, että lääkkeiden hinta estää monia ostamasta tarvitsemiaan lääkkeitä. Jos saamme tällä painettua lääkkeiden hintaa alas, on se myös oikeudenmukaisuuskysymys. Kela käyttää vuosittain noin 1,4 miljardia lääkekorvauksiin, ja nämä ovat kasvamassa. Jos nämä esimerkiksi THL:n tutkijoiden esittämät prosentit voisivat toteutua, olisi lääkesäästö vielä paljon enemmän kuin tämä professori Hyytisen esittämä 90—100 miljoonaa.

17.48 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on sinällensä ihan kannatettavia keinoja lääkekorvaussäästöjen saamiseksi, erityisesti hintakilpailun lisääminen ja myöskin lääkejätteen vähentäminen sekä rationaalisen lääkehoidon edistäminen. Mutta niin kuin täällä muutama kollega on tarttunut, niin tämä niin sanottu erityiskorvausjärjestelmän tarkistaminen, joka tarkoittaa siis diabeteslääkkeitten korvauksen alentamista, ei ikävä kyllä ole se tapa, mitä kristillisdemokraatit kannattavat.

Jos katsoo kokonaisuudessaan tuota lääkekorvausmenojen vähentämisen summaa vuoden 2017 alusta valtion budjetissa, niin se on peräti 134 miljoonaa euroa, josta valtionosuus on noin 60 miljoonaa euroa, ja täytyy huomioida se, että näitä lääkekorvauksia on leikattu jo moneen kertaan tällä kuluvalle hallituskaudella ja näitten lääkemenojen omavastuuosuuksien kasvattaminen on useimmiten suora leikkaus iäkkäämpien ihmisten ja siten myöskin paljon sairastavien, jo ennestään heikosta toimeentulosta kärsivien ihmisten tilanteeseen. Yleensä nämä leikkaukset kohdistuvat todellakin jo ennestään kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin, ja kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää näitä leikkauksia kohtuuttomina, ja tulemmekin tuossa vaihtoehtobudjetin esittelyssä kyllä sitten myöskin tuomaan oman esityksemme tältä osin.

Mutta tästä lääkejätteen vähentämisestä, mikä tässä esityksessä on sisällä, kyllä voi todeta, että on äärimmäisen hyvä, että tähän ollaan puuttumassa. Ja vaikka edustaja Vartia aika madonluvut luki apteekkitoiminnalle Suomessa, täytyy kuitenkin huomioida, että tässä apteekit ovat olleet yhdessä kyllä tekemässä hyvää työtä ja miettineet niitä keinoja, millä, esimerkiksi juuri näitä lääkepakkausten kokoja säätelemällä, erityisesti vanhojen ihmisten kohdalla (Puhemies koputtaa) turhia lääkkeitä ja lääkejätteitä voitaisiin vähentää.

17.50 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! On helppo yhtyä näihin edellisiin puheenvuoroihin, joita täällä on nyt pidetty. Tietenkin on erittäin harmillista se, että nyt näitä

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

säästöjä tullaan tekemään jälleen sairailta ihmisiltä, iäkkäiltä ihmisiltä ja sitten vielä näitten osalta yhdeltä potilasryhmältä.

Tätä lääkekorvausjärjestelmää tulisi tarkastella kokonaisuutena. Olisin toivonut, että koko lääkejärjestelmään olisi ollut rohkeutta lähteä katsomaan muita kansainvälisiä malleja tai muita malleja, joissa varmistetaan jokaiselle ihmiselle ja varsinkin niille ihmisille, jotka käyttävät paljon lääkkeitä ja jotka ovat pienituloisia, mahdollisuus hoitaa itseään, ja tähän kokonaisuuteen liittyy tietysti myös lääkeshoidon suunnittelu osana terveydenhoitoa.

Tämä on myös siltä osin todella huolestuttavaa, että hallitus on tällä kaudella jo nostanut lääkkeiden omavastuuta 50 euroon, lääkekohtaista omavastuuta on korotettu 3 eurosta 4,50 euroon, vuosiomavastuun ylityksen jälkeistä omavastuuta on korotettu 2,50 euroon, sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuja on korotettu 30 prosenttia, matkakorvausten omavastuuta on nostettu, ja nyt hallitus kohdentaa jälleen samalle väestöryhmälle näitä lääkekorvauksiin liittyviä korotuksia. Sitten tietenkään tässä ei voi olla mainitsematta sitä, kuten on todettu, että hyvin hoidettu diabetes on halvin diabetes, ja nyt sitten, kuten täällä on todettu, tämän kakkostyyppin diabeteksen suurin riski on se, että hoitamattomana sille tulee liitännäissairauksia, joiden kustannukset yhteiskunnalle ovat moninkertaiset. (Puhemies koputtaa) — Arvoisa puhemies, tulen sinne. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle.)

Arvoisa herra puhemies! Jatkan muutamalla asialla vielä täällä. — Kuten totesin, niin hoitamattomana diabetes on yhteiskunnalle erittäin kallis ja varsinkin se, jos diabeteksen yhteyteen tulee liitännäissairauksia, joidenka kustannukset ovat moninkertaiset verrattuna diabetekseen. Olen ollut eduskunnan diabetesryhmässä, ja siellä me arvioimme muutama vuosi sitten, että pelkästään diabeteksestä aiheutuvat sairaanhoitokustannukset olisivat 1,35 miljardia euroa, ja siltä osin kyse on erittäin isosta kansansairaudesta, ja meidän pitäisi panostaa ennen kaikkea tämän diabeteksen kokonaisvaltaiseen ennaltaehkäisyyn ja sitä kautta entistä tehokkaampaan hoitoon ja sitä kautta myös sitten saada luonnollisella tavalla niitä säästöjä eikä tällaisella mekaanisella tavalla, joka nyt kakkostyyppin diabetespotilaille kohdistetaan.

Kuten täällä on todettu, kakkostyyppin diabetes on voimakkaasti perinnöllinen sairaus, vaikka sitä voidaan myös ennalta ehkäistä ja helpottaa jollakin tavalla elintavoilla, ja sitä kautta on ohjaus ja neuvonta erittäin tärkeää.

Tämä myös kohdistuu ikääntyviin ihmisiin. Yli puolet kakkostyyppin diabetespotilaista on yli 65-vuotiaita, eliikkä nyt jos mietitään näitä kaikkia säästöjä, jotka hallitus on kohdistanut ikääntyville ihmisille, sairaille ihmisille, niin taas jälleen kerran näiden kakkostyyppin diabetespotilaitten kohdalla tämä kohdistuu yli 65-vuotiaisiin pääsääntöisesti.

Myönteistä — täytyy sanoa, kuten täällä on jo aikaisemminkin todettu — on se, että hallitus pyrkii vähentämään lääkejätettä ja edistämään rationaalista lääkeshoitoa. Täällä esitetään muun muassa sitä, että kalliita lääkkeitä korvattaisiin kerralla vain yhden kuukauden tarpeen verran. Mielestäni se on monellakin tapaa hyvä, varsinkin niissä tilanteissa, kun on kalliista lääkkeistä kyse ja kun katsotaan esimerkiksi syöpäpotilaalle uusia lääkkeitä, että katsotaan, sopiiko tämä lääke potilaalle vai ei. Näissä tilanteissa se on erittäin hyvä.

Nyt toivoisin, että ministeri antaisi ja meidän sosiaali- ja terveysvaliokunta antaisi selkeän viestin HILAlle, ettei tapahtuisi siten kuten täällä on pelätty, eliikkä niin, että jos ostaa pieniä pakkauksia, alkupakkauksia, että ne olisivat kalliimpia potilaille. Näin ei voi olla, vaan tämän kustannusrasitteen yleensäkin potilaille pitää olla yhdenvertainen: täytyy katsoa, ettei se, ostaako useamman pakkauksen vai ostaako pienemmän pakkauksen ja hakee kuukausittain, ole potilaalle sen kalliimpi.

17.55 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkauspolitiikan ehkä kaikkein epäoikeudenmukaisimpia kohteita ovat lääkekorvauksiin tehtävät leikkaukset, jotka ovat tässä nyt käsittelyssä. Minusta olisi inhimillistä, että lääkekorvausjärjestelmä turvaisi ennen kaikkea paljon sairastavien ja pienituloisten mahdollisuudet saada riittävää lääkehoitoa, mutta tämä hallitus on näköjään toista mieltä.

Tässä on keskustelun aikana jo todettukin, että jos diabetesta ei hoideta asianmukaisesti, niin diabeetikoita uhkaavat monet vakavat liitännäissairaudet, kuten munuaissairaudet dialyysineen, infarktit, hermovauriot, amputaatiot, sokeutumiset ja niin edelleen. Onko hallituksessa arvioitu, tuovatko nämä leikkaukset nyt säästöjä vai lisäävätkö ne tulevaisuudessa kustannuksia näiden liitännäissairauksien mahdollisen lisääntymisen myötä? Diabeteksen lisäsairauksien hoito on jo entuudestaan terveydenhuollon suurimpia menoeriä.

Arvoisa puhemies! Kun ministeri on täällä salissa paikalla, olisin kysynyt tästä esityksestä, että nyt kun muut kuin insuliinivalmisteet siirretään alempaan korvausluokkaan, niin mistä tällainen valinta on tehty. Miksi näin on tehty? Kun ajatellaan esimerkiksi biologisia lääkkeitä, jotka otetaan käyttöön vasta siinä vaiheessa, kun hoitotasapainoa ei saavuteta perinteisillä lääkkeillä, niin tuntuu aika kohtuuttomalta, että tällaisessa tilanteessa palattaisiin sitten takaisin hoitoon, jolla ei välttämättä ole tätä tasapainoa aikaisemmin saavutettu.

17.57 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Tästä viimeisestä asiasta on hyvä jatkaa, koska olisin itsekkin kysynyt juuri tätä kysymystä, että nyt kun insuliinihoidolla on 100 prosentin korvattavuus ja näillä muilla sitten jatkossa ei ole, niin oletteko arvioineet sitä, miten tämä tulee ohjaamaan myös diabetespotilaiden lääkkeiden käyttöä. Tuleeko tämä käytännössä tarkoittamaan sitä, että meille tulee diabetespotilaita, jotka tulevat sitten käyttämään insuliinilääkehoitoa pelkästään sen takia, että sillä on 100 prosentin korvattavuus, vai miten tämä sitten tullaan jatkossa tekemään? Miten tästä huolehditaan, ettei näin tule käymään?

Sitten oikeastaan palaan siihen äsken käyttämäni puheenvuoroon, jonka käytin näistä matkakorvauksista. Nyt me edellytämme, että potilas käy hakemassa kuukausittain sitten ne tarvittavat lääkkeet, mikä monessa mielessä on ihan hyvä asia, mutta nyt sairausvakuutuslaki ei korvaa matkakorvauksia, jos tehdään näitä apteekkimatkoja. Nyt meillä on vaikeasti sairastavia ihmisiä, jotka liikkuvat sitten esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaisesti tai muuten liikkuvat, tarvitsevat esimerkiksi taksikuljetusta, jotta saavat sitten nämä tarvittavat lääkkeet, niin oletteko huomioineet tätä sairausvakuutuslaissa millään tavalla tai pohittaneet tätä millään tavalla, että miten huomioidaan sitten nämä pakolliset matkakulut apteekkeihin, että potilaat saavat nämä tarvittavat lääkkeet?

17.59 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta ja palautteesta.

Ensimmäisenä, edustaja Vartia, tämä apteekkijärjestelmä kelpaa minulle tällaisenaan, niin kuin hallitusohjelmassa on linjattu lääkesäästöineen. Keskustelua toki voidaan jatkaa, mutta minä en saanut hyvästä puheestanne täysin selvää siitä, miten tämä laskee reseptilääkkeiden hintaa ja miten säästää sairausvakuutuksesta. Mutta olen edelleen sillä kannalla, mitä olen sanonut aiemminkin, että kun on lääkkeitä myyntioikeus, on myös velvollisuus neuvontaan. Mutta kuten sanoin, jatketaan keskustelua.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Sitten, edustaja Sarkkinen, olen samaa mieltä monesta asiasta, mutta en aivan allekirjoita sitä, että nyt hallitus vetoaa tässä kakkostyyppin diabeteslääkesäästöissä nimenomaan elintasosairauteen. Kakkostyyppin diabeteslääkkeet säilyvät edelleen korvausluokassa, korvattavuudessa, ja se nyt rinnastetaan sitten sydän- ja verenpainelääkkeitten kanssa samalle viivalle.

Edustaja Tolppanen, puhuitte toisen asteen diabeteksestä, ilmeisesti tarkoittitte kakkostyyppin diabetesta. En ole lääkäri, mutta ymmärtääkseni, jos puhutaan — ja nyt korjatkaa, jos tässä ymmärsin tämän puheenne väärin — että jos diabeetikolla on jo näin vakavia liitännäissairauksia, retinopatiaa, on munuaisten vajaatoimintaa, niin sitä tuskin silloin hoidetaan enää sillä kakkostyyppin diabeteksella, vaan insuliineilla. Ja vaihdetaanko sitten insuliinihoitoon sen vuoksi, että se on 100-prosenttisesti korvattava, niin ymmärtääkseni sen perusteen tulee tietenkin olla lääketieteellinen, eli ei varmaan tällä järjestelmällä sitä ole tarkoitus päättää. Siitä sitten päättää lääkäri.

Mutta sitten siihen, mikä on noussut täällä, kun on puhuttu elintasosairauksista. Kiitos siitä. Minä ehdottomasti haluan edistää kaikkien sairauksien lääkkeetöntä hoitoa, ja minun mielestäni pitää olla mukana tätä rationaalista lääkehoitoa ja sen edistämistä, eli me puhumme ruokavaliosta, liikunnasta, elämäntavoista. Minä haluan tehdä kaikkeni tällaisten asioitten eteen, ja siihen kuuluu kyllä — oliko edustaja Pekonen tai Sarkkinen tai Kiljunen, ehkä kaikki puhuitte siitä — että täytyy olla ohjausta ja neuvontaa, ja kiitos tästä viestistä. Tämän haluan viedä eteenpäin.

Edustaja Kiljunen, on aina ilo kuunnella teidän rakentavia keskustelujanne, puheitanne. Tämä matkakorvausasia: en ole näinä vähinä ministeripäivinä tätä tässä yhteydessä tarkastellut, mutta tämä on siis aivan päivänselvä asia niille, jotka sieltä matkojen takaa tulevat ja on kenties muutenkin pienet tulot, korkeat lääkemenot, mutta tähän ei tällaista vastausta ole, että onko se ollut tarkastelussa.

Sitten täällä on tuotu näitä lukuja. Minulla näyttää olevan aivan samat luvut, minkä verran nämä mitään diabetesryhmää koskettavat. On niin, että suurimmalla osalla, 141 000:lla tämän laskelman mukaan, minkä olen saanut, se on 10 euroa. Sitten 66 000:lla se on 10—50 euroa ja niin edelleen. Varmaan puhumme suurin piirtein samoista luvuista.

Minulla ei ole mitään sitä vastaan, jos sosiaali- ja terveystieteiden tahon jotakin lausumia laittaa, kehittämistyötä, ja jos jossakin näitä säästöjä voidaan hakea muualta, mutta tietenkin vastuuministerinä olen sitoutunut siihen budjettiin, mikä sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueelle on annettu.

Lääkekatto säilyy edelleen ennallaan. Arvion mukaan siis 610 euroa vuonna 2016, joka laskee 605 euroon vuonna 2017. Eli kyllä se pohja säilyy vielä siellä ennallaan lääkekustannusten hillitsemiseksi.

Arvoisa puhemies! Vastasinko nyt tässä suurin piirtein kaikkiin kysymyksiin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, nyt on mahdollisuus vielä. Keskustelua jatketaan P-painikkeella.

18.04 Antero Vartia vihr: Arvoisa puhemies! Tämä järjestelmä on yksinkertaisuudessaan helppo tie saada lääkesäästöjä, ja joka on ymmärrettävä asia, on se, että jos itsehoitolääkkeiden osalta muutettaisiin kiinteä hinta kattohinnaksi, niin silloin mahdollisuus siihen, että apteekit kilpailisivat keskenään ja laskisivat hintoja, on olemassa. Tämä ehkä hieman monimutkaisempi asia, mistä tutkijat paljon puhuvat, liittyy siihen, että kun nykyisin

markkinoilla on ainoastaan pieniä toimijoita, ne toimivat vääjäämättä tehottomasti. Jos mahdollistetaan se, että yhdellä taholla voi olla useampia apteekkeja, toiminta tehostuu, ja se mahdollistaa sen, että yksittäisistä tapahtumista ja yksittäisistä myynneistä ei tarvitse saada yhtä suurta katetta ja toiminta on silti kannattavaa.

Tällä hetkellä apteekkimarkkina ei kilpaile ollenkaan, toisin kuin kaikki muut elinkeinoalat Suomessa, takseja lukuun ottamatta. Tällainen järjestelmä ei voi olla tehokas. Jos meillä olisi toimijoita, jotka pyörittävätkä useampaa apteekkia kerralla, heidän neuvotteluvoimansa pelkästään lääkkeiden sisäänostossa olisi niin paljon suurempi, että heillä olisi mahdollisuus painaa sisäänostohintaa, mikä mahdollistaisi sitten taas hintalautakunnan osalta myös sen, että ulosmyyntihintoja voitaisiin laskea. Hyvänä esimerkkinä tässä oli tämä THL:n tutkijoiden käyttämä esimerkki Nicorettestä: Kun se siirtyi päivittäistavara-kauppaan — mikä on erillinen keskustelu — niin sen hinta laski 15 prosenttia, vaikka tuote on sama. Tämä hinta laski sen takia, että päivittäistavarakaupan neuvotteluvoima on niin paljon suurempi, että se saa ostettua nämä tuotteet edullisemmin sisään. Jos markkinoilla on useampi toimija, jotka kilpailevat näistä asiakkaista keskenään, yksi merkittävimmistä kilpailukeinoista on se, että voidaan myydä lääkkeet halvemmalla kuin muut apteekit, (Puhemies koputtaa) ja sen vuoksi niillä on myös paine painaa hintoja alaspäin.

18.06 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Nämä lääkkeiden korvattavuustasot määritellään asetuksella sairauden vaikeuden mukaan, ja sitä myötä diabetes on ollut tässä ylemmässä korvausluokassa. Diabetes ei kyllä varmaan näiden säästötavoitteiden vuoksi muutu yhtään sen helpommaksi sairaudeksi, eli on vaikea tätä perustetta nähdä ja vaikea nähdä perustetta myös siinä mielessä, että osa diabeteshoidosta jää korkeampaan korvattavuusluokkaan ja osa menee tähän matalampaan korvattavuusluokkaan. Kun eri ihmisille sopivat erilaiset lääkkeet — toisille sopii insuliini, toisille sopivat toisenlaiset lääkehoidot — niin kyllä on erikoinen tämä perustelu siitä, että se rinnastetaan täysin tämän muun kuin insuliinihoidon osalta sydän- ja verisuonitauteihin. Että kyllähän tämä pitäisi lääketieteellisin perustein tehdä eikä säästöperustein.

Tässä hallituksen esityksessä perusteena esitetään näitä elämäntapamuutoksia ja sitä, että sillä muutoksella voidaan hoitaa diabetesta, mikä osittain pitääkin paikkansa, mutta jos tällä elämäntapamuutoksen mahdollisuudella vaikutettaisiin sairauksiin, jos sitä otetaan laajemmaksi perusteeksi korvausjärjestelmään, niin sitten se uudistaminen pitäisi tehdä laajapohjaisesti. Täytyy muistaa se, että diabetes on voimakkaasti perinnöllinen sairaus, siihen ei voi vaikuttaa vain elämäntapamuutoksilla. Totta kai pitää tukea lääkkeetöntä hoitoa, mutta ei voi olla niin, että se tehdään sitä kautta, että ihmisillä ei ole varaa ostaa lääkkeitä, vaan se pitää tehdä positiivisten kannusteiden kautta, ohjauksella ja neuvonnalla.

18.08 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! En ole todella lääkäri minäkään, mutta sen voin kertoa ministerille, jos ministeri ei tiedä sitä, että diabeteksia on huomattavasti enemmän kuin tyypin 1 diabetes ja tyypin 2 diabetes. Muun muassa alfa on semmoinen, jonka löysivät aivan suomalaiset tutkijat, ja siihen ollaan kehittelemässä täsmälääkettä. Osa näistä varmasti periytyy, ja osa saattaa olla sitten ihan itse hankittuja. En tiedä.

Mutta sen olen ymmärtänyt ja sen tiedän varmasti, että sekä insuliinin että nämä muut lääkkeet määrää aina lääkäri, ja silloin kun on kysymys diabeteksesta, niin jos lääke jätetään ottamatta, niin silloin diabeteksesta aiheutuvat sivusairaudet, sivuvutut, mitä tulee, ovat edessä. Jollei sitä hoideta, jos ei sokeritasoja saada alas tyylillä tai toisella, niin sitten

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

ollaan tosiaan kiinni kohta dialyysissä, silmänpohjat menevät, ja sitten amputaatio on yksi mahdollisuus. Tuolla sairaaloissa voi varmasti käydä niillä osastoilla vaikka katsomassa näitä ihmisiä, niin sitten näkee, mitä se on. Toki tiedän, että ministeri on hoitoalan ihmisiä, että varmasti on nähnyt aikaisemminkin, ettei sen takia tarvitse sinne lähteä.

Mutta sitten toinen asia: Kun tässä puhuttiin näistä lääkkeiden hinnoista, ovatko ne kalliita vai ovatko ne halpoja, niin sehän, mikä meillä on ongelmana, on, että kun meillä tulee uusia lääkkeitä apteekkiin, niin apteekkarit eivät annakaan sitä korvattavaa halvempaa lääkettä, vaikka sen voisi korvata jollakin toisella lääkkeellä, koska meillähän on olemassa tällainen systeemi siellä. Ja sen tiedän, että osa lääkkeistä on sellaisia, mihin ei ole lupaa, että ne korvattaisiin halvemmalla tuotteella, vaikka vaikuttava aineosa olisi sama. Voiko ministeri kertoa, miksi näin on, miksi kaikkia lääkkeitä ei voida vaihtaa halvempaan vaihtoehtoon, jos kerran halvempi vaihtoehto on saatavilla? Ja sitten vielä se, että miksi uusia lääkkeitä ei heti Kela-korvata, kun niitä tulee. Miksi täytyy odottaa vuosi tai kaksi ennen kuin (Puhemies koputtaa) niihin saadaan korvattavuus Kelalta?

18.10 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Ministeri tuossa sanoi, että tietenkin pitää lääkkeet määrätä lääketieteellisin perustein sen mukaan, mikä kulloinkin potilaalle on parasta hoitoa, mutta kyllä tässä on nyt jo tullut ihmisiltä huolestuttavaa viestiä siitä, että ihmiset laskevat näiden leikkausten edessä, onko enää tulevaisuudessa varaa lääkkeisiin, riittävätkö rahat enää siihen määrättyyn lääkahoitoon. Kyllä ihmiset ovat myös tänä päivänä hyvin tietoisia omista sairauksistaan ja sairauden aiheuttamista kustannuksista, ja kyllä minä uskon, että moni lääkärikin joutuu miettimään, määrääkö sitten potilaalle jatkossa lääkkeen, johon potilaalla on varaa, vai määrääkö lääkkeen, jonka potilas sitten mahdollisesti jättää käyttämättä, hakematta apteekista, liiallisten kustannusten vuoksi.

18.11 Antero Vartia vihr: Arvoisa puhemies! Tässä mainittiin jo, että edullisempaa lääkettä ei välttämättä ole aina tarjolla apteekissa tai sitä ei tarjota. Tämä on myös yksi tilanne, joka syntyy siitä, kun apteekit eivät kilpaile keskenään. Jos lähialueella ei ole toista apteekkia, johon asiakas voi mennä, niin apteekki voi toimia tarkoituksellisesti niin, että sitä edullisinta lääkettä ei pidetä hyllyssä, jolloinka voidaan myydä se kalliimpi ja korkeakattaisempi lääke.

Jos puhutaan näistä säästöpotentiaaleista, niin Suomessa on noin 600 apteekkaria ja vuonna 2014 he ansaitsivat keskimäärin 263 000. Tämä on siis keskimääräinen ansio kaikille apteekkareille, myös niille vasta-aloittaneille. Jos ajatellaan, että tämä summa olisi 100 000 euroa pienempi, että apteekkarit tienaisivat keskimäärin 163 000 euroa vuodessa, joka on varmasti keskimäärin riittävä kannustin sille, että apteekkia pyöritettäisiin, niin tämä olisi suoraan 60 miljoonan euron vuotuinen säästö.

18.12 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten täällä on todettu, niin lääkehuolto- ja apteekkijärjestelmää kehitetään jatkuvasti. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan esitystä lääkelain muuttamisesta, jonka tarkoituksena on monin tavoin parantaa apteekkijärjestelmän toimivuutta. Lääkehuollon ja apteekkijärjestelmän toimivuutta tullaan arvioimaan myös sote-uudistuksen yhteydessä niin, että toiminta tukee sosiaali- ja terveyspalveluja nykyistä paremmin. Apteekkitoimintaa koskevia uudistustarpeita tullaan mahdollisesti arvioimaan erikseen näissä yhteyksissä.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Olen kuullut, että sosiaali- ja terveysministeriössä on valmistelussa apteekkien tiloissa toimivien yhtiöiden toimintaa koskeva säännösmuutosehdotus. Kysyisin: Mikä tämä on? Nimittäin on tullut viesti, että sen arvioidaan synnyttävän verokertymän lisäystä ja tarkoittaa, ettei apteekkien tiloissa saisi harjoittaa osakeyhtiömuotoista toimintaa, jonka piirissä nyt myydään kaikkea muuta kuin lääkkeitä, esimerkiksi kynsilakkoja tai muita vastaavia. Arvoisa ministeri, kysyisin nyt teiltä: mikä tämä tilanne tältä osin nyt on? Haluan kysyä ihan senkin takia, kun edustaja Vartia omalta osaltaan nosti esille tätä laajempaa kysymystä, josta olen kylläkin hänen kanssaan vähän eri mieltä, mutta se ei nyt tähän iltaan kuulu.

18.14 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa puhemies! Kuuntelin tätä keskustelua tuolta työhuoneesta, ja kun huomasin, että lääkesäästöjen yhteydessä otettiin myös tämä apteekki-asia esille, niin ajattelin oman mielipiteeni tulla kertomaan tänne saliin.

Läikesäästöthän ovat kaiken kaikkiaan tärkeä asia, ja tämä hallituksen esitys on hyvin kannatettava. Itse näen niin, että apteekkijärjestelmä Suomessa turvaa turvallisen lääkkeiden saannin ja myynnin. Myönnän toki, että lääkkeiden hinnat ovat Suomessa korkeat. Edustaja Vartia käytti vertauksena suomalaista taksia. Sekin pitää paikkansa, että suomalainen taksi on toistaiseksi vielä hyvin säänneltyä, ja siihen taas vastauksena on, että siihen myös liittyy melko määrä velvoitteita, niin kuin suomalaiselle apteekkijärjestelmällekin. Esimerkkinä käytettiin Nicoretteä. Varmaan sen hinta on laskenut, kun se on tullut kauppoihin, mutta onko Nicorette tänä päivänä kaikissa kylissä samanhintaista kuin se on ollut aikanaan apteekissa? Rohkenen epäillä, koska siinä myös markkinatalous hoitaa, että hinta muodostuu markkinoiden mukaan, ja näinhän se menee. Mutta itse kannatan tätä lääkesäästöä ja turvallista apteekkijärjestelmää, jotta meillä kaikilla olisi mahdollisuus saada laadukkaat ja hyvät lääkkeet ja hyvät apteekkipalvelut Suomessa.

18.15 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä tässä esityksessä nyt on erittäin hyvä, että hukkakäyttöä pyritään suitsimaan. Nythän meillä muuten on olemassa semmoinen systeemi, että jos kotona on lääkkeitä, esimerkiksi joku siirtyy siitä vaikka manan majoille ja lääkkeitä jää, niin ne voi palauttaa apteekkiin. Mutta, arvoisa ministeri, onko missään vaiheessa mietitty sellaista, että apteekkeilla olisi velvollisuus ei pelkästään vastaanottaa noita lääkkeitä vaan lunastaa ne lääkkeet? Se on aika tärkeä asia silloin, jos kysymyksessä on kalliit lääkkeet, varsinkin sellaiset, jotka on itse joutunut maksamaan.

Mutta kun tämä keskustelu nyt vähän laajeni, niin kysyn ministeriltä: missä vaiheessa tällä hetkellä, vai keskustellaanko siellä ministeriössä näistä lääkkeistä, joita mahdollisesti voitaisiin siirtää käsikauppaan, ja jos keskustellaan, niin mistähän lääkkeistä on kysymys, joita sitten voitaisiin myydä vähittäiskaupoissa? Nythän esimerkiksi lentoasemilla on jo olemassa sellaisia lääkekaappeja, joista saa ibuprofeenia ja ketoprofeenia tai parasetamolia ja laastaria tietenkin, ja siellä ei kyllä ole yhtään farmaseuttia eikä ole lääkealan ammattilaista, mutta siellä niitä saa myydä. Miksei niitä sitten saa myydä tavallisessa kaupassa?

Sen verran vielä tähän apteekkikilpailuun, että tapasin juuri Vaasassa apteekkareita männä viikolla, viikko sitten maanantaina, ja he kertoivat, että se on Fimea, joka nytten apteekkareitten asioita hoitaa tai päättää niistä, ja siellä on kuulemma nyt menossa tällainen systeemi, että mietitään sitä, voitaisiinko apteekkiverkostoa tihentää. Tulisi useampia apteekkeja eri puolille. Missä mallissa tämä tilanne on tällä hetkellä?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Edustaja Vartia ja sen jälkeen ministeri Mattila.

18.17 Antero Vartia vihr: Arvoisa puhemies! Tätä apteekkimarkkinoiden kilpailun avaamistahan eivät THL:n tutkijat, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja entinen sosiaali- ja terveysministeri, nykyinen Kelan pääjohtaja, varmasti esittäisi, jos tässä lääketurvallisuus millään muotoa vaarantuisi. En sitä tekisi myöskään itse. Meillä kilpailevat lääkeyhtiöt keskenään. Meillä kilpailevat lääketukut keskenään. Meillä kilpailevat sairaalat keskenään. Meillä kilpailevat lääkärit, jotka kirjoittavat nämä reseptit ja jotka tekevät sen päätöksen, mitä lääkettä potilas syö. He kilpailevat keskenään. On yksi ainut toimiala tässä välissä, joka ei kilpaile, ja se on apteekit.

Sairaalat voivat kilpailla keskenään. Sairaalan voi perustaa kuka tahansa. Se ei tarkoita sitä, etteikö sille olisi tiukat kriteerit. Sairaalan saa perustaa ainoastaan, jos täyttää toiminnalle asetetut ehdot, ja tämä ei tulisi muuttumaan apteekkien osalta millään tapaa. En esitä tässä, että lääkkeitä siirteisivät päivittäistavarakauppaan. Niitä myisivät samojen sääntöjen puitteissa kuin nykyisinkin ainoastaan apteekit. Mutta määrä sääntelystä luopuminen mahdollistaa sen, että apteekkitoiminta tehostuu, hintoja saadaan alaspäin, ja kilpailu pakottaa kaikilla muillakin aloilla toimijoita tehostamaan toimintaansa, tarkastelemaan aukioloaikoja, parantamaan palvelua.

Jos katsotaan, mitä muissa maissa on tapahtunut, niin esimerkiksi Norjassa, joka on huomattavasti Suomea kalliimpi maa, norjalaiset syövät lääkkeensä 20 prosenttia halvemmalla kuin suomalaiset. Norjassa oli samanlainen järjestelmä kuin meillä, se vapautettiin vuonna 2001. Sen jälkeen apteekkien määrä on tuplaantunut, yhdeltäkään pikkupaikkakunnalta ei ole apteekki poistunut, lukuisille pikkupaikkakunnille on tullut uusi apteekki. Ja olen aivan varma, että norjalaiset pitävät huolen myös lääketurvallisuudesta, (Puhemies koputtaa) eikä se vaarantuisi, vaikka täällä markkinat avattaisiin.

18.19 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, edustaja Vartia: Kyllä, käydään vain tätä keskustelua, minä olen sille ihan avoin, mutta minä olen myös sitä mieltä, että apteekkijärjestelmäämme tulee vaalia. Eli pidän apteekkijärjestelmäämme matalan kynnyksen paikkana, joka on osa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää. Se on myöskin ennaltaehkäisyä, se on matalan kynnyksen paikka jonne mennä, ja sillä täytyy olla alueellinen kattavuus. Niin kuin tässä salissa on jo keskusteltu, on asiakkaita, jotka joutuvat pitkienkin matkojen takaa hakemaan lääkkeitään, ja minä en halua, että meillä jatkossa häviäisi maaseudulta apteekkeja. (Antero Vartian välihuuto) — Joo, no, te vastaatte varmasti minulle, miksi näin ei käy. — Mutta tällä hetkellä meillä on tämä hallitusohjelma ja nyt ovat nämä lääkesäästöt, budjetit ovat kokonaisuuksia, ja meidän keskustelumme varmasti nyt menevät vähän rinnakkaisia latuja siinä mielessä, että tämän teidän esittämänne järjestelmän tulisi sitten olla osa ehkä jotakin isompaa hallitusohjelmaa.

Nyt on keskusteluun noussut se, että apteekeissa ei ole vaihdettavaa lääkettä tarkoituksellisesti. Sellaisesta en ole tietoinen, mutta ei tarkoituksellisuutta tässä asiassa voisi oikeastaan pitää hyvänä, melkein voisi pitää jopa nuhdeltavana, mutta niin kuin sanoin, tämmöisestä en ole tietoinen.

Edustaja Tolppanen, nostitte esille lääkekaapit. Niitähän koskee tietysti sääntely, eli se on määritelty lääkelaissa, kenellä lääkekaappiin on oikeus ja missä on oikeus pitää.

Sitten täällä edelleen tuli kysymys siitä, että ykkös- ja kakkostyyppin diabeetikot ovat eri asemassa nyt näitten korvattavuuksien suhteen. Tietysti on huomattava, että hän, jolla in-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

suliinikorvaushoito on, tarvitsee sitä elääkseen, eli se on täysin välttämätön osa hänen hoitoaan.

Sitten edustaja Kiljusen esiin nostama asia, mikä on apteekkien ydintehtävä ja mitä apteekeissa saa myydä, minkälaista yhtiötoimintaa harjoittaa: kyllä, varmasti nämä teidän kuulemanne asiat ovat totta ja sitä on valmisteltu, mutta minulla ei ole siitä tässä nyt syvällisempää materiaalia, mutta voidaan siihen palata.

Ja mikä kysymys oli vielä, jäikö joku vastaamatta? (Maria Tolppanen: Uudet lääkkeet ja niiden Kela-korvaukset!) — Kyllä, eli missä vaiheessa ne tulevat. No, se on myöskin lääkelaki, joka säätelee, ja se on osa Kela-korvausjärjestelmää. Nämä terveiset otetaan vastaan.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Keskustelu jatkuu. — Edustaja Kiljunen.

18.22 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt tämä kyllä lipsahtaa vähän muihin asioihin mutta tärkeään aiheeseen eli tähän apteekkijärjestelmään.

Ensinnäkin haluaisin kyllä todeta edustaja Vartialle, että kun hän vertasi Norjaan, niin tosiasia on, että Norjassa ja Ruotsissa kansainväliset pörssiyhtiöt omistavat, isot konsernit omistavat nämä apteekkijärjestelmät: 83 prosenttia Norjassa on ulkomaalaisia kansainvälisiä pörssiyhtiöitä. Ruotsissa on 80 prosenttia. Ja Suomessa meillä on 600 yksittäistä yritystä, apteekkia, jotka omistavat tämän, ja ne kattavat koko Suomen, ainoastaan oli yksi pieni kunta, ja sitten taisi olla päänupista semmoinen pieni palanen, jossa ei ole apteekkia. Keskimäärin jokaisessa kunnassa on kolme kilpailevaa apteekkia. Eli tämä kilpailutus toimii. Ja tämä on mahdollistanut sen, että meillä Suomessa on kattava, jokaisessa kunnassa toimiva apteekki. Ja se toimii tehokkaasti.

Ja sitten kun me puhumme tästä sisäisestä kilpailutuksesta, niin tosiasia on se, ettei apteekki määritä niitten lääkkeitten hintaa, vaan sen määrittää HILA. Sama lääke on yhtä kallis täällä Helsingissä ja Lahdessa kuin se on myös Lappeenrannassa. Ja käytännössä HILA määrittää sen lääkkeen hinnan. Toinen asia on sitten kokonaan nämä itsehoitolääkkeet sekä palvelut, mitkä siellä on. Ja sitten jos on hyvää palvelua ja on itsehoitolääkkeitä, niin näillä sitten apteekit tuovat myös paljon hyvää tuottoa itselleen. Ja sitä kannattaa tietenkin kehittää.

Ja sen takia minusta on ehdottoman tärkeää, että tätä apteekkijärjestelmää kehitetään yhdessä sote-järjestelmän kanssa, koska lääkejärjestelmä on osa meidän terveydenhuoltoa, osa meidän sairaanhoitoa. Sitä ei voi irrottaa kansainvälisille pörssiyhtiöille irralliseksi toimijaksi. Ja nyt tällä hetkelläkin me tiedämme sen, että Ruotsissa tämä vapautuminen on johtanut siihen, että näiden apteekkitulojen valuminen ulkomaille (Puhemies koputtaa) on tosiasia.

18.24 Antero Vartia vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten äsken sanoin äskeisessä puheenvuorossa, niin tätä apteekkimarkkinoiden kilpailun avaamista esittävät THL:n tutkijat, sitä esittävät Kilpailu- ja kuluttajavirasto, sitä esittää Kelan pääjohtaja. He eivät esittäisi sitä, jos tässä vaarannettaisiin lääkehuoltoa jollain tapaa. Jok’iäinen Suomen apteekki on tällä hetkellä kannattava, ei ole mitään syytä pelätä, että kannattavaa apteekkia suljettaisiin, vaikka jossain muualla saisi avatakin aptekin.

Mitä tulee siihen, että meillä on yksi toimiala, jossa me estämme ulkomaisia toimijoita tulemasta markkinoille, mutta kaikilla muilla aloilla sallitaan, niin sille täytyy olla muut-

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

kin perusteet. Tämänkaltainen protektionismi ei kuulu tähän nykyaikaan, kansainväliseen globalisaatioon, missä nimenomaan kansainvälinen markkinatalous on tuonut meille niin paljon hyvinvointia. Mutta jos sitä pidetään riskinä, niin apteekkimarkkinat voidaan avata myös niin, että määrä sääntelystä luovutaan mutta pidetään huoli, että siellä pitää olla omistajana yhä edelleen vaikka suomalainen, proviisorin koulutuksen saanut yksityishenkilö eikä kukaan muu. Sekin olisi huomattavasti (Puhemies koputtaa) parempi askel eteenpäin. (Puhemies koputtaa)

Se, mitä haluan sanoa vielä tässä... — Minä luulin, että tämä on 2 minuutin puheenvuoro.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Te pyysitte, edustaja Vartia, vastauspuheenvuoron, ja nyt olisi niin kuin puolitoista minuuttia mennyt, nyt.

Saanko sanoa vielä tämän? Syy, miksi ehdotan tätä teille nyt, apteekkimarkkinoiden avaamista, on se, että hallituksella on keino saada nämä säästöt huomattavasti oikeudenmukaisemmalla tavalla tehostamalla apteekkimarkkinoita, pienentämällä apteekkareiden katetta sen sijaan, että haetaan nämä säästöt lääkkeiden käyttäjiltä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Vartia, voitaneen sopia, että tämä oli viimeinen kerta tätä lajia. (Antero Vartia: Tämä oli viimeinen kerta, kiitos!) — Oikein hyvä. — Varsinainen puheenvuoro, edustaja Pakkanen.

18.26 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa puhemies! Minusta suomalainen apteekkijärjestelmä on hyvä ja puolustamisen arvoinen. Toki apteekkien määrää voidaan pohtia ja sitä, millä lailla se peruste apteekkiluvulle myönnetään, voidaan totta kai ajanmukaistaa ja miettiä valikoimaa. Kuitenkin apteekkien tämmöisessä vertailussa — pörssiyhtiö vai apteekkarijärjestelmä — ainakin itse kuulun siihen, että mieluummin minä tunnen vaikka varakkaan suomalaisen apteekkarin kuin sitten varakkaan ulkolaisen pörssiyhtiön omistajan, ettei minusta siinäkään sinällensä mitään pahaa ole Suomessa, että on hyvin toimeentulevia apteekkareja.

Hintasääntelyasia on hyvä asia sillä lailla, että se antaa tasavertaisen, tärkeän lääkkeen meille kaikille aikanaan. Kun me jokainen sairastamme jotain asiaa, niin minusta se on hyvä, että hinnat ovat Tuupovaarassa ja Helsingissä ja Kokkolassa saman hintaisia määrättyille lääkkeille. Se tekee tasavertaisen aseman Suomen kansalaisille, ettei siinäkään pitäisi olla mitään pahaa.

Apteekkien määrää toki voidaan pohtia sitä kautta, onko se riittävä ja tuleeko sitten palvelu paremmaksi, jos joka nurkassa on apteekki. Tässä on annettu ymmärtää, että mitä enemmän apteekkeja on, niin palvelu paranee, mutta kyllä siinäkin joku raja minun mielestäni on.

18.27 Antero Vartia vihr: Arvoisa puhemies! Nyt on 2 minuutin puheenvuoro ilmeisesti. (Puhemies: Kyllä!) — Kiitos! — Mitä tulee tähän oikeudenmukaisuuskysymykseen siinä, että lääkkeet maksavat kaikille suomalaisille saman verran, niin ymmärrän tämän argumentin siinä mielessä, että se kuulostaa hyvältä. Mutta jos tarkastellaan sitä lähemmin, niin sehän tarkoittaa sitä, että meillä maksetaan joissain paikoissa lääkkeitä ylihintaa vain sen vuoksi — sanotaan vaikka näin — että jos Helsingissä olisi mahdollista painaa lääkkeiden

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

hintaa alaspäin, niin sitä ei tehdä, koska halutaan, että helsinkiläinen maksaa lääkkeistään yhtä paljon kuin kainuulainen. Eihän tästä hyödy kukaan muu kuin apteekkari. Ja jos me ajattelemme vielä, keitä nämä lääkkeiden käyttäjät ovat, niin siinä mielessä on vaikea ymmärtää tätä argumenttia. Kyllähän meidän kannattaa pyrkiä painamaan lääkkeiden hintaa alaspäin niin paljon kuin mahdollista.

Ja mitä tulee kilpailuun, minä olen iloinen siitä, että meillä on tahoja, jotka ansaitsevat hyvin, mutta en silloin, kun se tapahtuu viranomaisen turvaamana ja suojeluksessa niin, että kilpailu estetään. Kun meillä on viisi apteekkaria, jotka tienaaavat vuodesta toiseen yli miljoona euroa, ja siitä huolimatta meidän järjestelmä estää päteviä, kaikki kriteerit täyttäviä tahoja avaamasta uutta apteekkia tälle alueelle, niin sehän ei voi olla kuluttajien etu.

Tai toinen esimerkki: Yliopiston Apteekki haluaisi avata uuden toimipisteen Isoon Omena-alueeseen. Eivät saa, elleivät sulje jotain toista apteekkia jossain päin Suomea. Eihän tällainen järjestelmä voi olla kuluttajien etu. Markkinatalous on havaittu hyväksi välineeksi viedä kehitystä eteenpäin kaikilla aloilla. Meillä eivät ole jäljellä enää kuin apteekit.

Ja kuten aiemmin sanoin, tässä lääkehuoltojärjestelmässä lääkeyhtiöt, lääketukut ja lääkärit kilpailevat keskenään. Olisi aika saada tämä auki, ja se perustelu sille on se, että me maksamme lääkkeistämme ylimääräistä. Ja tällä hetkellä hallitus hakee perustellusti säästöjä, kun rahat ovat vähissä, mutta ne säästöt kannattaisi hakea mahdollisimman oikeudenmukaisista kohteista ja tässä tapauksessa apteekkeilta, (Puhemies koputtaa) jotka tekevät kohtuuttoman ja tarpeettoman hyvää tulosta.

18.30 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! En halua ottaa kantaa tässä nyt apteekkien tuloihin. Mielestäni se apteekkien tulo ei saa määrittää meidän apteekkiemme järjestelmää, vaan meidän pitää katsoa, että apteekit ovat osa meidän sosiaali- ja terveyspalveluitamme, ja lähtökohdan pitää olla siinä. Se, miten me sitten rupeamme arvioimaan heidän tulojaan, on minun mielestäni ihan erillinen kysymys.

Minun täytyy myös todeta se, että apteekit ovat myös lähipalvelua, koska ihmiset, jotka käyttävät apteekkia, ovat sairaita, ja heidän liikkuvuutensa voi olla vaikeata. Jo lähiapteekin saavutettavuus voi olla monelle vaikeata, ja sen takia tämä apteekkien rooli — se ei ole mikään marketti — on olla ennen kaikkea näiden ihmisten terveyttä turvaava paikka.

Toinen asia on sitten, tai kolmas asia, se, että me suomalaiset olemme erittäin tyytyväisiä meidän apteekkijärjestelmäämme. Katsoin juuri, että viimeisimmän tutkimuksen mukaan 95 prosenttia apteekkien asiakkaista on tyytyväisiä viimeisimpään apteekkikäyntiinsä. 92 prosenttia suomalaisista pitää apteekkien määrää riittävänä. 77 prosenttia suomalaisista pitää apteekkien aukioloaikoja riittävinä. Tässä esimerkkejä, jotka kertovat siitä, että ihmiset ovat tyytyväisiä apteekkeihin, apteekkien palveluihin. Sitä pitää kehittää, apteekkiverkkoa pitää kehittää, sitten meidän lääkejärjestelmäämme pitää kehittää, aivan kuten se on se meidän päivän teemakin. Elikkä meidän lääkejärjestelmäämme pitää kehittää siihen, että se on oikeudenmukainen kaikkia kansalaisia kohtaan, että jokaiselle ihmiselle turvataan mahdollisuus saada lääkkeensä. Tämä on, voisiko sanoa, kokonaisuutena se, mistä meidän kaikkien pitää pitää kiinni.

18.31 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä minusta on hyvä asia se, että lääkkeiden hinnat ovat samat, että kotipaikka ei määritä sitä, kuka joutuu päänsärystään maksamaan mitään. Mutta se on sitten toinen asia, moraalinen kysymys, onko oikein, että joku ammattiryhmä saa hyötyä toisten sairaudesta ja toisten päänsärystä. Tämä on se toinen

puoli tässä asiassa. Ja tämä on semmoinen asia, että tämä liittyy varmasti siihen apteekki-järjestelmän kehittämiseen ja myöskin tavallaan sen avaamiseen. Sehän on kai äärimmäisen tärkeä asia, että kaikissa apteekeissa on kuitenkin olemassa sitten se farmaseutti, joka siellä pystyy sen toisen, halvemman lääkkeen vaihtamaan niiltä osin, missä se on mahdollista — kaikkien lääkkeitten osaltahan se ei ole mahdollista, mutta niitten osalta, mitä on.

Mutta siitä kanssa voitaisiin puhua, pitääkö todellakin kaikkien sellaisten lääkeaineiden tai lääkeaineiksi luettavien juttujen olla apteekin hyllyllä. Pitääkö A-vitamiinivoiteen olla apteekin hyllyllä? Pitääkö mustansilmänsalvan — jos on pelannut jääkiekkoa joskus, niin tietää, mitä on mustansilmänsalva: se on Trombosolia — olla apteekin hyllyllä, vai voisiko se olla vähittäiskaupassa? Olisivatko nämä niitä keinoja, jotka laskisivat joitakin hintoja? Että vähän niin kuin mietittäisiin sitä, että mitä voidaan tuoda tavalliseen kauppaan ja mitä ei. Sen tiedän, että kun Ruotsissa vapautettiin käsikauppalääkkeitä paljon, niin siellä tuli paljon ongelmia — sen takia, että sitten syötiin liikaa lääkkeitä, koska niitä oli helppo ostaa siitä ruokakaupasta. Mutta pitää miettiä, että mitä voitaisiin siirtää tai mitä voitaisiin vapauttaa, koska se laskisi niitä muita hintoja. Ja sitten toinen asia on se, että en minä nytten tiedä, kannattaako sieltä apteekista ostaa niitä kynsilakkoja, vaikka niitä siellä on, kun ne ovat marketissa niin paljon halvempia.

18.33 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa puhemies! Juuri näin: määrätty tuotteet, mitkä eivät välttämättä kuulu apteekkiin, on varmaan syytäkin ostaa marketista, jos se hinta on se määräävä tekijä. Itse kuitenkin arvostan suomalaisessa apteekkijärjestelmässä hyvää palvelua ja sitä osaamista ja sitä mitä saa siltä muultakin henkilökunnalta kuin siltä hyvin ansaitsevalta apteekkarilta. Apteekki on myös hyvä työnantaja omalle henkilökunnalleen, ja tätäkin mielestäni on syytä korostaa tässä keskustelussa, kun tästä lääkelain turvallisuudesta ja muuttamisesta puhutaan, niin kuin tämä hallituksen esitys on.

Henkilökohtaisesti ajattelen kuitenkin, että Suomessa on joitakin perusasioita, joiden on syytä olla meille, helsinkiläisille ja kainuulaisille, samanhintaisia, ja mielestäni määrätty lääkkeet on sellainen asia, että ei se ole kotipaikkasidonnainen. Jos sairastut, niin on kohtuullista, että ihmisen lääkkeet maksavat saman verran meille eri puolilla Suomea. Ymmärrän tämän ideologisen eron, mistä tässä kollegan kanssa keskustellaan, mutta itse kannatan tätä nykyistä järjestelmää ja pidän sitä hyvänä, ja tämä tyytyväisyyskysely apteekkien asiakkaistakin mielestäni osoittaa sen, että eivät suomalaiset pidä lääkkeiden hintaa silloin kohtuuttomana, kun se tulee tarpeeseen. On totta kai tilanteita, missä oma toimeentulo on niin pieni, että silloin lääkkeiden hinta voi sitä olla, mutta esimerkiksi meille tämän salin ihmisille lääkkeet eivät kyllä mielestäni ole Suomessa liian kalliita.

18.35 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu itse asiassa on vähän siirtynyt tästä hallituksen varsinaisesta esityksestä koskemaan enemmän apteekkitilannetta ja apteekkien sääntelyä, mutta tokihan se liittyy tietenkin lääkelakiin ja moniin hallituksen esitykseenkin viittaaviin seikkoihin.

Ajattelin nyt itsekkin kyllä ottaa kantaa myös tähän viimeisimpään keskusteluun ja kiittää ministeriä siitä, että hän on ansiokkaasti tässä keskustelun mittaan puolustanut nykyistä apteekkijärjestelmää.

Edustajille Kiljunen ja Pakkanen: Ymmärrän toki tällaisen suuren suuren markkinauskovaisuuden monissa eri asioissa, mutta ei se ehkä toimi ihan kaikissa, ihan peruselintarvikkeissa, ruuassa tai lääkkeissä tai energiassakaan välttämättä. Toki on hyvä, että kilpailu

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

pystyisi olemaan mahdollisimman avointa ja tasaista, mutta siinä vaiheessa kun tulee lopuviimeksi semmoisten äärimmäisten premissien äärelle, niin on kuitenkin valtionvallan tehtävä turvata, että ihmisiä kohdellaan aina kaikissa tilanteissa tasa-arvoisesti asuinpaikastaan riippumatta.

Valitettavasti, edustaja Vartia, nyt kuulosti hieman siltä, että te ette ehkä pidä tätä tasa-arvokysymyksenä, että kainuulainen ja helsinkiläinen ovat oikeutettuja samanhintaisiin lääkkeisiin. Minun mielestäni ehkä olisi syytä ottaa oppia tässä kehityskeskustelussa vaikkapa meidän etelänaapuristamme Virosta, joka on erittäin ketterä valtio ja on kyllä pystynyt monilla tavoin olemaan erittäin joustava monissa seikoissa, mitkä liittyvät yrittäjyyteen ja investointeihin. Mutta itse asiassa Virohan on tulossa apteekkijauksissaan hieman meidän linjoillemme, koska he eivät ole olleet tyytyväisiä siihen apteekkireformiin, mikä siellä tehtiin. Samoin, mikä liittyy Ruotsissa siihen, että käsikauppaan tuli lääkkeitä: kuka ihme valvoo, etteivät marketeissa sitten ihmiset osta niitä älyttömiä määriä ja käytä väärin? Eli ei sekään kyllä ole valtiolle oikein hyvä asia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Vartia, 2 minuuttia.

18.37 Antero Vartia vihr: Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa ruoka maksaa eri alueilla eri verran, energia maksaa eri alueilla eri verran, asuminen maksaa eri alueille eri verran. Jos me haluamme, että lääkkeiden hintojen pitää olla kasvukeskuksissa väkisin saman verran kuin mitä ne ovat harvaan asutuilla alueilla, niin pitäisikö sitten myös neliöhintojen olla samat? Jos me muutamme nykyisen kiinteän hinnan vain kattohinnaksi, niin siitä ei ole mitään haittaa niille, joilla hinnat eivät laske, jos jollain muulla hinta laskee — nämä ihmiset sillä alueella, jotka sitten voivat ostaa lääkkeensä halvemmalla, hyötyvät siitä. Ja syy, miksi on tärkeää avata tämä markkina, on se, että koko järjestelmä tehostuu, jolloin meillä on mahdollisuus löytää niitä säästöjä sieltä.

Mitä tulee näihin erittäin korkeisiin suosiolukuihin apteekeilla, niin yleensä nämä kyselyt ovat Apteekkariliiton tekemiä ja se kysymyksen asettelu on helppo tehdä niin, että totta kai ollaan tyytyväisiä. Mutta jos suomalaisilta kysyttäisiin, että haluaisitteko, jos vaihtoehtona olisi tämä, niin moni olisi jo paljon taipuvaisempi sanomaan, että kyllä. Nyt kun oli esimerkiksi tämä kysely — erittäin epätieteellinen, mutta kuitenkin — Ilta-Sanomissa, minhin 26 000 ihmistä vastasi, ja kysymys oli yksinkertaisuudessaan "tulisiko apteekkimarkkinat avata kilpailulle", (Anneli Kiljunen: Eihän ihmiset tiedä!) niin 93 prosenttia sanoi... — Mutta samalla tavalla kuin te nyt sanotte, että eiväthän ihmiset tiedä, niin tietävätkö he näissäkään kyselyissä, miten on?

Olennaista on se, että kaikki nämä tahot, jotka näitä markkinoita tutkivat, sanovat, että me maksamme meidän lääkkeitä ylimääräistä, ja eihän siinä ole järkeä. Markkinatalous toimii kaikilla muilla elinkeinoaloilla paitsi apteekkien kohdalla. Meidän on syytä avata se, ja tässä tapauksessa, kun tehdään vaikeita arvovalintoja, todella vaikeita säästöpäätöksiä, jotka kohdistuvat niihin vähävaraisiin ja sairaisiin ihmisiin, kannattaisi ennemmin aloittaa sieltä, mistä se voitaisiin tehdä oikeudenmukaisesti, ja niillä samoilla perusperiaatteilla kuin kaikkialla muuallakin markkinataloudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri Mattila — haluamanne aikamäärä teillä paikan päältä.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

18.39 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Lyhyesti kyllä riittää, mutta kiitoksia tästä vilkkaasta keskustelusta. Ajattelin ensin, että en enää puheen-
vuoroa käytä, mutta tästä apteekkijärjestelmästä haluan kuitenkin todeta sen, että kun tässä
puhutaan eri alueista ja sairauksista, niin ne sairaudet ovat kuitenkin ihmisille samat.
Emme me voi valita, ei kainuulainen pysty valitsemaan, mitä sairauksia hän sairastaa. Siinäkin
mielessä minusta täytyy sitä alueellista tasa-arvoa löytyä, ja totta kai on vaihtoehtoja.
Hyvään oppositioon kuuluu haastaa hyvää hallitusta, entistä parempiin suoriutuksiin ki-
rittää. Mutta tässä paketissa lääkeala on kuitenkin sitoutunut säästöihin enemmän kuin että
ne kohdistuisivat sitten sinne käyttäjäpuolelle, ja tämä laki on mielestäni säästöpaketiksi
hyvin taiten ja huolellisesti valmisteltu. On ikävää tiettenkin kyllä tuoda näitä leikkauksia
ministerinä pöytään, mutta mikä on budjettilaki, se on budjettilaki, me tiedämme sen kaik-
ki.

Sitten vielä haluaisin korostaa sitä, että professori Ruskoahon hyvä raportti on olemas-
sa, se kannattaa lukea, ja sitä työtähän jatketaan edelleen. Hallitusohjelmassa on kirjattu ra-
tionaalinen lääkehoito, ja niin kuin sanoin, minä todella toivon, että tulevaisuudessa osana
sote-uudistusta, hyvinvointia meillä on rationaalinen lääkehoito ja siinä nimenomaan lääk-
keetön hoito, jolla minä uskon, että pystytään myöskin sairauksia ennalta ehkäisemään
mutta myöskin helpottamaan.

Mutta yhtä kaikki, kiitoksia hyvästä keskustelusta niin lääkkeistä kuin apteekkeista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketie- teellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 185/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi sähkömarkkinalain 57 §:n ja 69 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 34/2016 vp Antti Kaikkonen kesk ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään
päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvalio-
kuntaan.

Asian käsittely keskeytettiin 7.10.2016 pidetyssä täysistunnossa. Nyt keskustelu jatkuu.

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Keskustelu

18.42 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kun en perjantaina pystynyt ottamaan osaa tähän keskusteluun liittyen lakialoitteeseen sähkömarkkinalain 57 §:n ja 69 §:n muuttamisesta, niin ajattelin nyt käyttää muutaman sanan.

Minusta tämä lakialoite on ihan asiansa ajava, ja paikallaan kyllä tämänkaltainen muutos mielestäni olisi. Sähkömarkkinakeskustelussa puhutaan paljon joustoista, ja täytyisi saada kulutukseen liittyviä joustoja ja muutenkin kehittää sitä, että myös sitten kuluttajalla olisi mahdollisuus tämän laskutuksen muodossa itse asiassa jo saada sitä palvelua, mitä talousvaliokuntakin on tuolloin vuonna 2014 vaatinut, mutta valitettavasti sähköyhtiöt eivät edelleenkään tarjoa kuluttajille juurikaan vaihtoehtoja niihin sähkölaskutuksen aikaväleihin. Nämähän voivat olla aika isoja asioita monille pienituloisille, jos sähkölasku yhtiä onkin hirvittävän suuri ja se täytyy kerralla sitten pystyä hoitamaan.

Tässä yhteydessä minun mielestäni tätä asiaa liippaa kyllä myös se keskustelu, joka jokin aika sitten oli ja joka liittyi tähän Carunaan ja sen erittäin suuriin hinnankorotuksiin. Olisi erittäin tärkeää, nyt kun Kilpailu- ja kuluttajavirasto asiaa on selvittänyt ja tutkinut, että sinne saataisiin kohtuullistamisia. Muutama vuosi sitten tehtiin myös päätös siitä, että suurien myrskyjen seurauksena ennen kaikkea Savossa ja Keski-Suomessa sitten täytyi sähkölinjaa alkaa kaivamaan maahan. Mutta niillä alueilla, missä tällaista myrskyvaaraa ei ole, vaikkapa Pohjois-Suomessa, missä monin paikoin eivät kyllä edes puut kasva niin korkeiksi, että ne voisivat linjoja häiritä, minusta ne velvoitteet eivät voi rasittaa niitä alueellisia pohjoisia yhtiöitä samassa määrin, koska siellä siirtohinnat ovat jo erittäin erittäin suuria. Toivoisin kyllä, että kun tätä sähkömarkkina-asiaa viedään eteenpäin ja siitä keskustellaan, myös tämä alueellinen tasa-arvo otettaisiin huomioon.

18.44 **Markku Pakkanen kesk:** Arvoisa puhemies! Sähkömarkkinalain muutos on varmaan ajankohtainen, ja siitä on syytä käydä perusteellinen keskustelu. Miten hinnat määräytyvät, sähkömarkkinat toimivat — tällä hetkellä mielestäni hyvin. Mutta siinä varsinaisessa sähkölaskussa, mikä kuluttajalle tulee kotiin, niin itse näkisin myös, että ainakin pitäisi olla vaihtoehtona se, että kuluttaja voisi valita tasasuuruisen maksun, jos se on hänen omaan taloudelliseen tilanteeseensa parempi, koska tiedetään, että siirtohinnat ovat vakiot. Itse kuluttajasähkön hinta vaihtelee niin vähän, joten siinä voisi aivan hyvin toimia niin, että kuluttaja maksaa samansuuruista sähkölaskua kuukausittain, tai mikä laskutusväli sitten olisikaan. Sitten vuosittain aina tulee tasauslasku tai hyvityslasku, miten kulutus vaihtelee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 99/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2016 vp

Pöytäkirja PTK 98/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 99/2016 vp sisältyvät 1.-7. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 28 §:n ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 129/2016 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 21/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 129/2016 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain ja tasa-arvovaltuutetusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 98/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 98/2016 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 12.10.2016 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen